

Văn nghệ

Thái Nguyên

TẠP CHÍ CỦA HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT TỈNH THÁI NGUYÊN
Phát hành ngày 10 và 25 hàng tháng
Website: vannghehainguyen.vn

SỐ
1
(25)
RA NGÀY 10 THÁNG 1
NĂM 2022

Chào năm mới
2022

Rực rỡ Xuân
Ảnh: Việt Hùng

Văn nghệ

Thái Nguyên

Trong số này

Khi Quốc hội bận rộn từ đầu năm (Vĩnh An)	6
Văn học nghệ thuật với vấn đề giá trị con người (Nguyễn Văn Dân)	8
Năm 2021 và những dấu ấn khó phai của "Bộ đội Cụ Hồ" (Vũ Khanh)	10
Trang Thơ (Nhiều tác giả)	12
Kịch cảm (Phan Thị Vàng Anh)	14
Chuyển đổi số với văn học nghệ thuật (Nhiều tác giả)	18
Biến "nguy" thành "cơ" giữa đại dịch Covid (Trần Văn Thép)	22
Tiếng sáo (Nguyễn Tô)	24
Trang Thơ (Nhiều tác giả)	27

Lập "đồng nát" (Quang Khải)	30
Hồ trong tục ngữ, thành ngữ của người Tày, Nùng (Hoàng Thị Hiền)	32
Có một không gian siêu nhiên trong Sinh ca (Triệu Thị Linh)	33
Ngày mới ở Cao Biền (Sa Mộc)	34
Mùa xuân đi tìm một nét mới cười trong Thơ mới (Lê Thị Hường)	36
Một giải thưởng và một cuốn sách (Hồ Thủy Giang)	38
Nặng gánh yêu thương cõi người (Nguyễn Kiến Thọ)	39
Phi vụ đêm Giáng sinh (Lê Công Vũ dịch)	40
Bất cập từ những trụ bê tông trên đường làng (Minh Khôi)	42

Kiến tạo xã hội trong trạng thái bình thường mới

(Phan Thái)
Xem trang 4

Chuyển đổi số và khát vọng Thái Nguyên

(Kim Ngân)
Xem trang 16

Hoa Núi - những bông hoa nghệ thuật đặc sắc của nghệ sĩ Thái Nguyên

(Hạnh Quyên)
Xem trang 28

Ngày mới

Năm mới sang cùng những điều mới khác

2021 - năm của bao bộn bề khó khăn trước đại dịch COVID-19 và những buồn vui của nó đã khép lại. Năm 2022 mở ra, dù trước nhất nó vẫn nằm trong quy luật chu trình vĩnh cửu mới - cũ xưa nay, nhưng chắc chắn, trong cái "mới" mang tính thường hằng ấy, còn có những điều "mới khác" đang chờ đợi chúng ta.

Đại dịch COVID-19 đã khiến chúng ta gánh chịu những mất mát chưa từng có, trước hết là mất mát về sinh mạng và sức khỏe con người, hơn thế còn là mất mát về tâm thế sống một cách bình thường. Không còn cách nào khác, thay vì đợi đến khi ngồi sục sùi bên đống tro tàn, chúng ta hiểu rằng cần cùng nhau tiếp thêm củi vào lửa. Tất cả những gì là "bình thường" trước kia, nay sẽ được thay bằng "bình thường mới". Đối diện dịch bệnh và lựa chọn cách sống trong tình hình dịch bệnh, ứng xử với khó khăn để tìm ra cơ hội, định hình lại cách sống, cách làm việc và kết nối của con người trong xã hội, kiến tạo những giá trị mới. Đó là một điều mới khác.

Một đổi thay lớn nữa cũng đang hiện hữu và đón đợi chúng ta bất nhip, đồng hành mạnh mẽ hơn nữa, đó là những bước đi trong thời chuyển đổi số. Nền tảng công nghệ, thói quen hành vi và ứng xử, cách thức kết nối,... tất cả đòi hỏi chúng ta cùng thay đổi, cùng chuyển động. Những cơ hội sẽ được tạo ra theo cách mới, nguồn cảm hứng vì thế sẽ được khơi gợi theo phương thức mới, động lực cũng vì lẽ đó mà được kiến tạo với sức bật mới. Và đó cũng là một điều mới khác.

Tất cả những điều mới khác này sẽ đến với đời sống văn hóa - xã hội nói chung và đời sống văn học nghệ thuật nói riêng như thế nào? Những người làm văn hóa, văn học nghệ thuật cùng giới văn nghệ sĩ, trí thức đã nhìn nhận những điều mới khác này ra sao? Những ngẫm suy, xúc cảm, vọng ước đầu xuân về mới quan tâm này sẽ được Văn nghệ Thái Nguyên chia sẻ cùng bạn đọc trong mỗi trang viết của số đặc biệt Chào năm mới 2022.

Xin trân trọng được đồng hành và kính chúc quý độc giả gần xa một năm mới an khang và hạnh phúc!•

VNTN

Kiến tạo xã hội trong trạng thái bình thường mới

Đại dịch COVID-19 làm cả thế giới chao đảo, có thời điểm một số quốc gia gần như bị tê liệt. Nhiều ngành kinh tế rơi vào khủng hoảng, không ít công ty buộc phải cắt giảm nhân sự, sản xuất cầm chừng và đứng trên bờ vực phá sản. Số người mắc bệnh liên tục gia tăng khiến ngành y tế nhiều nước quá tải, trang thiết bị và thuốc men điều trị không đủ đáp ứng dẫn tới tỷ lệ tử vong cao. Đại dịch đã làm ảnh hưởng và gây hậu quả nghiêm trọng tới nhiều lĩnh vực trên quỹ mô toàn cầu, trong đó có đời sống vật chất, tinh thần của con người.

Phan Thái

Với nhiều tính năng, ứng dụng "C-ThaiNguyen" là công cụ để kết nối chính quyền và người dân, doanh nghiệp tại Thái Nguyên. Nguồn: thainguyen.dcs.vn

Thời gian vừa qua Việt Nam chúng ta ứng phó rất tốt với đại dịch. Khi hàng loạt quốc gia đang phải gồng mình chống chọi dịch bệnh, nền kinh tế suy thoái trầm trọng, Việt Nam vẫn là một trong số ít quốc gia kiểm soát tốt dịch bệnh và có tỷ lệ tăng trưởng kinh tế cao. Từ giữa quý II năm nay, làn sóng dịch bệnh mới bùng phát và lây lan nhanh chóng tại Thành phố Hồ Chí Minh và nhiều tỉnh thành phía Nam, buộc chúng ta phải có những biện pháp quyết liệt, khẩn trương phòng chống dịch.

Thời điểm hiện tại tuy dịch bệnh lan rộng ra cả nước, nhưng biện pháp phong tỏa nghiêm ngặt trong giãn cách, cách ly diện rộng đã được dỡ bỏ. Các ngành kinh tế như hàng không, du lịch, vận tải hành khách... từng bước phục hồi. Nhiều doanh nghiệp sau một thời gian phải giảm nhịp độ sản xuất, hoặc đình trệ do việc xuất nhập khẩu hàng hóa, vật tư nguyên liệu gặp khó đã trở lại sản xuất ổn định. Việc lưu thông hàng hóa, đi lại của người dân hoàn toàn thông thoáng giữa các tỉnh và không còn gặp phiền hà. Tùy điều kiện cụ thể từng địa phương học sinh đã có thể đến trường.

Tỉnh Thái Nguyên suốt một thời gian dài không bị ảnh hưởng nhiều do dịch bệnh và giữ vững "vùng xanh", giờ đây trên địa bàn tỉnh cũng đã có một số điểm nóng với số F0 xuất hiện không hề nhỏ. Số liệu thông tin cập nhật cho thấy không chỉ một vài điểm trong khu công nghiệp mà đã rải rác phát hiện tại các huyện, thành thị.

Theo khuyến cáo của Tổ chức Y tế thế giới (WHO), khi chưa có lượng vaccine bao phủ trên toàn cầu và tìm ra loại thuốc đặc trị hữu hiệu, đại dịch chưa thể ngay lập tức chấm dứt. Để phòng sự quay lại của đại dịch với các làn sóng tiếp theo bằng nhiều biện pháp là hết sức cần thiết.

Việt Nam chúng ta nguồn lây nhiễm luôn tiềm ẩn, bởi các ngành kinh tế cần có số lượng đông đảo cán bộ quản lý, chuyên gia và công nhân người nước ngoài đến làm việc, đồng thời phải tiếp nhận người Việt từ nước ngoài trở về. Trong cộng đồng mầm mống dịch bệnh vẫn có khả năng âm ỉ lây lan. Không thể lấy lý do kiểm soát dịch bệnh để đóng cửa với thế giới. Chúng ta phải từng bước mở cửa cho hoạt động du lịch và đón khách quốc tế.

Chính vì vậy việc Chính phủ đề cập tới sự thay đổi về các hoạt động, quan hệ xã hội và hành vi

con người, tập trung triển khai nhiều giải pháp "sống chung với đại dịch" trong "trạng thái bình thường mới" là một quyết sách linh hoạt, khoa học.

"Bình thường mới" là trạng thái mà tại đó đất nước vừa tập trung chống dịch, vừa khôi phục và phát triển kinh tế với những chính sách thích hợp ứng phó có hiệu quả với mọi tình huống có thể xảy ra. Mục tiêu lấy phục hồi và phát triển kinh tế là trung tâm, con người là nền tảng cho phát triển bền vững. "Trạng thái bình thường mới" cũng đặt ra nhiều vấn đề phải định hình lại cách sống, cách làm việc và kết nối của con người trong xã hội.

Chính phủ đề ra các nguyên tắc phải quán triệt sâu rộng trong toàn bộ hệ

VẤN ĐỀ CÙNG QUAN TÂM

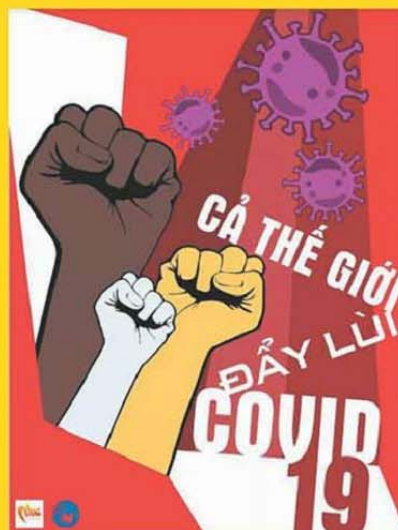
thống xã hội: Y tế là trụ cột, là trung tâm; kinh tế là cơ sở, là nền tảng; dữ liệu khoa học, công nghệ là then chốt; ổn định chính trị - xã hội là trọng yếu và thường xuyên; vaccine, thuốc chữa bệnh và ý thức người dân là điều kiện tiên quyết; an toàn để sản xuất, sản xuất phải an toàn. Phải kết hợp hài hòa giữa tổng thể và cụ thể, giữa phổ biến và đặc thù, chính sách chung nhưng tổ chức thực hiện phải linh hoạt, phù hợp đặc thù từng nơi, từng thời điểm.

Các nhà quản lý doanh nghiệp cho rằng: “trạng thái bình thường mới” không đơn thuần là thay đổi hiện trạng vận hành bấy lâu nay. Đây là một quyết sách mang tính đột phá thay thế cách chống dịch từng thực hiện bằng những giải pháp linh hoạt trong ứng phó với dịch bệnh, tập trung kiến tạo để xã hội phát triển năng động thích ứng với nhiều rủi ro khác. Trạng thái này cũng đồng thời giúp chúng ta nhìn nhận và tái cấu trúc hệ thống xã hội, tổ chức lại sản xuất. Nguồn nhân lực, nguyên liệu và khách hàng tiêu thụ sản phẩm doanh nghiệp dễ dàng tiếp cận, không còn bị ràng buộc bởi các biện pháp kiểm soát phòng chống dịch thụ động. Trong sản xuất kinh doanh các doanh nghiệp cũng bắt buộc phải tính đến nhiều yếu tố để có phương án mang tính chiến lược. Đơn cử như công ty có bệnh nhân F0, một số “mắt xích” trong guồng máy đi chữa trị, sản xuất của công ty vẫn không bị ảnh hưởng. Trường hợp cả công ty bị phong tỏa, mọi hoạt động vẫn có thể diễn ra trong một chu trình khép kín.

Không chỉ áp dụng riêng cho một số lĩnh vực, “trạng thái bình thường mới” tạo cơ hội cho mọi tổ chức, cá nhân khôi phục các hoạt động cả trong và ngoài

nước. Nơi có dịch bệnh thực hiện phong tỏa trong phạm vi hẹp để khoanh vùng dập dịch và cho mở cửa với mức độ hợp lý. Thay vì lập các chốt kiểm soát dịch bệnh của các tỉnh, thành phố và thống nhất biện pháp phòng chống dịch trên toàn quốc, từng địa phương có thể áp dụng sáng tạo nhiều hình thức quản lý người trở về từ vùng dịch. Vừa qua tỉnh Thái Nguyên thành lập các điểm hỗ trợ nhân dân phòng chống dịch, thực hiện khoanh vùng khi phát hiện F0, khẩn trương điều tra truy vết, tổ chức xét nghiệm cho các đối tượng có nguy cơ cao và giãn cách phạm vi hẹp, không gây xáo trộn nhiều tới cuộc sống của các hộ dân khác là những cách làm hiệu quả, nhân văn.

“Trạng thái bình thường mới” cũng là cơ hội cho các tổ chức, cá nhân nâng cao khả năng sử dụng thiết bị công nghệ và tận dụng tối đa các thành tựu về công nghệ, thực hiện chuyển đổi số. Nhiều hoạt động trước đây phải tập trung, nay chuyển sang hình thức online. Người tiêu dùng cũng dễ dàng mua sắm qua sàn giao dịch thương mại điện tử. Ngành giáo dục đào tạo tùy điều kiện cụ thể địa phương tổ chức cho học sinh, sinh viên học trực tiếp, hoặc trực tuyến. Nhân viên các cơ quan nhà nước và doanh nghiệp được phép làm việc từ xa... Đơn cử trong lĩnh vực văn học nghệ thuật: Trước tình hình dịch bệnh diễn biến phức tạp, Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên đã nhanh nhạy, sáng tạo tổ chức nhiều hoạt động đa dạng, phong phú. Không thể tổ chức được Ngày Thơ Việt Nam, Hội phát động Cuộc thi thơ online với chủ đề “Tổ quốc và Mẹ” thu hút hàng nghìn tác giả từ mọi miền Tổ quốc. Cuộc thi “Đọc từ trái tim” trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên diễn từ qua hai vòng thi cũng có gần 100 thí sinh tham gia. Trại sáng tác văn học thanh thiếu nhi và Lớp tập huấn nghiệp vụ báo chí bằng hình thức trực tuyến cũng quy tụ được trên 150 học viên từ nhiều tỉnh, thành phố trên cả nước. Nhân kỉ niệm 190 năm thành lập tỉnh, Hội tổ chức Cuộc thi viết

Tranh: Trần Lâm

“Tôi và Thái Nguyên”. Chỉ trong thời gian ngắn đã có gần 100 tác giả gửi bài tham dự. Gần đây chương trình đọc các tác phẩm dự thi cũng đang diễn ra sôi nổi trên trang điện tử của Tạp chí và các trang diễn đàn của Hội. Do không thể tập trung đông hội viên, một số Chi hội đã phân nhỏ thành từng tổ đi thực tế sáng tác và đã lần lượt cho ra đời nhiều tác phẩm văn học nghệ thuật. Gần đây nhất, một số Chi hội cũng đã thực hiện họp tổng kết đánh giá nhiệm vụ của năm bằng hình thức online. Hoạt động trong “trạng thái bình thường mới” không hẳn là một tiêu chí đánh giá cán bộ hội viên, nhưng nó cho thấy vai trò trách nhiệm và trình độ năng lực của mỗi người trong thực hiện nhiệm vụ.

Trong nhiều giải pháp vận hành “trạng thái bình thường mới”, ý thức của con người là hết sức quan trọng. Bài học của vài quốc gia được nhìn nhận như hình mẫu kiểm soát dịch bệnh tốt, nhưng chỉ vì một bộ phận dân chúng lơ là chủ quan dẫn tới dịch bệnh bùng phát trở lại. Duy trì trạng thái làm việc, lao động, phát triển kinh tế xã hội với một tinh thần mới, nghĩa là phải thay đổi nhiều thói quen cũ để thích nghi với điều kiện mới và hình thành thói quen mới như đeo khẩu trang, rửa tay, sát khuẩn, thực hiện 5K và mọi khuyến cáo y tế.

Không gian sinh tồn của chúng ta đứng trước nhiều nguy cơ của đại dịch. Bối cảnh mới đòi hỏi toàn bộ hệ thống xã hội, mỗi tổ chức, cá nhân phải năng động và có khả năng thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát có hiệu quả dịch bệnh. Lời giải cho kiến tạo xã hội trong “trạng thái bình thường mới” hẳn không quá khó, nếu mọi người cùng biết cách ứng xử để từng bước hình thành các giá trị văn hóa mới cho hôm nay và mai sau.

Chương trình Chào xuân mới 2022 của Trung tâm văn hóa nghệ thuật tỉnh. Ảnh: Quang Khải

Khi Quốc hội bận rộn từ đầu năm

Vinh An

Vừa qua năm 2021 tất bật với chuyển giao nhiệm kỳ, với kiện toàn, bầu và phê chuẩn nhân sự cấp cao, với những quyết sách chưa từng có tiền lệ để ứng phó với đại dịch COVID-19, năm 2022 Quốc hội khóa XV đã bận rộn ngay từ ngày làm việc đầu tiên.

Quang cảnh phiên khai mạc Kỳ họp bất thường lần thứ nhất, Quốc hội khóa XV tại Hội trường Diên Hồng

Sáng 04/01/2022, cả nước đi làm lại sau kỳ nghỉ Tết Dương lịch cũng là lúc kỳ họp bất thường lần thứ nhất của Quốc hội khóa XV khai mạc.

Theo thông lệ, Quốc hội mỗi năm họp hai kỳ (khai mạc vào tháng 5 và tháng 10). Nhưng hai năm nay, đặc biệt là trong năm 2021, đại dịch Covid đã tạo cơn "địa chấn" chưa từng có, và Quốc hội không thể nào cứ theo thông lệ trong bối cảnh chưa từng có tiền lệ như thế.

Thực ra, việc "phá lệ" đã bắt đầu ngay từ kỳ họp thứ nhất, khi phòng họp Diên Hồng đa số là người mới, nhưng đã chủ động ban hành Nghị quyết số 30/2021/QH15 nhằm ứng phó kịp thời, hiệu quả trước diễn biến phức tạp của đại dịch, sớm ổn định và kiểm soát dịch bệnh, đưa đất nước trở lại trạng thái "bình thường mới". Đây được coi là sáng kiến lập pháp độc đáo, chưa có tiền lệ trong lịch sử lập pháp, qua đó, đã trao quyền đặc thù, đặc cách, đặc biệt cho Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ để nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống dịch với tinh thần đặt sức khỏe, tính mạng của người dân lên

trên hết, trước hết.

Năm trong sự kiện thứ 5 của 10 sự kiện tiêu biểu của Quốc hội năm 2021, quyết sách này của Quốc hội, theo Tổng thư ký Quốc hội Bùi Văn Cường là đã nhận được sự đồng thuận rất cao của các đại biểu Quốc hội, cử tri và nhân dân cả nước. Với quyết định chưa có tiền lệ này, Quốc hội đã một lần nữa cho thấy sự quyết đoán, chung tay, đồng hành với cả hệ thống chính trị trong việc chăm sóc, bảo vệ sức khỏe nhân dân.

Không chỉ có Quốc hội, nhìn lại năm qua, Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã tổ chức nhiều phiên họp bất thường và ban hành các nghị quyết quan trọng với một số nội dung mang tính lịch sử, lần đầu tiên được áp dụng, góp phần đưa đất nước vượt qua đại dịch, để lại dấu ấn trong cử tri và Nhân dân. Và đây là sự kiện tiêu biểu thứ sáu được báo chí bình chọn.

Theo đó, trong thời gian Quốc hội không họp, với tinh thần khẩn trương, gấp rút, đúng quy định pháp luật, Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã chủ động tổ chức một số phiên họp bất thường, ngoài giờ để kịp thời ban hành các nghị quyết quan trọng. Như

Nghị quyết số 268/NQ-UBTVQH15 về việc cho phép Chính phủ ban hành Nghị quyết có một số nội dung khác với quy định của luật để đáp ứng yêu cầu phòng, chống dịch COVID-19.

Nghị quyết số 03/2021/UBTVQH15 ban hành chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động bị ảnh hưởng dịch COVID-19 từ Quỹ Bảo hiểm thất nghiệp với khoản hỗ trợ khoảng 38.000 tỷ đồng thông qua phát tiền mặt trực tiếp cho người lao động nhằm góp phần ổn định đời sống nhân dân.

Nghị quyết số 393/NQ-UBTVQH15 về bổ sung dự phòng ngân sách trung ương từ nguồn cắt giảm, tiết kiệm chi của ngân sách trung ương năm 2021 để chi cho công tác phòng, chống dịch COVID-19. Nghị quyết số 12/2021/UBTVQH15 về việc cho phép thực hiện một số cơ chế, chính sách trong lĩnh vực y tế để phục vụ công tác phòng, chống dịch COVID-19.

VĂN NGHỆ THÁI NGUYỄN 6
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

VẤN ĐỀ CÙNG QUAN TÂM

Nhưng cuộc sống cần nhiều hơn thế, cuộc sống vẫn đang chờ những quyết sách kịp thời từ cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất, cho cả chiến lược tổng thể phòng chống dịch COVID-19 và Chương trình phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội, để những vết thương sớm liền da.

Đó cũng là lý do Ủy ban Thường vụ Quốc hội quyết định tổ chức Kỳ họp bất thường lần thứ nhất, để giải quyết nhiều nội dung quan trọng, cấp bách, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Bàn đi tính lại, nhắc lên đặt xuống, bốn vấn đề được đặt lên bàn nghị sự của Quốc hội ở kỳ họp bất thường đều là những vấn đề không thể chờ đến kỳ họp thông thường - tức kỳ họp thứ ba của Quốc hội, chừng nửa năm nữa mới diễn ra.

Đầu tiên, rất được trông đợi là gói chính sách tài khóa, tiền tệ hỗ trợ triển khai Chương trình phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội.

Việc ban hành nghị quyết về nội dung này, theo Tổng thư ký Quốc hội Bùi Văn Cường là hết sức cần thiết nhằm cụ thể hóa chủ trương của Đảng, các Nghị quyết của Quốc hội và đáp ứng yêu cầu thực tiễn. Trong bối cảnh dịch bệnh COVID-19 diễn biến hết sức phức tạp và tác động nghiêm trọng đến tình hình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, các chính sách hỗ trợ kịp thời, có sự đột phá và lan tỏa, triển khai

Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ phát biểu khai mạc kỳ họp

đảm nhất quán, kiên trì giữ vững ổn định kinh tế vĩ mô, nâng cao tính tự chủ, khả năng chống chịu, thích ứng của nền kinh tế; chỉ sử dụng bởi chỉ ngân sách nhà nước để chỉ đầu tư phát triển theo đúng quy định của pháp luật.

Chính sách này tập trung tăng cả tổng cung và tổng cầu, trong đó ưu tiên hơn tổng cung; Phối hợp linh hoạt, chặt chẽ, hài hòa chính sách tài khóa, chính sách tiền tệ và các chính sách khác (như chính sách thương mại, dịch vụ, đầu tư) để tối ưu hóa nguồn lực. Gói này cũng sẽ có quy mô đủ lớn, có mục tiêu trọng tâm, trọng điểm để giải quyết những vấn đề cấp bách, tránh lãng phí nguồn lực. Đây cũng là chính sách được thiết kế và thực thi

đường bộ cao tốc Bắc - Nam phía Đông có năng lực lớn, an toàn giao thông, tốc độ cao; kết nối các trung tâm kinh tế, chính trị, các khu kinh tế, khu công nghiệp trọng yếu, đặc biệt là các vùng kinh tế trọng điểm, nâng cao năng lực cạnh tranh của nền kinh tế trong bối cảnh hội nhập sâu rộng. Từng bước hoàn thiện kết cấu hạ tầng đồng bộ với các công trình hiện đại, tạo sức lan tỏa cao để thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội và đảm bảo quốc phòng - an ninh; góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu, chiến lược phát triển kinh tế - xã hội đã được Đại hội XIII của Đảng thông qua. Theo Tờ trình của Chính phủ, sơ bộ tổng mức đầu tư của Dự án là 146.990 tỷ đồng, dự kiến khởi công năm 2023, cơ bản hoàn thành năm 2025.

Để giải quyết những vướng mắc pháp lý cho đầu tư phát triển, Quốc hội cũng sẽ xem xét, thông qua Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Đầu tư công, Luật Đầu tư theo phương thức đối tác công tư, Luật Đầu tư, Luật Đầu thầu, Luật Điện lực, Luật Doanh nghiệp, Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt và Luật Thị trường nhân dân sự.

Qua đây sẽ khắc phục những khó khăn, vướng mắc trong hoạt động đầu tư liên quan đến Luật Đầu tư công, Luật Đầu tư theo phương thức đối tác công tư, Luật Đầu tư (trong đó bao gồm cả nội dung liên quan đến khoản 1 Điều 23 của Luật Nhà ở), Luật Đầu thầu, Luật Điện lực; khó khăn, vướng mắc trong hoạt động quản trị doanh nghiệp, hoạt động đầu tư, sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp; khuyến khích doanh nghiệp sản xuất, người tiêu dùng sử dụng xe ô tô thân thiện với môi trường;

Các đại biểu dự họp tại điểm cầu Đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh Thái Nguyên

Quốc hội khóa XV họp kỳ bất thường lần thứ nhất để xem xét, quyết định một số vấn đề cấp bách

nhau, phù hợp với tình huống đặc biệt sẽ giúp sớm phục hồi nền kinh tế và tạo nền tảng cho sự phát triển trong những năm còn lại của giai đoạn 2021 - 2025 cũng như giai đoạn tiếp theo, không để Việt Nam rơi vào suy thoái kinh tế và suy giảm các động lực tăng trưởng trong dài hạn, đồng thời thể hiện cam kết mạnh mẽ của Việt Nam trong hỗ trợ và cải cách, tăng niềm tin của người dân, doanh nghiệp và tín nhiệm của quốc gia với các tổ chức quốc tế.

Cơ quan thẩm tra - Ủy ban Kinh tế của Quốc hội cho biết, dự thảo Nghị quyết nội dung này được xây dựng trên cơ sở bảo

nhau, kịp thời, nguồn lực đưa ra phải được hấp thụ tối đa, có thời hạn triển khai chủ yếu trong 02 năm 2022 - 2023 với lộ trình thích hợp để phục hồi và kích thích nền kinh tế. Gói hỗ trợ cũng bảo đảm các cân đối lớn của nền kinh tế, đáp ứng nhu cầu trước mắt và lâu dài gắn với Kế hoạch cơ cấu lại nền kinh tế giai đoạn 2021 - 2025, được huy động, quản lý và phân bổ, sử dụng các nguồn lực hợp lý, minh bạch, công khai, chống tiêu cực, lợi ích nhóm.

Dự án xây dựng công trình đường bộ cao tốc Bắc - Nam phía Đông giai đoạn 2021 - 2025 là nội dung thứ hai được Quốc hội xem xét ở kỳ họp đầu tiên đang diễn ra. Mục tiêu đầu tư của Dự án nhằm hoàn thành đưa vào khai thác đồng bộ tuyến

tháo gỡ khó khăn trong công tác thi hành án dân sự trong trường hợp người phải thi hành án có tài sản ở nhiều nơi.

Nghị quyết thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển thành phố Cần Thơ là nội dung thứ tư được Quốc hội xem xét, để nơi đây phát triển kinh tế tương xứng với tiềm năng, lợi thế, thực sự là trung tâm động lực của Vùng đồng bằng sông Cửu Long.

Trách nhiệm với dân, với nước, Quốc hội đang bận rộn từ những ngày đầu tiên của năm mới 2022, một năm đầu còn đầy khó khăn nhưng có cơ sở để tin rằng nền kinh tế sẽ dần phục hồi và phát triển, cuộc sống của Nhân dân cũng sẽ ấm áp hơn*

1. Giá trị và giá trị học

"Giá trị" trong tiếng Hy Lạp là "axia". Theo nghĩa ban đầu, "axia" là phẩm chất tốt đẹp của một sự vật, sự việc, dùng để phục vụ cho sự phát triển con người và xã hội. Về sau "giá trị" còn được coi là ý nghĩa, tầm quan trọng của sự vật, sự việc. Song, giá trị vừa là kết quả của nhận thức phán định vừa là kết quả của sự sáng tạo, cho nên giá trị lại được quan niệm là có loại giá trị tích cực, có loại tiêu cực. Thậm chí có người còn cho rằng "vô giá trị" cũng là một giá trị, nhưng là loại giá trị bậc thấp trong thang bậc đánh giá giá trị (1).

Tuy nhiên, theo tôi, cái gì không có giá trị thì không còn là giá trị nữa. Chỉ có thể chấp nhận quan điểm coi giá trị có hai chiều cạnh tích cực và tiêu cực. Nhưng điều này làm nảy sinh vấn đề về tính lịch sử - xã hội của giá trị. Một đồ vật, sự việc, ở thời điểm này nó không có giá trị gì đáng để ý, nhưng ở thời điểm sau nó lại có ý nghĩa rất quan trọng; ví dụ như kim cương ở thời cổ đại so với kim cương thời hiện đại; hay ở thời điểm này một sự vật có giá trị tích cực, nhưng ở thời điểm phát triển sau và trong một hoàn cảnh khác nó lại trở thành tiêu cực; ví dụ như năng lượng hạt nhân cho động cơ so với sức mạnh hủy diệt của bom nguyên tử...

Như vậy, giá trị vừa mang tính cụ thể vừa trừu tượng, vừa khách quan lẫn chủ quan, vừa đơn giản vừa phức tạp. Trong nhiều trường hợp, giá trị hoàn toàn không phải là giả cả. Tính phức tạp và tầm quan trọng của giá trị đối với sự phát triển của con người và xã hội đã làm cho nó trở thành đối tượng của một ngành khoa học được gọi là "lý thuyết giá trị" hay "giá trị học". Lý thuyết giá trị đã tồn tại từ lâu trong khuôn khổ của ngành triết học, nhưng giá trị học với tư cách là một bộ môn độc lập thì mới xuất hiện từ đầu thế kỷ XX, với những người đầu tiên đặt tên "giá trị học" cho bộ môn này là nhà triết học người Đức Eduard von Hartmann trong công trình *Giá trị học và các phân môn của nó (L'axiologie et ses divisions, 1890)* và *Cơ sở giá trị học (Grundriss der Axiologie, 1905)*, và Giáo sư đại học người Pháp Paul Lapie trong công trình *Lógica của ý chí (La logique de la volonté, 1902)*.

Giá trị học là quan niệm mang tính lịch sử - xã hội. Quan niệm giá trị học biến chứng xuất phát từ việc giải thích con người vừa như là chủ thể vừa là khách thể, với nghĩa là thông qua hoạt động của nó, nó tự tạo ra chính nó, như là một thể giới của các giá trị được quy định bởi lịch sử xã hội, nhưng đồng thời nó còn chịu sự quyết định của một thái độ sáng tạo. Do đó, giá trị có cả tính khách quan lẫn chủ quan.

Như vậy, giá trị không thể tồn tại tự nó và vì nó, mà nó tồn tại do con người và vì con người, cho nên nó là sản phẩm của cả hai quá trình sáng tạo và tiếp nhận. Và vì thế, để sáng tạo và phán định giá trị, hành vi sáng tạo và tiếp nhận phải có các tiêu chuẩn.

2. Vị trí của giá trị con người trong hệ giá trị văn học nghệ thuật

Trong các hoạt động tinh thần, giá trị là một phạm trù trừu tượng, kể cả trong những lĩnh vực có những sản phẩm vật chất cụ thể mà trong đó giá trị được hiện thực hóa, thì về bản chất, giá trị vẫn là một phạm trù trừu tượng. Phạm trù trừu tượng đó

Văn học nghệ thuật với vấn đề giá trị con người

Nguyễn Văn Dân

Hội thảo khoa học toàn quốc "Văn học, nghệ thuật với những vấn đề quan trọng, cấp thiết của đất nước hôm nay" do Hội đồng Lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật trung ương tổ chức ngày 15/12/2021. Nguồn ảnh: tuyengiao.vn.

Cái đẹp nghệ thuật chính là giá trị tiêu chuẩn cuối cùng để xác định các giá trị của văn nghệ là giá trị nghệ thuật. Ảnh minh họa, nguồn: vannghehainguyen.vn

là kết quả của sự phán định của con người. Vì thế chúng ta không thể xác lập được một hệ thống định danh cố định cho các giá trị cụ thể có sẵn, mà ta chỉ có thể đề xuất một hệ tiêu chuẩn giá trị cho hành vi phán định. Trong lĩnh vực văn nghệ cũng vậy, nói đến hệ giá trị tức là ta phải hiểu đó là cách nói tắt của hệ tiêu chuẩn giá trị văn nghệ.

Thực chất, "tiêu chuẩn giá trị" cũng chính là những "giá trị chuẩn mực", là những "giá trị gốc" để giúp ta xác định các giá trị cụ thể cho từng sản phẩm văn nghệ và trong từng trường hợp cụ thể. Vì thế, hệ [tiêu chuẩn] giá trị văn nghệ cần phải mang tính khái quát của tính thần nhân loại và của từng xã hội, tránh áp đặt các quy định cụ thể giáo điều duy chính trị và duy luân lý, cũng như những giáo

điều của giới luật tôn giáo...

Ở Việt Nam, các nhà khoa học cũng đã bàn đến hệ giá trị của con người và của văn hóa, và đến những "giá trị cốt lõi" có nhiệm vụ định hướng "điều khiển sự biến động của hệ giá trị văn hóa theo hướng phát triển", nhưng họ không cho đó là những tiêu chuẩn giá trị mà là những "giá trị định hướng". Nói đến tiêu chuẩn giá trị, Trần Ngọc Thêm cho rằng "Tiêu chuẩn của một hệ giá trị định hướng cốt lõi cho một dân tộc cũng có thể quy về ba điểm: 1- Đạt được sự hài hòa giữa chất tiên tiến mang tính nhân loại với bản sắc truyền thống mang tính dân tộc; 2- Đạt được sự thống nhất

VẤN ĐỀ CÙNG QUAN TÂM

giữa cái mà dân tộc đang cần với việc khắc phục những thói xấu mà xã hội đang mắc phải; 3- Đạt được sự hài hòa giữa cái phổ quát với cái đặc thù; giữa cái công và cái tư; giữa cái tinh thần và cái vật chất" (2).

Thực ra, những cái mà Trần Ngọc Thêm gọi là "tiêu chuẩn của hệ giá trị định hướng cốt lõi" nói chính xác thì chỉ là các nguyên tắc để xác định giá trị. Còn chính "giá trị cốt lõi", hay "giá trị gốc", mới là tiêu chuẩn giá trị. Bởi vì tiêu chuẩn phải là phẩm chất đặc trưng của một vật để giúp ta xác định vật đó mà dựa vào nó ta có thể gọi tên được giá trị. Ba "điểm" nói trên của Trần Ngọc Thêm không phải là phẩm chất đặc trưng của giá trị mà chỉ là các mối quan hệ "ngoài giá trị" mà người đánh giá mong muốn. Do đó chúng không thể là tiêu chuẩn mà cùng lắm thì chỉ có thể là các nguyên tắc đánh giá.

Theo chúng tôi, nói đến tiêu chuẩn giá trị thì phải xác định rằng hệ giá trị của văn nghệ vừa phải có những tiêu chuẩn giá trị mang tính nhân loại, vừa có những tiêu chuẩn giá trị mang tính đặc thù lịch sử dân tộc, trong đó, những tiêu chuẩn giá trị về con người chiếm vị trí hàng đầu. Đặc biệt là trong thời đại hội nhập quốc tế như ngày nay, giá trị con người đang trở thành mục tiêu phát triển hàng đầu của mỗi quốc gia. Ở mỗi quốc gia, phát triển xã hội cuối cùng cũng là vì con người. Và phát triển con người trở thành nhiệm vụ trọng tâm của phát triển xã hội.

Trong tinh thần đó, hàng năm, Chương trình Phát triển của Liên hiệp quốc (UNDP) đều có "Báo cáo Phát triển Con người" chứ không có báo cáo phát triển xã hội. Con người đã trở thành đối tượng quan tâm của toàn cầu. Tất nhiên, khi nhằm vào con người bản thể, Liên hiệp quốc vẫn quan tâm đến con người cụ thể của từng quốc gia. Nhưng đánh giá con người luôn được dựa vào các tiêu chuẩn giá trị toàn cầu về con người.

Ở Việt Nam, khi nói đến "con người bản thể" và hệ giá trị xã hội hiện nay, PGS Phạm Quang Long đã nhận xét: "Cho đến nay, con người bản thể không được coi trọng, 'con người chính trị' được đề cao, kèm theo đó là một hệ thống những tiêu chí về hệ giá trị theo tiêu chí 'chính thống'. (...) Cốt lõi của vấn đề là chúng ta đề cao đến mức tuyệt đối hóa 'con người chính trị'. Gắn với điều đó là đề ra những tiêu chí chính trị không sát thực tế" (3). Và ông đề xuất giải pháp tháo gỡ sự mâu thuẫn giữa nhất nguyên tư tưởng với đa nguyên kinh tế trong phát triển con người: Đó là việc "phải tôn trọng những yếu tố mang ý nghĩa nền tảng, phổ quát thuộc về nhân loại mà thế giới đang thừa nhận. (...) xây dựng con người theo hướng đa nguyên" (4). Điều này rất phù hợp với quan điểm của UNDP và UNESCO khi các tổ chức này coi đa dạng văn hóa là một nguồn lực của sự phát triển, và cũng như tôi đã khuyến cáo về việc "hệ [tiêu

chuẩn] giá trị văn nghệ cần phải mang tính khái quát của tinh thần nhân loại và của từng xã hội, tránh áp đặt các quy định cụ thể giáo điều duy chính trị và duy luân lý, cũng như những giáo điều của giới luật tôn giáo" (5).

Thực ra, cái mà chúng ta gọi là "con người chính trị" chính là một sự nhầm lẫn khái niệm do căn bệnh tuyệt đối hóa chính trị gây ra. Như tôi đã nói, do tuyệt đối hóa chính trị mà chúng ta đã đồng nhất "chính trị" với "chính đảng", đồng nhất "chính trị" với "chính thống". Ở đây, "con người chính trị" thực chất là "con người chính đảng" (6). Do **nhầm lẫn công cụ với giá trị** mà chúng ta đã coi "chính trị" (hay "chính đảng") là giá trị cao nhất. Theo một quy định ngầm, hầu như tất cả các chức vụ lãnh đạo hành chính và chuyên môn đều phải là đảng viên với chứng chỉ lý luận chính trị, kể cả những chức hiệu trưởng của một trường tiểu học hay trưởng phòng của một đơn vị làm kinh tế hay quản lý hoặc nghiên cứu khoa học... Từ đó dẫn đến sự huyền hoặc về giá trị con người, tạo cơ hội cho sự tha hóa con người bản thể (theo nghĩa triết học), dẫn đến suy thoái, biến chất (hầu như mọi hiện tượng tham nhũng đều là đảng viên). Chúng ta đã có những nhà khoa học rất giỏi về chuyên môn nhưng chỉ vì không phải là đảng viên nên không được làm quản lý; lại có những nhà khoa học rất thành thạo chuyên môn nhưng không có kiến thức quản lý thì khi làm quản lý thì lại sa vào vòng tham nhũng. Chúng ta có những lớp dạy quản lý nhà nước, nhưng những lớp này chỉ dạy những kiến thức về quản lý hành chính quan liêu chứ không dạy được về quản lý chuyên môn. Rõ ràng, tuyệt đối hóa giá trị chính trị/ chính đảng đã làm xó cồng con người bản thể, làm mất đi những giá trị cơ bản của con người.

Trong truyền thống, trên cơ sở những tiêu chuẩn chung như chủ nghĩa nhân văn, tính nhân dân, tính dân tộc, tính thế giới, hệ tiêu chuẩn giá trị văn nghệ Việt Nam đã cụ thể hóa thành các tiêu chuẩn phán định giá trị đặc thù như: tinh thương đồng bào, lòng yêu nước, tinh thần đấu tranh chống cái ác; hình tượng tâm hồn cao thượng, hình tượng bi tráng, hình tượng phê phán cái xấu, hình tượng tình yêu... Đó là những giá trị cơ bản của văn học nghệ thuật dân tộc qua nhiều thời kỳ trong lịch sử đấu tranh bảo vệ và xây dựng Tổ quốc Việt Nam.

Ngày nay, tiếp thu quan điểm về giá trị của thế giới, ta có thể rút ra ba tiêu chuẩn cơ bản của giá trị phát triển con người để đưa vào hệ giá trị văn nghệ: 1) *quyền sống*; 2) *quyền tự do*; 3) *quyền sáng tạo*. Đây là những tiêu chuẩn giá trị cơ bản góp phần vào hệ giá trị văn nghệ trong thời đại hội nhập và toàn cầu hóa.

Từ đó, chúng ta có thể bổ sung thêm những giá trị mới đặc thù cho thời đại vừa xây dựng vừa bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Đó là *tư tưởng nhân quyền, quyền cá nhân trong sự hài hòa với quyền cộng đồng, quyền tự do, quyền sáng tạo văn hóa, tư tưởng dân chủ, công bằng, ý thức công dân, trách nhiệm sinh thái, và đặc biệt là tinh thần phân biệt xã hội*. Phát huy các tư tưởng và tinh thần đó sẽ làm cho văn nghệ nước nhà có được những giá trị vừa trường tồn vừa có tính thời sự, vừa có

tính dân tộc vừa mang tính nhân loại. Đó chính là một nhiệm vụ quan trọng của văn học nghệ thuật dân tộc hiện đại của nước ta. Tất nhiên, tất cả những giá trị đó phải được phán định theo ba tiêu chuẩn giá trị gốc là *chân, thiện, mỹ* trong sự kết hợp với ba tiêu chuẩn giá trị con người bản thể là *quyền sống, quyền tự do và quyền sáng tạo*, nhưng chúng lại phải được hòa nhập và *chuyển hóa* dưới sự quy định của cái mỹ để, bằng các thủ pháp và biện pháp nghệ thuật của văn nghệ sĩ, chúng làm thành giá trị *cái đẹp nghệ thuật*. Đến lượt nó, cái đẹp nghệ thuật chính là giá trị tiêu chuẩn cuối cùng để xác định các giá trị của văn nghệ là *giá trị nghệ thuật*. Theo đó, những sáng tác nào đi ngược lại hoặc vượt ra ngoài phạm vi điều chỉnh của cái chân, thiện, mỹ, của chủ nghĩa nhân văn, của cái đẹp nghệ thuật, thì cho dù có tỏ ra *mới lạ* thì chúng cũng không thể có giá trị nghệ thuật, bởi vì, cái mới lạ thuần túy không thể làm nên giá trị nghệ thuật. Đó là nguyên tắc tối cao của sáng tạo nghệ thuật và cũng là của việc tạo giá trị cho tác phẩm nghệ thuật.

Ngày nay, văn học nghệ thuật nước ta, đặc biệt là phim ảnh, còn ít có những tác phẩm quan tâm đến những giá trị bản thể của con người. Nhiều tác phẩm văn học và điện ảnh đã đề cập được đến những vấn đề thời sự của xã hội và những vấn đề của đời sống cá nhân, nhưng vẫn còn ít có tác phẩm mổ xẻ những vấn đề lớn của xã hội liên quan đến quyền sống, quyền công bằng và quyền tự do - trong đó có tự do văn hóa - của con người, thậm chí của cả dân tộc. Trong khi đó lại có nhiều kịch bản còn phải mua của nước ngoài, như thể Việt Nam không có vấn đề để làm phim, hay là các nhà văn né tránh?

Những điều nói trên cho thấy một yêu cầu là phải xác định lại hệ giá trị con người và hệ giá trị văn nghệ, cần xóa bỏ mô hình hệ giá trị tuyến tính chỉ huy để xây dựng mô hình hệ giá trị của "con người đa nguyên" theo cách nói của Phạm Quang Long, hay "con người đa dạng văn hóa" theo cách diễn đạt của Liên hiệp quốc. Đây mới chính là những chủ đề làm cho tác phẩm có cơ hội trở thành đỉnh cao. Phải chăng đó chính là giải pháp cho mâu thuẫn giữa "nhất nguyên tư tưởng" với "đa nguyên kinh tế" mà Phạm Quang Long đã nói tới? Để giải quyết mâu thuẫn này, có lẽ cần có cái nhìn cởi mở trở về với các giá trị của con người bản thể trong sự hội nhập với các giá trị nhân văn của thời đại.

Tháng 10-2021

(1) Hồ Sĩ Quý, *Về giá trị và giá trị châu Á*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2005, tr.41.

(2) Trần Ngọc Thêm, "Những cơ sở lý luận về giá trị và việc xây dựng hệ giá trị định hướng cốt lõi", trong sách: Trần Ngọc Thêm (chủ biên), *Một số vấn đề về hệ giá trị Việt Nam trong giai đoạn hiện tại*, Nxb. Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh, Tp. Hồ Chí Minh, 2015, tr. 28.

(3) Phạm Quang Long, "Nghĩ về 'con người bản thể' và hệ giá trị xã hội hiện nay", báo *Văn nghệ*, số 35+36, 28-8-2021, tr. 25.

(4) Phạm Quang Long, bài đã dẫn, tr. 25.

(5) Nguyễn Văn Dân, "Góp phần xác định hệ giá trị văn nghệ", *t/c Nghiên cứu văn học*, số 1-2021.

(6) Xem Nguyễn Văn Dân, "Quản lý văn nghệ ở Việt Nam: thực trạng, vấn đề, giải pháp", trong: NVD, *Văn hóa - văn học dưới góc nhìn liên ngành*, Nxb. Thế giới, Hà Nội, 2020, tr. 91-106.

Tàu 016 – Quang Trung góp phần đưa Đội tuyển Hải quân nhân dân Việt Nam giành Huy chương Bạc toàn đoàn tại Army Games 2021 được tổ chức ở Vladivostok, Liên bang Nga. Nguồn: qdnd.vn

Năm 2021 và những dấu ấn khó phai của “Bộ đội Cụ Hồ”

Vũ Khanh

Dường như càng trong lúc khó khăn, phẩm chất và bản lĩnh “Bộ đội Cụ Hồ” càng tỏa sáng; quân đội tiếp tục đi đầu, xung kích trên mọi mặt trận, để lại nhiều dấu ấn tốt đẹp, được nhân dân ghi nhận và bạn bè quốc tế đánh giá cao.

Năm 2021, dịch bệnh COVID-19 tiếp tục diễn biến phức tạp, gây hậu quả nặng nề đối với hầu hết các lĩnh vực của đời sống xã hội của các nước trên thế giới, trong đó có Việt Nam. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, Quân đội nhân dân Việt Nam tiếp tục thực hiện chức năng của đội quân chiến đấu, đội quân công tác, đội quân lao động sản xuất và vững bước trên con

đường xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, sẵn sàng chiến đấu, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc.

Trong hoạt động phòng, chống dịch bệnh COVID-19, cán bộ, chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam đã không quản ngại hy sinh, ngày đêm sát cánh cùng với nhân dân cả nước thực hiện nhiệm vụ kiểm soát ở tuyến biên giới, vùng biển; duy trì hàng nghìn chốt trong nội địa để tổ chức tuần tra, kiểm soát, bảo vệ an ninh trật tự. Bộ Quốc phòng đã kịp thời điều động, tăng cường lực lượng, trang thiết bị phương tiện cao nhất, tốt nhất, hiện đại nhất để hỗ trợ cho các địa phương. Trong đợt bùng phát dịch lần thứ 4, để tăng cường hỗ trợ cho Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam, Bộ Quốc phòng đã chỉ đạo các đơn

vị, địa phương điều động hơn 133.000 cán bộ, chiến sĩ và dân quân tự vệ làm nhiệm vụ phục vụ việc cách ly tập trung ở các khu phong tỏa; triển khai các khu cách ly tập trung; triển khai 13 cơ sở điều trị bệnh nhân COVID-19, với 6.600 giường bệnh, thành lập 660 tổ quân y cơ động, 510 tổ vaccine, hơn 1.100 tổ lấy mẫu xét nghiệm, tăng cường xuống cơ sở thực hiện truy vết, xét nghiệm, tiêm ngừa, tư vấn sức khỏe và điều trị F0 tại nhà và đã có 4.000 cán bộ, chiến sĩ nhiệm vụ COVID-19 khi tham gia chống dịch ở Thành phố Hồ Chí Minh...

Cùng với triển khai huy động lực lượng tham gia phòng, chống dịch, Bộ Quốc phòng còn phối hợp chặt chẽ với các bộ,

ngành liên quan tại Thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh phía Nam thực hiện tốt các biện pháp an sinh xã hội, không để người dân thiếu đói và tham gia đề xuất chính sách cho các đối tượng. Toàn quân đã huy động hơn 6.200 chuyến xe tải, 3 chuyến tàu thủy, 156 chuyến máy bay; vận chuyển gần 25.500 tấn hàng hóa; thu hoạch nông sản giúp nhân dân và vận chuyển hơn 15.000 tui an sinh đến từng hộ gia đình...

Thậm chí, quân đội còn làm những việc chưa từng làm trước đó là tổ chức khám liệm, hỏa táng người tử vong vì COVID-19, bàn giao tro cốt cho gia đình có người thân bị mất... Những việc làm thiết thực, hiệu quả của các cán bộ, chiến sĩ quân đội đã để lại tình cảm và dấu ấn tốt đẹp, không chỉ với đồng bào trong nước mà cả với bạn bè quốc tế.

Chứng kiến những việc làm thiết thực của cán bộ, chiến sĩ quân đội, trong bài viết nhan đề: "Của nhân dân, từ nhân dân và vì nhân dân? Chiến đấu chống COVID ở Việt Nam và Mỹ" (Of, by, and for the people? Fighting COVID in Vietnam and the U.S.A.), đăng trên trang People's World, ngày 26/8/2021, tác giả Amiad Horowitz đã viết: "Tuần trước, để phòng, chống dịch COVID-19 bùng phát ở Thành phố Hồ Chí Minh, Quân đội nhân dân Việt Nam đã được yêu cầu giúp đỡ. Các bác sĩ quân y đã được gửi đến Thành phố trợ giúp đội ngũ nhân viên y tế Thành phố đang phải làm việc quá tải, trong khi nhiều cán bộ, chiến sĩ được cử đến Thành phố làm nhiệm vụ cung cấp thực phẩm và hàng hóa thiết yếu cho nhân dân khi

Thành phố thực hiện cách ly y tế. Nhìn những khuôn mặt cảm động và biết ơn của người dân đối với các chiến sĩ quân đội, tôi chợt nghĩ ý nghĩa của cụm từ "của nhân dân, từ nhân dân và vì nhân dân" thực sự là đây".

Cùng với việc tham gia phòng, chống dịch COVID-19, quân đội còn tích cực tham gia phòng, chống thiên tai thảm họa, tìm kiếm, cứu nạn. Thực tiễn công tác phòng, chống thiên tai thảm họa, tìm kiếm, cứu nạn năm 2021 tiếp tục cho thấy vai trò nòng cốt của quân đội trong các tình huống khẩn cấp và ý thức trách nhiệm cao của quân đội đối với nhân dân. Trong năm qua, các đơn vị quân đội đã điều động hơn 44.000 lượt người cùng hơn 2.400 lượt phương tiện để ứng phó, xử lý hiệu quả hơn 1.100 vụ thiên tai, sự cố; cứu được 1.355 người và 71 phương tiện...

Trong lĩnh vực đối ngoại đa phương, việc tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc của quân đội tiếp tục tạo dấu ấn nổi bật. Kể từ lần đầu tiên cử sĩ quan tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc (6/2014), tính đến nay, đã có 245 lượt cán bộ, chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam được cử đi làm nhiệm vụ tại Phái bộ UNMISS ở Nam Sudan và Phái bộ MINUSCA ở Cộng hòa Trung Phi và Trụ sở Liên hợp quốc theo hình thức cá nhân và đơn vị.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ tại các Phái bộ gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc, các sĩ quan Quân đội nhân dân Việt Nam luôn khẳng định bản lĩnh, trí tuệ, trách nhiệm, không dao động trước những khó khăn, thử thách; trong môi trường hoạt động đa quốc gia, đã thể hiện được sự hòa nhập nhanh, có hành vi ứng xử văn minh, chuẩn mực, thể hiện tốt năng lực chuyên môn và tính chuyên nghiệp trong quá trình làm việc với các đồng nghiệp quốc tế. Nhờ đó đã tạo được niềm tin, sự đồng tình, ủng hộ và đánh giá cao của

Cán bộ, chiến sĩ các đơn vị quân đội được tăng cường, tích cực hỗ trợ nhân dân phòng chống dịch Covid. Nguồn: mattran.org.vn/

Liên hợp quốc, chỉ huy phái bộ, nước chủ nhà và sĩ quan các nước; được trao tặng nhiều Huy chương, Bằng khen, Giấy khen.

Nhờ những thành tích nổi bật, kể từ nhiệm kỳ 2021 - 2022, Liên hợp quốc đã tin tưởng và mời Việt Nam triển khai Đội Công binh số 1 và thêm 2 vị trí làm việc tại Phái bộ MINUSCA ở Cộng hòa Trung Phi. Đặc biệt, vị trí sĩ quan truyền thông là suất dành riêng cho nữ quân nhân, đáp ứng chủ trương bình đẳng giới và gia tăng số lượng nữ quân nhân tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc.

Ngay sau khi Liên hợp quốc có thư mời triển khai lực lượng tại Phái bộ UNISFA (Abyei), Việt Nam đã nhanh chóng triển khai Đội Công binh số 1 gồm 184 người (có 21 nữ). Cùng với Bệnh viện dã chiến cấp 2, Đội Công binh đầu tiên của Việt Nam...

(Xem tiếp trang 37)

Đại diện Đội Công binh số 1 - đơn vị Công binh đầu tiên của Việt Nam tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên Hiệp Quốc (11/2021). Nguồn: nld.com.vn

Một tiết mục văn nghệ tại lễ bế mạc cuộc thi "Xạ thủ bắn tỉa" và "Vùng tai nạn" trong khuôn khổ Hội thao quân sự quốc tế 2021 (Army Games) tổ chức tại Trung tâm Huấn luyện Quân sự quốc gia 4 (Việt Nam), tháng 9/2021. Nguồn: tuoitre.vn

Nguyễn Minh Khiêm

Mùa xuân với cây thị

Mùa xuân này hoa thị nở về đâu?
Cho ta lối ỏi màu hoa thị trắng!
Mùa xuân nào em mơ làm cô Tấm
Anh đón em đi lộng lẫy giữa hội làng

Em bảo rằng cây thương Tấm hồn oan
Nên quả chín đã tụ thành tia máu
Lòng thị ngọt ngay trong giống bão
Sống hết mình nên vỏ thị cũng thơm

Cho ta làm cây thị có được chăng?
Nuôi quả thị che chở đời cô Tấm
Qua những ngày dớn đau cay đắng
Lại trả về cho mặt đất nằng tiên!

Giữa cuộc đời Tấm sẽ sống bình yên
Người thương yêu được ăn trái cánh phượng
Hương trái thơm nghĩa tình nồng đượm
Chẳng cần đâu chiếc vỏ thị tàng hình

Có gì xôn xao trong vòm lá thị xanh
Nghe văng vẳng như lời cây lữ quán
Nếu đích thực Tấm còn trong đó
Ta xin làm bà lão gọi thị rơi.

Hoàng Như Phúc

Đêm xuân

Đêm xuân vừa chạm chén ngà
Đã nghe sương rót la đà khói bay
Trăng rằm chênh choáng men say
Dắt vàng lên những cánh mai bên thềm

Cha tôi râu tóc thật hiền
Bao xuân lại khứ qua miền vô ưu
Từng trang lần giờ kinh sư
Thành tâm khấn nguyện thiên thu thái bình

Ngoài sân chú để cựa mình
Tấu lên khúc nhạc hữu tình mùa xuân
Chị như hoa bưởi trắng ngần
Áp e bóng nguyệt âm thầm tỏa hương

Mẹ ngồi gọt những niềm thương
Chùa xa thoang thoang tiếng chuông vơi đây
Xuân về cùng gió với mây
Tôi về ngủ dưới vòng tay cột giường.

Doãn Long

Tổ tình

Anh không đi xe máy
Sang tới nhà em bằng đôi chân dính đầy đất đỏ
Đến găm sàn rửa chân mất mười lăm phút
Lên nhà ngồi gần bếp lửa hơ khô chân rồi kéo
ống quần xuống
Lúc đó bắt đầu nói vài câu xã giao.

Cha em ngồi sàn trên hút thuốc lão say đã ngủ
Mẽ bắt con vịt dưới ao lạc đàn không biết
đường vào chuồng.

Bếp lửa đã rực lên
Ấm nước bắt đầu sôi
Em e dè cời những viên than đượm về phía
chân anh cho bớt lạnh
Chưa uống chén rượu nào
Mà mặt anh cứ đỏ lên.

Mỗi lần như thế
Anh như để quên mất cái miệng ở nhà
Tay anh thấy thừa ra
Đành lấy củi cho thêm vào bếp
Ấm nước sôi rồi cạn
Củi hết lại thêm vào
Cứ cháy sáng cả đêm.

Anh không biết nói lời hoa mỹ
Hôm sau đến nhà em
Vác trên vai một bó củi to
Để em đun nồi nước chàm nhuộm váy cưới
Thấy cha đang nhâm nhi thử chén rượu mời
Mẽ bảo anh:
Mây vào bếp mà làm cơm
Ăn no cái bụng rồi bàn...

Nguyễn Thị Minh Thắng

Xuân này

Gió lao xao vòm lá
lạnh lạnh nứu chiều đông
Sững sờ xuân trước ngõ
Nỗi niềm nào băng khuâng!

Sáng dậy nghe chim hót
dừng đỉnh pha ẩm trà
nhâm nhi câu thơ mới
hương khói xuân la đà

Thương một thời còm cõi
lặng dạn manh áo cơm

đêm trần trọc phận mỏng
lệ ướt nhòe gối đơn

Giờ nắng mưa không tới
không bon chen với đời
an bình trong cõi lặng
nhâm nhi chén trà thơm

Kìa bếp ai ấm lửa
rộn rã tiếng nói cười
xuân về vui đoàn tụ
ấm lòng cả người đứng.

Tiết Minh Hà

Hình như

Hình như có một hạt sương
Vừa vương mãi đầu trắng nửa
Không phải đầu
là do
lời của một người năm xưa đã hứa
Bị trôi từ hồi tóc vẫn đang xanh

Hình như có một hạt long lanh
Cứ chực tràn qua bờ my biếc
Không phải đầu
đấy là giọt nuối tiếc
thời gian yêu một người
hơn yêu bản thân ta

Hình như bất chợt nhận ra
Hạt sương giọt nước cũng già hình như.

Nguyễn Loan

**Tôi trót ném nỗi buồn
lên mây trắng**

Thu gom hết nỗi buồn
trong căn hộ tâm hồn
nhờ gió mang đi
hy vọng nỗi buồn không trở lại
ngoài kia mùa Đông lũ lượt kéo nhau về
xả dẫy hơi lạnh tẻ tái
trong sân nhà cây lục bình đỏ hoe mắt run
rẩy chẳng áo che
mưa vẫn xối những mũi kim nhói buốt
không gian như cũng run lên vì rét...
mùa Xuân chắc đang đợi chuyến tàu -
về chậm?

Tôi nhẹ nhàng mở cửa trái tim
nghe từng giọt hồng cầu sôi nổi bàn nhau
chuyện làm mới căn hộ tâm hồn...
bây giờ chẳng biết nỗi buồn đang ở đâu?
gió đã trao ai
hay đang cất
giữ?
bỗng nhiên tôi lại thấy nhớ
và hối hận... muốn chuộc nỗi buồn về
vi thơ cho em đang rất cần
nỗi buồn tiếp sức....

Trần Thu Hà

Học nước

Là nước
Chấp nhận mọi đục trong
Thần nhiên
Nước vẫn nước

Là nước
Chẳng hề hèn sang danh phận
Thần nhiên
Gột sạch bụi trần

Là nước
Chẳng bởi nông sâu
Nước không có hình hài khuôn mẫu
Nên vừa lòng với mọi dòng đo

Là nước
Chẳng ưa cầm tù ứ đọng
Thác dựng càng cao
Càng tung bọt trắng ngần

Ta học nước
Vô tư chấp nhận
Tự lắng trong
Thanh lọc chính mình

Tô Hoàn

Con mãi thêm mùi bếp lửa nhà ta

Con vẫn nghĩ lửa thời nào cũng có
Con vẫn thấy lửa nhà ai cũng đỏ
Sao con cứ thêm mùi lửa bếp nhà ta!?

Lửa bếp nhà mình từ tay mẹ sinh ra
Mẹ nuôi lửa bằng vườn quế xào xạc

13 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

Mẹ nuôi lửa những cơn rom khô xác
Cho con mùi thơm không lẫn bao giờ.

Lửa mẹ lui cui giặc già, bão mưa
Nuôi con lớn bằng sào, bằng gậy
Soi vào lửa con mãi còn run rẩy
Con mãi thêm mùi lửa bếp, mẹ ơi.

Bao nhiêu Tết qua mẹ theo khói về giới
Lửa mẹ ủ vẩn ấm nồng tro bếp
Lửa mẹ nhóm xua tan mùa giá rét
Thơm vị bánh chưng con cúng
lúc giao thừa.

Huỳnh Thị Quỳnh Nga

Nhịp xanh

Những khoảng cách cần thiết. Và những
ngọn lửa thức
Có thể cháy lên từ mùa thu yên lặng
Tập thấu hiểu và biết ơn

Những đôi mắt...
Như muốn nói cùng nhau
Chúng ta. Đi qua cánh cửa xanh phía trước

Dưới lớp khẩu trang
Tôi nghe tiếng hát thật mịn
Có thể cười với nhau bằng nỗi xôn xao của lá

Buổi sáng. Không gian xanh màu da trời
Em biết đó. Những bàn tay vừa chia ra
Tôi thấy. Ngày cũng vừa thấp lên những giai
điệu khác

Và chồi non vừa trổ tí tách
Hy vọng trắng. Không
Trái tim vẫn đập những nhịp đập xanh...

Nguyễn Vĩnh Tiến

Nhớ bạn

Bạn thơ lâu ngày không thấy đến
Chữ đã muộn nơi, Nghĩa vẫn một nơi
Trà nguội, đã nhạt, hương cũng mốc
Vườn lạnh lẽo Đông, lá vừa rơi...

Bạn nhạc mãi đi hò với hát
Thanh đã muộn nơi, Âm còn vang vọng
Ghita nhện vừa giăng tơ xong

Bắt con muỗi nhỏ nhện thẹn lòng...

Bạn rượu ươm ỉ nơi quán xá
Cầu đã vắng ra, Cú còn bay
Chuyện đời không cháy ở trong men
Không tình nghĩa chỉ khi say mềm

Bạn cũ thì vài năm họp lớp
Tình vẫn rung rung, nhót ở ngày xưa
Giờ gặp lại, ngồi im không cần nói
Bối phát ngồn ra lại thiếu với thừa ...

Bạn tình lẳng lẳng khoe áo mới
Ở một góc trời thêu phần hoa
Tình rủ mảnh mảnh tình lướt thướt
Chỉ nơi Bạch Hạc, Hồng mới gặp Đà ...

Bạn đã theo Bè xuôi bến dọc
Trơ trọi Đông tàn trên bãi ngô

Thà cúi đầu, Quà và Cô
Còn hơn nâng chén hồ đồ trong tay...

Nguyễn Hưng Hải

Cây xong trong năm

Chỉ còn mấy khóm nữa
Là cây xong trong năm
Chẳng còn lo sau tết
Mừng ba đã ra đồng

Cấy xuống đồng mùa xuân
Bao nhiêu người như mẹ
Chỉ mong mau bén rễ
Rảnh mạ chiều cuối năm

Đã trải kín mặt đồng
Hàng nối hàng thẳng tắp
Mẹ vẫn còn cúi mặt
Đi lùi chiều ba mươi

Xa đồng ruộng lâu rồi
Tôi như là rãnh mạ
Nếu như không có mẹ
Bén rễ vào đâu đây?

Thấy tôi, mẹ ngừng tay
Chỉ còn mấy khóm nữa
Nhìn mẹ nhìn cây lúa
Giật mình, đang ở đâu?!

Nhà văn Phan Thị Vàng Anh

Vài nét về tác giả:

Phan Thị Vàng Anh sinh ngày 18 tháng 8 năm 1968 tại Hà Nội, con gái của nhà thơ Chế Lan Viên và nhà văn Vũ Thị Thường. Chị tốt nghiệp Đại học Y - Dược Thành phố Hồ Chí Minh năm 1993, hiện sống ở Thành phố Hồ Chí Minh, là hội viên Hội Nhà văn Việt Nam từ năm 1996. Năm 2005, chị được bầu làm Ủy viên Ban Chấp hành Hội Nhà văn Việt Nam khóa 7, nhiệm kỳ 2005 - 2010.

Phan Thị Vàng Anh nổi tiếng từ thuở nhỏ đồng với bài thơ "Hôm nay trời nắng chang chang/ Mèo con đi học chẳng mang thứ gì/ Chỉ mang một cái bút chì/ Và mang một mẩu bánh mì con con" (Mèo con đi học). Lớn lên, chị theo học ngành y, nhưng được biết đến

như một hiện tượng kỳ lạ của văn học Việt Nam. Chị xuất hiện như một cây bút truyện ngắn xuất sắc, với những tập truyện "Khi người ta trẻ" (Giải thưởng Hội Nhà văn Việt Nam 1993) và "Hội chợ" (1995). Sau đó chị làm thơ, chỉ tập thơ duy nhất "Gửi VB", đoạt giải thưởng Hội Nhà văn Hà Nội 2007. Từ năm 2002, chị viết tạp văn phê bình văn hóa nghệ thuật, trên các báo Thể thao Văn hóa, Đại biểu Nhân dân, Tuổi Trẻ, Tia Sáng, Thời báo Kinh tế Sài Gòn... Mối dây Nhà xuất bản Trẻ tái bản tuyển tập truyện ngắn và tạp văn phê bình của Phan Thị Vàng Anh, chọn lọc khá đầy đủ những tác phẩm làm nên Vàng Anh trong lòng người yêu văn chương.

Kịch câm

1. Từ đây - nó nghĩ - mọi thứ tự, luật lệ đã thay đổi: Với mẫu giấy này, nó trở nên một người có vai vế trong nhà, nó sẽ được tự do, tự do tiếp bạn bè vào chiều tối, thoải mái mà đi chơi và nhất là, nó đã có cái cớ để mà đổ tội cho những sai lầm nếu có, sau này.

Tờ giấy thông hành ấy nhỏ bằng hai bao diêm, một cạnh xé lam nham, vội vã, một lời hẹn yêu đương của một người già quên tuổi tác và nghĩa vụ

- bố nó với một người nó không hề có một tí khái niệm nào về tuổi, đẹp, xấu, nghề nghiệp... hoàn toàn lù mù, chỉ hiểu bố nó tha thiết viết:

"Em!" ...

2. Như một con rắn, nó trườn đến một hàng photocopy thật xa, ở đấy chắc không ai biết, nó là ai; hai tờ, một tờ dút túi, một tờ nó lẳng lặng đưa cho ông bố đang ngồi đọc báo, và cười, một cái cười ngang hàng, không phải của con dành cho bố. Một

trật tự mới ngay lập tức được thiết lập, bố nó cầu khẩn và căm thù nhìn nó, cái đứa lăm li nhất trong bốn đứa đây, cái đứa ít nhìn vào mắt ông nhất trong nhà, hầu như hai bố con không trao đổi gì ngoài những câu chào, tiếng mời cơm, đứng trước nó, ông thật sự thấy mình là chủ gia đình, một gia đình của trăm năm xa xưa mà trong thâm tâm ông đàn ông nào cũng ao ước... Bây giờ, nó đứng

TRUYỆN NGẮN ĐẶC SẮC

trước ông, điệu bộ rất lễ phép, cũng lặng lẽ không một lời... chỉ có cái cười nhẹ nhàng và đôi mắt... Ông bố hiểu ra, nó thò mồm biết bao nhiêu, nó đã cảm hơn ông biết bao lâu...

3. Bà mẹ không biết gì, chỉ thấy các con mình ít bị la mắng hơn, những bữa cơm dọn trẻ một chút cũng không sao, đứa nào chậm chân ngồi vào trẻ một chút cũng không sao, ông chồng đảm chiều, thờ ơ và dễ tính... lần lớn.

Và nó, nó không sử dụng luôn cái quyền của "giấy thông hành" ấy, vẫn chưa thẳng bạn trai nào được tiếp vào chiều tối, vẫn chưa một buổi đi chơi nào quá lâu... không phải vì nó còn sợ, chỉ đơn giản là nó chưa quen được tự do, chỉ thế thôi, chẳng có tí tí đạo đức nào trong việc chậm trễ này cả. Rồi nằm dài một trưa, nó nghĩ: "Hay thật, mình bây giờ lại còn đạo đức hơn bố mình! Bây giờ, bây giờ mà đi chơi nhiều, đàn đúm nhiều thì lại hư hỏng nhau. Mình càng nghiêm trang, ông cụ càng hài, như vậy đã hơn".

4. Và như thế, hàng ngày, nó quan sát lại mọi việc trong nhà. Nó nhìn bố nó, ông Hiếu phó của một trường Cấp III. Lăm lăm với cái cặp đen, gầy gò, mực thước trong bộ quần áo phẳng phiu đến lớp, nó cười thầm: "Đi giảng đạo đức đây!".

Nó quan sát mẹ nó say sưa trong cái trò rửa thịt, nhặt rau, nhìn bà mẹ hồn nhiên giữa mấy đứa con lít nhít, đứa nào cũng giống mẹ, mắt lồi. Nhìn mấy mẹ con quần lấy nhau trong góc bếp, nó nghĩ: "Chẳng cần có bố cũng sống được!". Nhưng khi ngồi vào

bàn ăn, nhìn thấy mẹ mình yêu thương và sợ sệt gấp thức ăn cho chồng, nó tủi thân một cách trẻ con: "À cái đám mắt lồi chúng mình đây được yêu thương chẳng qua vì chúng mình là sản phẩm của ông bố này. Mẹ yêu bố gấp đôi tại mình. Nếu bây giờ có một đám cháy, cho mẹ cứu một người duy nhất, hẳn là mẹ sẽ cứu bố". Rồi như thật, nó kín đáo liếc các em nó, liếc những đứa bé sẽ bị bỏ rơi trong đám cháy thử thách mà nó đã tưởng tượng ra... Rồi bình tâm trở lại, nó nhìn bà mẹ rất đơn giản ấy mà thương hại: "Thôi giấu đi là vừa, mẹ hiền quá chắc cũng chẳng làm gì được, và ngày ngộ quá, chưa chắc đã khổ, chuyện lớn thành trò đùa, bố sẽ quen đi và sẽ không ai sợ ai trong cái nhà này cả". Vậy là nó tiếp tục ăn, mẹ tiếp tục gấp, bố tiếp tục lặng lẽ, các em nhai nuốt hồn nhiên, ngày này qua ngày khác, không ai biết có hai người khổ sở trong nhà.

5. Nó khổ sở trong nhà, cũng chẳng nghĩ đến việc thù tiếp bạn bè hay chơi bởi khuya khoắt nữa. Cảm thấy mình giống một tên "thùa nước đục thả câu", nó cụt hứng. Ngồi lặng lẽ bên một đám bạn ồn ào, nó nhìn hàng đầu gió bên đường thả quả như những cái trục thẳng tí hon và nghĩ: "Khốn nạn thật, nếu không có chuyện bán thù kia thì bây giờ phải đập bán sống bán chết về nhà rồi!". Và một tối, một thằng bé chưa biết luật lệ của cái gia đình nghiêm khắc này, cao hứng ở lại đến 9 giờ, cười nói nói nây, tay chân múa may không biết sợ. Ông bố, theo thói quen cùng một chút tự ái thua cuộc đi ra rồi bắt lực đi vào. Tự nhiên, nó thấy cái miệng thẳng bé sao mà rộng, tay chân sao mà như hễ, và nó câu lên một cách vô lối, nghĩ rằng từ đây mọi trò vui của mình có được chẳng qua cũng nhờ một trò đáng khố.

Rồi nó tiếc, phải như không nhìn thấy tờ giấy quý giá ấy. Nhất được, tưởng rằng từ đây sẽ có gan

nhìn thẳng vào mắt bố nó khi cần thiết, hóa ra càng ngày càng ít dám nhìn, nhìn nhau, mắt hai bố con đại đi, và nó ngượng.

Cay đắng, nó nghĩ đến cuộc sống gia đình đen tối mà nó sẽ phải có. Nó sẽ không được hồn nhiên trời phú như mẹ nó. Chồng nó, để gì có được cái địa vị mực thước như bố nó, có nghĩa là cái gia đình tương lai ấy càng dễ tan nát gấp trăm lần cái tổ ấm bây giờ. Nghĩ ngợi, nó gác lại những kế hoạch yêu đương; sợ hãi và giận hờn, nó nhìn những thằng bạn đi bên cạnh như nhìn những tên lừa đảo còn ăn mình trong lá ú!

Và ông bố, mỗi sáng lăm lăm trên đường đến trường, ông nghĩ ra mọi cách để giải thích tại sao lâu nay mình ít nói trước học trò, ông sợ rằng một ngày nào đó, rồi như chuyện này vỡ lở, những cái ảo đại nét na kia, những bộ đồng phục ngoan ngoãn kia sẽ làm thật ông như trả thù một nhà đạo đức giả hiệu bao lâu nay vẫn áp bức chúng nó. Rồi lo sợ, ông miên man nghĩ đến bà vợ và những đứa bé ở nhà như một án treo lơ lửng trên đầu, và có dăm người lại, ông vô tình tập trước cái tư thế sẽ thay cho tác phong uy quyền xưa nay.

Nước mắt người và xe nhòe nhoẹt, ông nghĩ đến đứa con gái lớn: "Mình mất nó thật rồi! Nó có rơi xuống bùn mình cũng không đủ tư cách mà kéo nó lên; thò tay xuống kéo, biết đâu nó sẽ trũng mắt rồi tự nguyện lặn luôn xuống đáy!". Rồi tủi thân của một người già, ông loạng choạng đạp xe giữa cây cỏ hai bên đường: "Mình chết đi nó có khóc không?". Lăn lặn, như mơ, ông tưởng tượng ra một đám tang, một bà vợ, mấy đứa bé mặt mũi khóc cùng nhang khói. Chỉ một đứa, nó lặng lẽ đứng bên quan tài, một đứa con gái lăm lăm và cương quyết, như đang canh gác một phạm nhân.

LỜI BÌNH CỦA NHÀ VĂN NGUYỄN ĐỨC HẠNH

Tôi đã đọc tập thơ "Gửi VB" của Phan Thị Vàng Anh và khám phục trước phong cách thơ hàm súc tối đa, giàu trí tuệ, ngắn gọn mà sức ám ảnh, gợi mở rất lớn. Để rồi phong cách ấy lại hiện diện trong truyện ngắn của chị, tiêu biểu là tác phẩm "Kịch cảm" này - một tên truyện hay, xác đáng cho nội dung của một truyện ngắn đặc sắc.

Truyện ngắn "Kịch cảm" có 5 đoạn ngắn tương ứng cho 5 cảnh trong vở kịch cảm: - 2 nhân vật chính là cô con gái và ông bố. Với nhân vật phụ là bà mẹ, mấy đứa em. Tất cả đều không có tên, không hề đối thoại, 2 nhân vật chính bộc lộ tâm trạng, suy nghĩ bằng hành động và độc thoại nội tâm. Vở kịch cảm kì lạ được tái hiện bằng ngôn từ này diễn tả một chủ đề: - Bị kịch gia đình trong thời đại hôm nay. Đằng sau hình thức tường thuật hạnh phúc viên mãn là sự tha hóa, nỗi đau của một số thành viên trong gia đình. Phát hiện ông bố đạo mạo là Hiếu phó của một trường Cấp III có mẫu thư tình gửi cho một người con gái nào đó, cô con gái lớn đã lấy "bằng chứng" phạm tội ngoại tình để kín đáo

đe dọa, khống chế bố mình, để từ đây có thể tự do trong sinh hoạt, trong học hành và đặc biệt trong chuyện hẹn hò, yêu đương của mình. Hai bố con giấu kín nỗi căm hờn trong lòng, diễn kịch người cha đáng kính - cô con gái ngoan hiền cho mẹ và các em xem, những khán giả bất đắc dĩ ấy xem kịch mà không hề biết người thân của mình đang diễn kịch cảm - bởi vở kịch này không hề có một lời thoại nào. Nhưng sau thời gian hờ hững, đắc thắng, mỉa mai với suy nghĩ: "Đi giảng đạo đức đây" khi quan sát ông bố vô đạo đức vẫn hàng ngày lên lớp giảng dạy, cô gái thấy xấu hổ, căm giận, hối tiếc, rồi cay đắng tưởng tượng tổ ấm gia đình sau này của mình rồi cũng để dâng tan nát gấp trăm lần cái tổ ấm bây giờ.

Nhân vật ông bố vẫn "đóng vai" của mình với bao giằng xé trong lòng. Ông lo sợ, đối phó với con gái bằng vẻ ngoài ngây một lặng lẽ. Nhưng tâm trạng sau đây của ông khiến người đọc giật mình trong xót xa và có phần cảm phục: "Nước mắt người và xe nhòe nhoẹt". Ông nghĩ đến đứa con gái lớn: "Mình mất nó thật rồi. Nó có rơi xuống bùn mình cũng không đủ tư

cách mà kéo nó lên; thò tay xuống kéo, biết đâu nó sẽ trũng mắt rồi tự nguyện lặn xuống đáy!". Trong lo âu, xấu hổ, ông bố tội lỗi ấy vẫn không quên trách nhiệm và tình thương cho một người cha dành cho con mình.

Hai nhân vật chính của vở kịch cảm này đều có tha hóa vẫn biết sám hối về sự "xuống cấp" đạo đức của mình. Trái tim nhân ái của nhà văn, dù được giấu kín trong giọng điệu khách quan đến lạnh lùng, vẫn "thả" một "sợi dây" niềm tin vào thiện lương của con người, giữ cho họ không trượt hẳn xuống "vùng bùn" lăm lồi.

Trong hoàn cảnh xã hội có nhiều biến động ghê gớm, đặc biệt có sự "rạn vỡ" về văn hóa gia đình hiện nay, truyện ngắn "Kịch cảm" đã và đang giống lên hồi chuông cảnh tỉnh đau đớn và nhân văn. Nhà văn đã gửi gắm thông điệp nghệ thuật của mình bằng thủ pháp miêu tả nội tâm nhân vật sắc sảo và tài hoa, bằng nghệ thuật xây dựng các chi tiết nghệ thuật đắt giá, có khả năng lay động, ám gợi mạnh mẽ tới trái tim, lí trí của người đọc.

CHUYỂN ĐỔI SỐ và khát vọng Thái Nguyên

Kim Ngân (thực hiện)

Từ những kết quả đã đạt được trong năm 2021, có thể thấy rằng Nghị quyết số 01-NQ/TU đang đi vào cuộc sống, tạo nên không khí lao động sản xuất mới, đặc biệt là thay đổi nhận thức của người đứng đầu các cơ quan, đơn vị, địa phương; những thói quen mới từ cuộc cách mạng "Chuyển đổi số" được hình thành và dần đi vào nền nếp đối với người dân Thái Nguyên...

Nhân dịp tròn 1 năm Nghị quyết ra đời, Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên có cuộc phỏng vấn đồng chí Đỗ Xuân Hòa - Giám đốc Sở Thông tin và Truyền thông tỉnh Thái Nguyên xoay quanh nội dung này.

Đồng chí Nguyễn Thanh Hải, Ủy viên Trung ương Đảng, Bí thư Tỉnh ủy, Trưởng Đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh và các đồng chí lãnh đạo tỉnh, đại diện một số cơ quan, đơn vị tham quan Trung tâm Giám sát an toàn thông tin tỉnh Thái Nguyên.

Trước tiên xin được trân trọng cảm ơn đồng chí đã dành cho Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên cuộc trò chuyện này!

Ngày cuối cùng của năm 2020 đã trở thành dấu mốc của tỉnh Thái Nguyên, khi ban hành Nghị quyết số 01 về Chương trình Chuyển đổi số giai đoạn 2021 - 2025 định hướng tới năm 2030. Có thể nói một năm qua "chuyển đổi số" đã trở thành một từ khóa của chính quyền, người dân và doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh. Vậy với Thái Nguyên, sự thay đổi nào đáng kể nhất sau tròn 1 năm chúng ta thực hiện Nghị quyết thưa đồng chí?

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa: Là địa phương sớm ban hành Nghị quyết về chương trình chuyển đổi số, Thái Nguyên đã khẳng định quyết tâm tận dụng cơ hội từ chuyển đổi số để bứt phá. Tại Nghị quyết số 01-NQ/TU ban hành ngày 31/12/2020, tỉnh đã xác định mục tiêu là đổi mới căn bản, toàn diện công tác quản lý, điều hành của nhà nước tiến tới xây dựng chính quyền số, phát triển kinh tế số, xã hội số và thúc đẩy hoạt động sản xuất kinh doanh theo hướng ứng dụng công nghệ số, hình thành các doanh nghiệp công nghệ số có sức cạnh tranh trên thị trường. Phần đầu đưa Thái Nguyên trở thành trung tâm chuyển đổi số của khu vực trung du miền núi phía Bắc, đến năm 2025 thuộc nhóm 15 và đến năm 2030 nằm trong top 10 tỉnh, thành phố dẫn đầu cả nước về chuyển đổi số.

Với sự chỉ đạo quyết liệt, đồng bộ, sát sao của

Tỉnh ủy, HĐND tỉnh, UBND tỉnh, sự vào cuộc tích cực của các sở, ngành, đoàn thể, địa phương, các tổ chức chính trị - xã hội, cộng đồng doanh nghiệp và doanh nhân trên địa bàn tỉnh, công tác chuyển đổi số của tỉnh đã đạt được những kết quả tích cực, có bước đột phá, bước đầu đã tạo sự lan tỏa và tác động tích cực đến tư duy, nhận thức, hành động của người đứng đầu, đội ngũ cán bộ, công chức, người lao động và toàn xã hội.

Công tác xây dựng chính quyền điện tử hướng tới chính quyền số được triển khai đồng bộ. Tỉnh đã xây dựng và đưa vào vận hành Trung tâm điều hành thông minh (IOC); cung cấp 100% thủ tục hành chính cấp độ 4 trên Cổng dịch vụ công của tỉnh (hoàn thành từ tháng 5/2021, vượt 7 tháng so với kế hoạch); phần mềm "Ứng dụng công dân Thái Nguyên "C-ThaiNguyen" được đưa vào sử dụng từ tháng 6/2021 với gần 200 nghìn lượt tải về.

Những kết quả này đã dẫn dắt, thúc đẩy chuyển đổi số trong từng ngành, từng lĩnh vực, từng địa phương trong tỉnh, góp phần thực hiện tốt các nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh.

Sự đồng bộ trong xây dựng chính quyền điện tử nhằm hướng tới chính quyền số mà đồng chí vừa nhắc tới có thể phần nào lượng hóa được không thưa đồng chí?

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa: Chính quyền điện tử bước đầu đã làm thay đổi cách thức làm việc của các

cơ quan nhà nước trên địa bàn tỉnh từ phương thức thủ công sang môi trường điện tử. Vì vậy, các nhiệm vụ được giải quyết nhanh chóng, chính xác, đồng bộ hơn. Hoạt động của cơ quan nhà nước được công khai, minh bạch, tạo điều kiện cho nhân dân theo dõi, giám sát. Bên cạnh đó, người dân, doanh nghiệp và các tổ chức có thêm nhiều cơ hội thực hiện các giao dịch điện tử với cơ quan nhà nước, nhất là trong giải quyết thủ tục hành chính.

Hệ thống quản lý văn bản đi đến và điều hành tỉnh đã gửi, nhận gần 1,9 triệu văn bản. Ước tính tiết kiệm được khoảng 7,5 tỷ đồng so với gửi, nhận qua đường bưu điện; hệ thống hội nghị truyền hình trực tuyến được triển khai, đến nay trên địa bàn tỉnh đã đầu tư, xây dựng phòng họp trực tuyến tại các phòng họp của Tỉnh ủy, UBND tỉnh; 9/9 huyện, thị xã, thành phố; 178/178 xã, phường, thị trấn. Số cuộc họp trực tuyến đã thiết lập dự ước đến ngày 31/12/2021 là khoảng 180 cuộc, phục vụ tích cực việc chỉ đạo và điều hành từ trung ương đến tỉnh, từ tỉnh đến các sở, ban, ngành, địa phương cấp huyện, xã. Qua đó, chi phí về thời gian, công sức, của cải vật chất cho cả cơ quan nhà nước lẫn tổ chức, người dân được tiết kiệm đáng kể.

Đặc biệt, trong thời điểm dịch COVID-19 bùng phát thì Chính quyền điện tử đã hỗ trợ quan trọng để không làm gián đoạn các hoạt động chỉ đạo điều hành của các cấp, các ngành; đồng thời hạn chế việc lây lan dịch bệnh, bảo vệ sức khỏe nhân dân.

Thái Nguyên xác định Chương trình Chuyển đổi số với 3 trụ cột: Chính quyền số, Kinh tế số và Xã hội số. Vậy, bên cạnh những kết quả nổi bật ở trụ cột Chính quyền số mà đồng chí vừa thông tin, ở hai trụ cột còn lại diễn tiến ra sao thưa đồng chí?

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa: Thái Nguyên đề ra 37 nhiệm vụ ở cả 3 trụ cột chính, trong đó 8 nhiệm vụ phát triển Xã hội số; 11 nhiệm vụ phát triển Kinh tế số; 13 nhiệm vụ xây dựng Chính quyền số và 5 nhiệm vụ xây dựng Hạ tầng đô thị thông minh. Kế hoạch cũng đưa ra 8 lĩnh vực cần ưu tiên chuyển đổi số gồm: y tế, giáo dục, tài chính - ngân hàng, nông nghiệp, giao thông - vận tải và logistics, tài nguyên và môi trường, sản xuất công nghiệp, du lịch.

Bên cạnh những kết quả trong thực hiện trụ cột chính quyền điện tử hướng tới chính quyền số, ở 2 trụ cột còn lại cũng đã góp phần quan trọng trong việc dẫn dắt, thúc đẩy chuyển đổi số trong từng ngành, từng lĩnh vực, từng địa phương trong tỉnh. Cụ thể:

Đối với trụ cột Kinh tế số đã đạt được nhiều kết quả khả quan. Một năm qua việc hỗ trợ, khuyến khích các doanh nghiệp khởi nghiệp đầy mạnh ứng dụng công nghệ số trong kết nối, quảng bá, giới thiệu và tiêu thụ các sản phẩm chủ lực của tỉnh đã có những bước chuyển rõ nét. Từ đó, thúc đẩy phát triển Kinh tế số nông nghiệp, nông thôn. Cùng với đó, hỗ trợ đưa hộ sản xuất nông nghiệp lên sàn thương mại điện tử góp phần mở rộng thị trường tiêu thụ sản phẩm nông sản, thúc đẩy hoạt động sản xuất kinh doanh theo hướng ứng dụng công nghệ số. Từ đó dần hình thành các doanh nghiệp công nghệ số có sức cạnh tranh trên thị trường.

Trong 2 tháng triển khai Kế hoạch số 177/KH-UBND ngày 07/10/2021 của UBND tỉnh về hỗ trợ đưa hộ sản xuất nông nghiệp lên sàn thương mại điện tử, Sở Thông tin và Truyền thông đã tham mưu đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số trong kết nối, quảng bá và tiêu thụ nông sản, cung cấp thông tin, hỗ trợ đưa sản phẩm nông sản lên giao dịch trên các sàn thương mại điện tử.

Theo đó, toàn bộ 76 sản phẩm OCOP tỉnh Thái Nguyên đã được kết nối, quảng bá, giới thiệu và tiêu thụ trên sàn thương mại điện tử Vó Sò (vosovn), sàn thương mại điện tử của Tổng Công ty Bưu Điện Việt Nam (postmart.vn); 1.354 hộ sản xuất, kinh doanh đã được đào tạo, tạo tài khoản bán hàng cho 653 hộ, số sản phẩm đã được đưa lên sàn thương mại điện tử là 1.029. Tổng số đơn hàng đã bán thành công là 2.993 đơn,

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa, Giám đốc Sở Thông tin và Truyền thông

hỗ trợ tiêu thụ hơn 37 tấn sản phẩm nông nghiệp, trong đó tiêu biểu như Miến Việt Cường, Gạo Bao thai Đình Hóa, các sản phẩm chè của HTX Hào Đạt, Chè Thái Nguyên, HTX chè Thu Hiền, HTX Chè Tiến Mai, Chè hồ sản xuất Cổ Yên... hỗ trợ 180.000 tem truy xuất nguồn gốc sử dụng mã QRCode cho các cơ sở sản xuất, kinh doanh nông sản trên địa bàn tỉnh.

Triển khai thanh toán trực tuyến, phát triển thương mại điện tử: Viettel và VNPT đang tích cực phát triển cài đặt và khuyến khích sử dụng ngân hàng số: Viettel Pay đạt 110.000/280.000, VNPT Pay đạt 35.200/105.000 khách hàng sử dụng thường xuyên, phát sinh giao dịch qua ứng dụng...

Đối với trụ cột Xã hội số: Triển khai nền tảng xã hội số, công dân số, thu hẹp khoảng cách số với mục tiêu đưa dịch vụ hành chính công của tỉnh hướng tới người dân thông qua thiết bị di động, phân chia theo nhóm đối tượng sử dụng. Ứng dụng công dân số Thái Nguyên ID chính thức khai trương và đi vào hoạt động từ ngày 01/12 với kỳ vọng sẽ hỗ trợ tích cực phát triển nền tảng xã hội số và chính quyền số của tỉnh. Thực hiện cấp tài khoản và kết nối liên thông vào phần mềm quản lý được Quốc gia đối với 1.260 công ty, nhà thuốc, quầy thuốc trên địa bàn tỉnh, Nền tảng khám chữa bệnh từ xa (Telehealth) được triển khai tại 17 cơ sở khám chữa bệnh tuyến tỉnh và tuyến huyện. Cùng với đó, kết nối liên thông đồng bộ đến một số bệnh viện tuyến trung ương và các cơ sở khám chữa bệnh trên địa bàn tỉnh thực hiện hỗ trợ khám và điều trị. Từng bước đáp ứng yêu cầu nâng cao hiệu quả chất lượng khám chữa bệnh trong tình hình mới.

Năm 2021, đại dịch COVID-19 đã trở thành nỗi ám ảnh kinh hoàng với nhiều địa phương trong cả nước, nhưng tính đến nay, Thái Nguyên vẫn được xem là một trong những địa phương đi đầu cả nước giữ "vùng xanh". Đồng chí có thể cho biết công cuộc chuyển đổi số đã có những tác động như thế nào trong công tác phòng, chống dịch thời gian qua trên địa bàn tỉnh?

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa: Thời gian qua, đại dịch COVID-19 đã và vẫn còn đang tác động mạnh mẽ tới cuộc sống, công việc, học tập, lao động của tất cả người dân trong nước và thế giới. Trong khi đó, Thái Nguyên là tỉnh có nhiều khu, cụm công nghiệp lớn, lượng công nhân lao động đông nên việc không chế dịch cần có những giải pháp hiệu quả.

Trước nguy cơ dịch bệnh, Thái Nguyên đã chủ

động triển khai áp dụng các giải pháp công nghệ để phòng, chống, trong đó, Trung tâm điều hành thông minh (IOC) và ứng dụng công dân số C-ThaiNguyen là nền tảng kết nối các giải pháp ứng dụng công nghệ thông tin vào phòng, chống dịch.

Một trong những giải pháp phòng, chống dịch hiệu quả cao là phần mềm kiểm soát các phương tiện ngoại tỉnh đến Thái Nguyên qua đường cao tốc Hà Nội - Thái Nguyên giúp nhận biết chính xác biển kiểm soát của tất cả các phương tiện khi đang di chuyển. Tất cả dữ liệu sau khi được xử lý tự động, phân tích thông minh sẽ được lưu trữ tại máy chủ của IOC. Lực lượng chức năng có thể truy cập từ thiết bị cầm tay thông minh thông qua ứng dụng C-ThaiNguyen để đối chiếu với phương tiện cần kiểm soát.

Cùng từ nền tảng IOC, tỉnh lắp đặt gần 500 camera giám sát tại các chốt kiểm dịch, trung tâm cách ly tập trung trong đó có khoảng 400 camera được kết nối và truyền tải dữ liệu về IOC phục vụ công tác chỉ đạo, điều hành phòng, chống Covid của tỉnh, trung ương. Bên cạnh đó, tỉnh đặc biệt nhấn mạnh tầm quan trọng của việc cài đặt và sử dụng các ứng dụng như: Cổng thông tin tiêm chủng COVID-19, PG-COVID, Sổ sức khỏe điện tử, Bluezone... Toàn tỉnh cũng đã triển khai gần 18,5 nghìn điểm đăng ký mã QR để quản lý người ra vào tỉnh; nền tảng quản lý xét nghiệm và trả kết quả điện tử; nền tảng quản lý tiêm chủng COVID-19; xây dựng bản đồ dịch tễ và trang thông tin điện tử về COVID-19 tích hợp trên ứng dụng C-ThaiNguyen...

Cùng với đó, trong đợt dịch COVID-19 lần thứ 4 vừa qua, UBND tỉnh phối hợp với Sở Thông tin - Truyền thông tỉnh Thái Nguyên đã đưa vào triển khai giải pháp tiếp nhận hồ sơ trực tuyến <https://hotrocongdan.thainguyen.gov.vn> và ứng dụng di động C-ThaiNguyen hỗ trợ công dân Thái Nguyên ở 22 tỉnh, thành phố phía Nam phải thực hiện giãn cách xã hội.

Nhờ đó mà các công dân Thái Nguyên chỉ cần gửi hồ sơ, giấy tờ qua thư điện tử hoặc ứng dụng C-ThaiNguyen sau đó chính quyền địa phương, cơ quan chức năng sẽ tiến hành xác minh và xác nhận là tiền hỗ trợ sẽ được UBND tỉnh chuyển thẳng vào tài khoản cá nhân. Trong gần 2 tháng, chương trình đã hỗ trợ được 11.669 người, với tổng kinh phí trên 23,3 tỷ đồng.

Mục tiêu gần trong Chương trình chuyển đổi số của Thái Nguyên trong những ngày đầu tiên của năm 2022 sẽ là gì thưa đồng chí?

Đồng chí Đỗ Xuân Hòa: Dự kiến, Thái Nguyên sẽ tổ chức sơ kết 01 năm triển khai thực hiện Nghị quyết Chuyển đổi số và Kỳ niệm một năm Ngày chuyển đổi số 31/12, đồng thời ra mắt ứng dụng Sổ tay đảng viên và chính thức khai trương mạng di động 5G.

Với mạng di động 5G là bước đột phá về phát triển nền tảng hạ tầng viễn thông công nghệ thông tin, mở ra cuộc cách mạng mới trong kỷ nguyên số. Mạng 5G đã chính thức có mặt tại Thái Nguyên, như một lời cam kết của tỉnh về việc đảm bảo hạ tầng hiện đại để đón chào các nhà đầu tư trên khắp thế giới, góp phần cụ thể hóa Nghị quyết về chuyển đổi số...

Xin trân trọng cảm ơn đồng chí!

Chuyển đổi số với

Chuyển đổi số đang ngày một tác động đến mọi ngành nghề, mọi khía cạnh cuộc sống, trong đó có lĩnh vực văn học nghệ thuật. Vậy chuyển đổi số đã tác động đến văn học nghệ thuật như thế nào? Và các văn nghệ sĩ nhận thức về vấn đề này ra sao? Hãy cùng Văn nghệ Thái Nguyên đến với những chia sẻ, trao đổi của một số văn nghệ sĩ trong tỉnh xoay quanh chủ đề “Chuyển đổi số với văn học nghệ thuật”.

Chuyển đổi số là động lực tạo nguồn cảm hứng

KTS. Nguyễn Văn Cường (Chi hội Kiến trúc)

Kiến trúc là chuyên ngành nghệ thuật mang đặc tính riêng. Trong quá trình truyền tải “Kiến tạo không gian sống cho con người”, kiến trúc sư đã phải giải quyết sự giao thoa mong manh giữa giới hạn của kỹ thuật và nghệ thuật. Kỹ thuật xây dựng phát triển trên nền công nghệ, nghệ thuật kiến trúc được kiến tạo trên nền kỹ thuật. Chính vì vậy có thể nói “Chuyển đổi số” tác động mạnh mẽ đến sáng tác kiến trúc của kiến trúc sư.

Trong những năm qua, tốc độ xây dựng cùng với công nghệ xây dựng đã phát triển một cách chóng mặt. Trên nền tảng ấy, nghệ thuật kiến trúc được cơ hội chuyển đổi mạnh mẽ, những xu thế “kiến trúc xanh”, “kiến trúc giải tỏa kết cấu”... đã xuất hiện, kiến trúc sư được thỏa sức sáng tạo. Và kiến trúc sư ngày nay không thể hoàn thiện sáng tác và tạo ra tác phẩm của mình khi thiếu công nghệ thông tin và việc chuyển đổi số. Việc sử dụng công cụ công nghệ số, sử dụng thành thạo các phần mềm chuyên ngành giúp cho kiến trúc sư thể hiện, truyền tải được ý tưởng sáng tác của mình thông qua các hình vẽ diễn tả tổ chức không gian, những góc nhìn 3D của tác phẩm trong tương lai.

Với tiêu chí “hiện đại, đậm đà bản sắc”, kiến trúc hiện đại ngày nay là kết tinh của kiến trúc truyền thống của dân tộc Việt Nam kết hợp với kiến trúc hiện đại của thế giới. Với sự hỗ trợ của công nghệ thông tin, của kỹ thuật số, các kiến trúc sư đã dễ dàng tiếp cận được với các tư liệu về kiến trúc, các giá trị và ngôn ngữ biểu đạt trong kiến trúc truyền thống. Trách nhiệm của kiến trúc sư là “thăm” và chắt lọc những giá trị ấy vào trong việc tổ chức kiến tạo không gian kiến trúc hiện đại trong sáng tác của mình. Các giải pháp, thủ pháp, việc vận dụng công nghệ hiện đại, vật liệu xây dựng hiện đại, thông qua việc

khai thác công nghệ thông tin, công nghệ số, tác phẩm kiến trúc Việt Nam đã bắt kịp hơi thở thời đại, sánh ngang với kiến trúc khu vực và bắt kịp thế giới hiện đại phát triển.

Có thể nói, chuyển đổi số đã giúp cho việc tương tác giữa các kiến trúc sư khi sáng tác tốt hơn, dễ hơn, hiệu quả hơn. Những tác phẩm kém chất lượng những xu hướng kiến trúc không phù hợp đã được phê bình kịp thời, những tác phẩm có giá trị đã được giới thiệu rộng rãi.

Tuy nhiên, mặt trái của công nghệ, của chuyển đổi số là các kiến trúc sư ngày nay nhiều lúc ý vào công nghệ, “lờ” khách hàng bằng một bản vẽ 3D màu mè lừa thị giác và làm ra các tác phẩm của mình nhưng thấp thoáng xuất hiện ở đâu đó. Nhiều khi tác phẩm của kiến trúc sư được chấp nhận, nặng nề về copy trên nền công nghệ. Kiến trúc sư khi lười sáng tác sẽ làm ra công trình mang tính sản phẩm nhiều hơn là tính tác phẩm.

“Thành phố thông minh”, “Đô thị thông minh”, “Tòa nhà thông minh”... là những khái niệm, những thực tế nhờ công nghệ số mà đã dần đi vào cuộc sống. Qua chuyển đổi số, những kiến trúc sư - nhân tố góp phần làm nên “thành phố thông minh”, “đô thị thông minh” có cơ hội thể hiện mình và cơ hội đã đến. Giai đoạn công nghệ đã phát triển đến đỉnh cao, sự quan tâm của chính quyền, sự vào cuộc của cộng đồng, tin rằng công nghệ số sẽ là động lực tạo nguồn cảm hứng để các kiến trúc sư cống hiến làm nên các tác phẩm kiến trúc giá trị, biểu hiện sức mạnh thời đại, thời đại cách mạng 4.0”

Vừa là cơ hội vừa là thách thức

NSNA Thanh Huyền (Chi hội Nhiếp ảnh)

Là một nhiếp ảnh gia từ lâu tôi đã tiếp cận và sử dụng những chiếc máy ảnh của các hãng nổi tiếng như Canon, Nikon,... như một phương tiện gắn liền với nghề nghiệp. Trước là những chiếc máy ảnh cơ chụp phim đến nay đã được chuyển sang máy ảnh số chụp bằng thẻ nhớ. Những chiếc máy ảnh số hiện đại cho phép tôi chụp hàng ngàn bức ảnh mà không sợ tốn chi phí và thấy ngay hiệu quả của nó.

Có thể nói, đó là một bước tiến vượt bậc khi nhiếp ảnh số ra đời mang lại nhiều lợi ích cho người cầm máy. Ngay cả khi bạn là một người bình thường thích chơi ảnh thì việc có một chiếc máy ảnh kỹ thuật số hay một chiếc điện thoại thông minh thì cũng có thể chụp ra được những bức ảnh khá tốt do các tính năng tự động điều chỉnh trên máy. Còn các nhà nhiếp ảnh chuyên nghiệp ngoài việc nắm chắc kỹ thuật chụp ảnh còn phải học thêm phần mềm Photoshop từ cơ bản đến nâng cao để có được những tác phẩm ấn tượng hơn theo ý đồ sáng tạo của tác giả và đó cũng chính là “công nghệ bùng nổ” hiện đại.

Việc chuyển đổi số cũng mang lại nhiều thuận lợi trong việc quảng bá các tác phẩm nhiếp ảnh trên không gian mạng cá nhân như Facebook, Zalo,... và một số các trang mạng nền tảng số khác. Từ đây, các tác phẩm đến với người xem một cách nhanh nhất và các tác giả được nhiều người biết đến hơn. Các

văn học nghệ thuật

niếp ảnh gia đã có thể tham gia vào các cuộc thi - sân chơi quốc tế vì việc gửi đi các file ảnh thật dễ dàng mà không phải lo in ảnh giấy nữa.

Những ưu điểm của việc chuyển đổi số là phù hợp với thời đại nhưng nó cũng có nhược điểm trong việc các tác phẩm dễ bị xâm phạm bản quyền tác giả. Không chỉ là nhiếp ảnh mà các tác phẩm văn thơ, nhạc họa,... các chuyên ngành văn học nghệ thuật khác nữa khi đưa lên nền tảng số rất khó có thể kiểm soát được.

Với tôi việc chuyển đổi số đã giúp tôi thuận lợi hơn trong công việc và trong sáng tác. Các anh em nghệ sĩ trong Chi hội Nhiếp ảnh Thái Nguyên cũng tích cực tham dự các cuộc thi trong và ngoài nước nhiều hơn và thành công hơn.

Như vậy việc chuyển đổi số trong lĩnh vực văn học nghệ thuật nói chung và nhiếp ảnh nói riêng không chỉ là thay đổi về phương tiện công cụ mà nó còn tác động đến tư duy sáng tác của các văn nghệ sĩ, mở rộng biên độ sáng tạo cá nhân và kết quả thi người sáng tác phải làm sao cho hiệu quả nhất trong thời đại 4.0 này. Chuyển đổi số với tôi vừa là cơ hội vừa là thách thức trong việc sáng tạo các tác phẩm nghệ thuật lên tầm cao mới*

Thêm nhiều cơ hội mới mẽ

Tác giả **Doãn Long** (Chi hội Thơ)

"Chuyển đổi số" đã trở thành cụm từ khá quen thuộc trong thời buổi công nghệ 4.0, đặc biệt cụm từ này được nhắc và sử dụng nhiều hơn trong tình hình dịch bệnh khá phức tạp hiện nay. Khó có thể định nghĩa rõ ràng và cụ thể về chuyển đổi số, bởi vì quá trình áp dụng việc chuyển đổi số sẽ có sự khác biệt ở từng lĩnh vực khác nhau. Với tôi, việc áp dụng chuyển đổi số không chỉ tạo thuận lợi cho công việc giảng dạy hiện tại của tôi mà còn đem đến nhiều cơ hội được học hỏi, trải nghiệm và thể hiện mình trong lĩnh vực sáng tác văn học nghệ thuật.

Có thể kể đến đầu tiên, đó là nhờ có chuyển đổi số đã đem đến cơ hội được tham gia Trại sáng tác văn học thanh thiếu niên năm 2021 do Hội Văn học nghệ thuật tỉnh tổ chức từ ngày 16/8 - 4/9/2021 bằng hình thức trực tuyến cho 25 thầy trò chúng tôi tại điểm cầu Định Hóa - điều không thể có nếu tổ chức Trại sáng tác dưới hình thức trực tiếp như các mùa Trại cũ (chỉ 3 - 4 em học sinh của tôi được may mắn tham gia). Chúng tôi không chỉ được giao lưu, trao đổi với các giảng viên là nhà văn, nhà thơ tên tuổi tại Hà Nội như những mùa Trại trước mà còn được giao lưu, chia sẻ với cả nhà văn uy tín đến từ TP. Hồ Chí Minh - tâm dịch của cả nước. Chuyển đổi số đã giúp giảng viên và trại viên chúng tôi thu ngắn khoảng cách, xóa nhòa ranh giới địa lý và không gian.

Hay như lớp Tập huấn nghiệp vụ báo chí

năm 2021 vừa qua mà tôi may mắn được tham gia cũng vậy. Lớp tập huấn do Hội Văn học nghệ thuật tỉnh chủ trì và phối hợp với Hội Nhà báo tỉnh, Khoa Báo chí - Truyền thông (Đại học Khoa học - Đại học Thái Nguyên) tổ chức từ ngày 26/9 - 10/10/2021. Với hình thức trực tuyến, cùng sự lôi cuốn trong cách truyền giảng của hai giảng viên tên tuổi - nhà báo, Ths. Vũ Thế Cường và nhà báo Đỗ Doãn Hoàng. Lớp tập huấn không chỉ đem đến nhiều kiến thức bổ ích cho bản thân tôi mà còn giúp tôi được giao lưu, học hỏi với gần 150 học viên khác không chỉ trong tỉnh mà còn đến từ các Hội Văn học nghệ thuật tỉnh bạn như: Hải Dương, Hải Phòng, Đắk Lắk, Bà Rịa - Vũng Tàu...

Chỉ với hai điều kể trên đã có thể nói, với tôi, ứng dụng chuyển đổi số là cách tiếp cận linh hoạt nhất trong bối cảnh hiện nay và đặc biệt là đem đến cho tôi nhiều cơ hội mới mẽ trên con đường sáng tác văn chương mà mình đã lựa chọn*

Người cầm bút phải tự khắc khe hơn nữa với nghề

Tác giả **Mai Linh Lan** (Chi hội Văn xuôi)

Trong giai đoạn hiện nay, dưới sự phát triển như vũ bão của công nghệ và truyền thông, nhất là khi Việt Nam và cả thế giới đang phải chịu ảnh hưởng từ đại dịch COVID-19 thì việc thích ứng với công cuộc chuyển đổi số trong các lĩnh vực đời sống cũng như sáng tạo văn học nghệ thuật là quá trình tất yếu của nhân loại.

Và không riêng bản thân tôi mà hầu như tất cả các văn nghệ sĩ hiện nay đều đã và đang sử dụng công cụ kỹ thuật số, từng ngày tự nâng cấp "trình độ số" để có thể phục vụ quá trình sản xuất, sáng tạo, lưu trữ, quảng bá các sản phẩm văn học nghệ thuật của mình.

Có lẽ chuyện người sáng tác viết tay rồi gửi bản thảo đến tòa soạn, nhà xuất bản để đăng, in sách đã là chuyện hiếm. Thích ứng với quá trình chuyển đổi số, đơn giản nhất với các nhà văn, nhà thơ chính là việc sử dụng thành thạo máy vi tính để sáng tác, truy cập vào mạng Internet tìm kiếm thông tin, đăng tải, chia sẻ tác phẩm.

Ứng dụng nền tảng số và các ứng dụng trực tuyến, tôi và nhiều người sáng tác văn học, nghệ thuật cũng có cơ hội được tiếp cận với nhiều độc giả hơn. Trước đây, các tác phẩm văn học nếu chỉ đăng tải trên báo, tạp chí, sách, phải cầm tận tay mới có thể đọc được, nên nó thường chỉ tiếp cận với một số nhóm người, một địa phương, vùng miền nhất định thì nay, dưới thời đại công nghệ, tác phẩm được đăng trên trang web, mạng xã hội Facebook, Zalo,... sự lan tỏa tới rất rất nhiều người. Do đó, tác phẩm được quảng bá không bó hẹp mà vươn ra mọi miền của Tổ quốc và cả thế giới nhờ mạng Internet toàn cầu.

Công nghệ số còn giúp mỗi người viết như chúng tôi có thể tạo kho lưu trữ tác phẩm mình thích, vấn đề mình quan tâm hay tác phẩm của cá nhân không giới hạn. Đó chính là kho báu tinh thần vô giá mà ai cũng có thể sở hữu.

Tuy nhiên, khả năng chia sẻ, quảng bá tác

phẩm rộng lớn này, một phần sẽ góp phần nâng cao giá trị vốn có của các sản phẩm văn học của các nhà văn, nhà thơ, nhưng phần nữa nó sẽ tạo áp lực cho mỗi tác giả trong quá trình sáng tạo tác phẩm. Lượng độc giả lớn, phong phú hơn, ở nhiều trình độ nhận thức, tầng lớp khác nhau đồng nghĩa với việc đánh giá cũng đa dạng, khắt khe hơn. Bởi vậy, người viết cần chuẩn bị sẵn sàng tâm thế đón nhận những lời khen, chê từ độc giả (thậm chí khi tác phẩm kể cả đã được kiểm duyệt, thẩm định để in thành sách nhưng đăng trên mạng xã hội vẫn có hàng trăm người "ném đá" vì không đồng tình, với những lý do đưa ra vô cùng thuyết phục). Cũng từ khía cạnh này, mỗi tác giả cần phải nâng cấp hơn nữa trình độ của bản thân, tạo ra những tác phẩm thực sự đáp ứng nhu cầu tiếp nhận của độc giả. Và như vậy, mỗi người cầm bút cần phải tự nghiêm túc, khắt khe hơn nữa với nghề sáng tạo con chữ của mình*

Áp dụng chuyển đổi số để làm tốt hơn sứ mệnh của mình!

NSNA **Vũ Kim Khoa** (Chi hội Lý luận phê bình)

Biết rằng nói ra sẽ bị thiên hạ cho là quá quắt. Nhưng tự thân người làm văn nghệ, lại đi làm bàn về thứ được coi là sở đoản của giới văn sĩ, thì chẳng khác gì câu chuyện anh chàng họ Lưu bên nước láng giềng, đem cất bỏ chiếc nón che cái bướu lưng của mình mà nghề ngang đi kén vợ giữa chốn ba quân.

Những khái niệm: "Cách mạng công nghiệp bốn chấm không", "Logistics", "Chuyển đổi số"... - Nó mênh mang lắm, rồi rầm rập, đến mức một cậu trai học lực xuất sắc, mù mẫm mải giữa sáu năm trời trong trường IT, khi tốt nghiệp vẫn lo bị thất nghiệp chẳng kiếm nổi miếng ăn ở giữa đời thường.

Thì đây, những nghệ sĩ nhiếp ảnh, lúc nào cũng được hưởng lợi từ sự phát triển của công nghệ. Dám bỏ cả đồng của ra để mua những thiết bị rồi là đắt đỏ, nhưng mấy ai trong đó đã sử dụng thạo sáu chục phần trăm các tính năng ưu việt của thứ thiết bị hằng ngày họ vẫn giữ khư khư trên tay? Một nhà thơ cần chút cô đơn, chút mây gió trái mùa, hay chút bất mãn vì thất tình! Chỉ với mẫu bút chì, có thể anh ta đã sáng tác được một khổ thơ làm gãy lòng các cô gái. Vậy chàng thi sĩ cần gì phải tọc mạch đến đây hai kí tự không - một, hay một - không,... dài lòng thòng, vô hồn và đơn điệu kìa chứ (?).

Thế nhưng, cũng phải thấy rằng, "Chuyển đổi số" là một quá trình như định nghĩa của Microsoft: "Chuyển đổi số chính là tái cấu trúc tư duy trong phối hợp giữa dữ liệu, quy trình và con người nhằm tạo ra nhiều giá trị mới". Ngắn gọn thế, lại vẻ như hơi hợm khiến người ta chủ quan mà nghĩ thứ đó chẳng liên đới đến mình. Nhưng nó đang như một trường lực, áp vào mọi thứ hỗn cốt xung quanh cuộc sống con người hôm nay. Nó còn được coi là động cơ để thúc đẩy sự phát triển của toàn xã hội.

Với những văn nghệ sĩ thức thời thì thấy ngay rằng thế giới phẳng, hoặc các

cuộc cách mạng công nghiệp đã mang lại cho họ rất nhiều lợi thế mà chục năm trước một nhà văn đã không hề có: Chỉ một cái máy vi tính đặt nơi góc bàn, gọn gàng và êm ái hơn cái máy chữ cổ lỗ, vừa là công cụ làm việc, vừa đã có thể thay thế cho cả một thư viện quốc gia. Sự liên kết của người sáng tạo và độc giả chọt thành mối quan hệ trực tiếp và ngay tức thời. Đã bỏ qua khâu biên tập chuyên nghiệp, đã làm tê liệt cả hệ thống kiểm duyệt văn hóa. Buồn thay nó cũng lại là môi trường màu mỡ cho nạn đạo nhái nở rộ...

Và dù có theo xu thế, hiểu và áp dụng tốt chuyển đổi số đến đâu, thì văn nghệ sĩ cũng không thể quên sứ mệnh của mình là đem văn học nghệ thuật ghi lại dấu ấn thời đại và góp phần dự báo tương lai. Hãy nhìn vào hiện thực thế giới hôm nay, sang thế kỉ hai mốt, mà nạn buôn người vẫn còn môi trường để chui lủi hoạt động. Vẫn còn người nghèo đói không có chỗ nương thân. Rừng thì cạn kiệt và hàng ngày hết loài vật này, lại đến giống cây kia bị tuyên bố là đã tuyệt chủng khỏi hành tinh xanh... Hãy dùng tác phẩm của mình để lên tiếng và thức tỉnh nhân loại; áp dụng chuyển đổi số để tác phẩm - tiếng nói của mình có trọng lượng hơn, tác động đến nhiều người hơn, biến thành những hành động cụ thể và thiết thực. Thay vì chỉ loay hoay tự hỏi: Mình đang được hưởng lợi gì?

Mang cơ hội đến với ngành hội họa

Họa sĩ **Trịnh Ngọc Hà** (Chi hội Mỹ thuật)

Hiện nay, chuyển đổi số đang là một xu hướng tất yếu ảnh hưởng tới nhiều mặt của cuộc sống. Theo đó, mọi người tiếp cận thông tin nhiều hơn, rút ngắn về khoảng cách, thu hẹp về không gian, tiết kiệm về thời gian. Và lĩnh vực hội họa cũng không nằm ngoài xu thế chuyển đổi số trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0.

Có thể thấy, chuyển đổi số mang tới những sự thay đổi lớn về cách tiếp cận, trao đổi, chia sẻ tri thức giữa những người hoạt động trong lĩnh vực hội họa trong nước và quốc tế. Trước đây, việc tiếp cận tài liệu học tập rất hạn chế và bị bó hẹp trong phạm vi nhà trường. Người học muốn tiếp cận, tham khảo kiến thức, kinh nghiệm đều dựa trên hướng dẫn của giáo viên, tài liệu tham khảo là bài tập của các bậc tiền bối hoặc nguồn tài liệu tham khảo, tác phẩm của những tác giả tiêu biểu trên sách, tạp chí... trong thư viện hoặc qua những câu chuyện kể của những thế hệ đi trước. Vì thế, nội dung lĩnh hội bị hạn chế, đôi khi trở nên mơ hồ, khó nắm bắt chính xác.

Bắt nhịp cùng xu thế chuyển đổi số, những người theo ngành hội họa cũng rất nhạy bén trong việc ứng dụng công nghệ thông tin vào công việc. Việc tìm kiếm tư liệu trở nên dễ dàng hơn bao giờ hết chỉ bằng vài thao tác cơ bản. Xây dựng ý tưởng, bấm nút tìm kiếm trên thanh công cụ tìm kiếm Google để có những tư liệu phù hợp cho tác phẩm của mình. Nhờ đó, rút ngắn thời gian, tiết kiệm công sức, tiền bạc trong việc tìm kiếm tư liệu. Ngoài ra, mạng Internet và các nền tảng số, các trang mạng xã hội, phát triển cũng trở thành cầu nối giữa họa sĩ và các nhà sưu tập tranh. Rất nhiều

fanpage, gallery online... được xây dựng nhằm giới thiệu hoặc mua bán tranh trực tuyến như VietNam art space, All about art and artist, Indochineart... Những nhóm này thu hút được rất nhiều người quan tâm theo dõi để kết nối tác giả và những người yêu mỹ thuật trong nước và trên thế giới.

Quan trọng hơn cả, theo quan điểm của tôi, việc kết nối với các nghệ sĩ quốc tế thông qua các phòng tranh trên không gian mạng cũng là cơ hội để họa sĩ Việt Nam tiếp cận với xu hướng hội họa đương đại trên thế giới và lan tỏa giá trị, hội họa Việt Nam với bạn bè quốc tế.

BIẾN “NGUY” THÀNH “CƠ” GIỮA ĐẠI DỊCH COVID

Trần Văn Thép

(Tổng Biên tập Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên)

Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên (VNTN) điện tử được thiết lập từ tháng 2/2021, ngay trước khi làn sóng dịch Covid thứ 4 bùng phát trở lại. Thế nhưng, Tạp chí đã vững vàng khẳng định mình, thậm chí có nhiều bước tiến mới trong hoạt động.

Ékip của Tòa soạn ghi hình video quảng bá bộ sách tuyển chọn (3 cuốn) do Hội VHNT tỉnh xuất bản - tháng 6/2021.

Tạp chí VNTN điện tử được thiết lập đồng thời với việc chuyển đổi Báo VNTN thành Tạp chí VNTN theo giấy phép của Bộ Thông tin và Truyền thông và đi vào hoạt động từ tháng 2/2021. Nền tảng điện tử của nó được phát triển từ trang thông tin điện tử của Báo VNTN trước đây, có tên miền “vannghehainguyen.vn”. Vấn đề đặt ra, là làm thế nào để Tạp chí VNTN điện tử hoạt động đúng như tính chất của một tờ báo điện tử, chứ không phải là trang thông tin điện tử của báo.

Đổi mới về nội dung tin, bài

Vấn đề trên được đặt ra ngay từ khi xây dựng Đề án thiết lập Tạp chí VNTN điện tử vào năm 2020. Không phải là “làm ra cho có”, “làm để đón trước xu thế”, mà lãnh đạo Hội văn học nghệ thuật và Tòa soạn khi đó đã phải cân nhắc, tính toán kỹ, đảm bảo khả thi.

Là tạp chí chuyên sâu về văn học nghệ thuật, nên bên cạnh việc đăng tải các tác phẩm văn học nghệ thuật, các công trình nghiên cứu theo đúng chức năng của mình, thì các vấn đề thời sự, chính trị, xã hội của địa phương, đất nước cũng chưa bao giờ nằm ngoài sự quan tâm, phản ánh của báo chí. Đây cũng là nhiệm vụ mà lãnh đạo tỉnh giao cho Hội và tờ

báo của Hội nhằm thực hiện công tác tuyên truyền các nhiệm vụ chính trị của địa phương. Chính vì vậy, Văn nghệ Thái Nguyên (cả trên tạp chí in và điện tử) phải chuyển tải tinh thần đó. Tất nhiên, phải vừa đúng tôn chỉ, mục đích, vừa phù hợp với hình thức thể hiện của một tờ báo văn nghệ.

Các bài viết, ký sự, phóng sự văn học... về đề tài này trong chuyên mục “Vấn đề cùng quan tâm” hoạt động rất hiệu quả. Hàng loạt vấn đề quốc tế, dân sinh, nhất là những nội dung liên quan trực tiếp đến đời sống của người dân, như tình hình phòng chống dịch COVID-19, nội dung các kỳ họp của HĐND tỉnh, của Quốc hội, vấn đề chuyển đổi số,... đã được đăng tải trên Tạp chí, sau đó được chia sẻ trên các nền tảng điện tử, tạo ra hiệu ứng tích cực. Những đề tài, câu chuyện cụ thể về kiến trúc đô thị, trồng - chặt cây xanh, ngập úng đường phố, hay kẻ hở tại các trạm chốt phòng, chống dịch Covid... trở thành những thông tin hữu ích, chẳng những cho người dân, mà còn cho các nhà quản lý. Văn nghệ Thái Nguyên không “lấn sân” sang chuyên sâu về thời sự, chính trị nhưng cũng không “đứng ngoài” những vấn đề đó. Giải quyết được việc này không dễ, và có thể nói, đến nay Văn nghệ Thái Nguyên đã làm được và làm có

hiệu quả.

Để có được kết quả đó, bài toán nhân lực đã được giải quyết thấu đáo. Bộ phận Điện tử - Truyền thông được thành lập, hoạt động như một tòa soạn báo điện tử trong Tòa soạn VNTN. Một số nhân viên Tòa soạn được điều chuyển, phân công tham gia Bộ phận này, hoạt động có tính chất chuyên sâu về báo điện tử. Cùng với đó, Hội VHNT tỉnh đã ưu tiên dành chỉ tiêu biên chế công tác Hội cho Tòa soạn để tuyển dụng 01 phóng viên, 01 lao động hợp đồng là người có năng lực, nhiều năm kinh nghiệm để bổ sung cho đội ngũ làm Tạp chí điện tử.

Biến “nguy” thành “cơ”

COVID-19 ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự phát triển kinh tế và đời sống xã hội, điều này chúng ta đã thấy rõ. Lĩnh vực báo chí cũng bị đe dọa khi mà hoạt động của phóng viên bị hạn chế, không thể đi lại tác nghiệp và cũng rất khó để vào “vùng đỏ” - nơi đang bị phong tỏa. Rồi hệ thống phát hành bị tê liệt. Cũng vì thế mà hồi tháng 4/2020, một số cơ quan báo chí đã phải tạm dừng ra bản

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 22
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

Bộ phận điện tử trong buổi live stream

Điểm cầu BTC Lớp tập huấn nghiệp vụ báo chí 2021

Chương trình Gặp mặt kỷ niệm 30 năm VNTN xuất bản số đầu tiên được thực hiện thành công qua hình thức trực tiếp kết hợp với trực tuyến (18/6/2021)

Bộ phận kỹ thuật thực hiện truyền hình trực tiếp trên VNTN điện tử

Trong tình hình dịch Covid diễn biến phức tạp, Tạp chí cần có kế hoạch, phương án đề phòng trường hợp xấu nhất có thể xảy ra, chẳng hạn như khi cơ quan Hội hoặc bộ phận Tòa soạn bị cách ly. Khi đó Tạp chí VNTN vẫn phải duy trì hoạt động, chứ không thể tạm dừng xuất bản.

(Chỉ đạo của đồng chí Dương Văn Lượng, Phó Chủ tịch UBND tỉnh)

in (như Vietnam News của Thông tấn xã Việt Nam; Phụ nữ Thủ đô; Quảng Ninh). Rõ ràng báo chí truyền thống đứng trước sự an nguy nếu không chuyển đổi.

Chỉ trong vòng 9 tháng sau khi thiết lập, để "định hình" được hoạt động đã khó, vậy nhưng Tạp chí VNTN điện tử còn phải đảm trách tham gia và truyền thông nhiều hoạt động lớn của Hội, của Tòa soạn: Triển khai nhiệm vụ công tác Hội năm 2021 và ra mắt Tạp chí (tháng 2), Tổng kết và công bố kết quả Cuộc thi thơ online "Tổ quốc và Mẹ"

(tháng 2); Kỷ niệm 30 năm VNTN xuất bản số đầu tiên (tháng 6); Cuộc thi "Đọc từ trái tim" (từ 10/7 đến 20/8); Trại sáng tác văn học thanh thiếu niên 2021 (16/8 đến 4/9); Tập huấn nghiệp vụ báo chí (tháng 10); Cuộc thi viết "Tôi và Thái Nguyên" (Tổng kết, trao giải ngày 4/11)... Các hoạt động này đều bị ảnh hưởng bởi dịch Covid, trong đó đa phần rơi vào tình huống: lập kế hoạch khi không bị giãn cách, phong tỏa, nhưng khi thực hiện thì bị hạn chế (đi lại, tập trung đông người).

Hội VHNT tỉnh và Tòa soạn VNTN đã ứng dụng công nghệ 4.0 với hình thức "online" để tổ chức các hoạt động và mang lại hiệu quả rõ rệt.

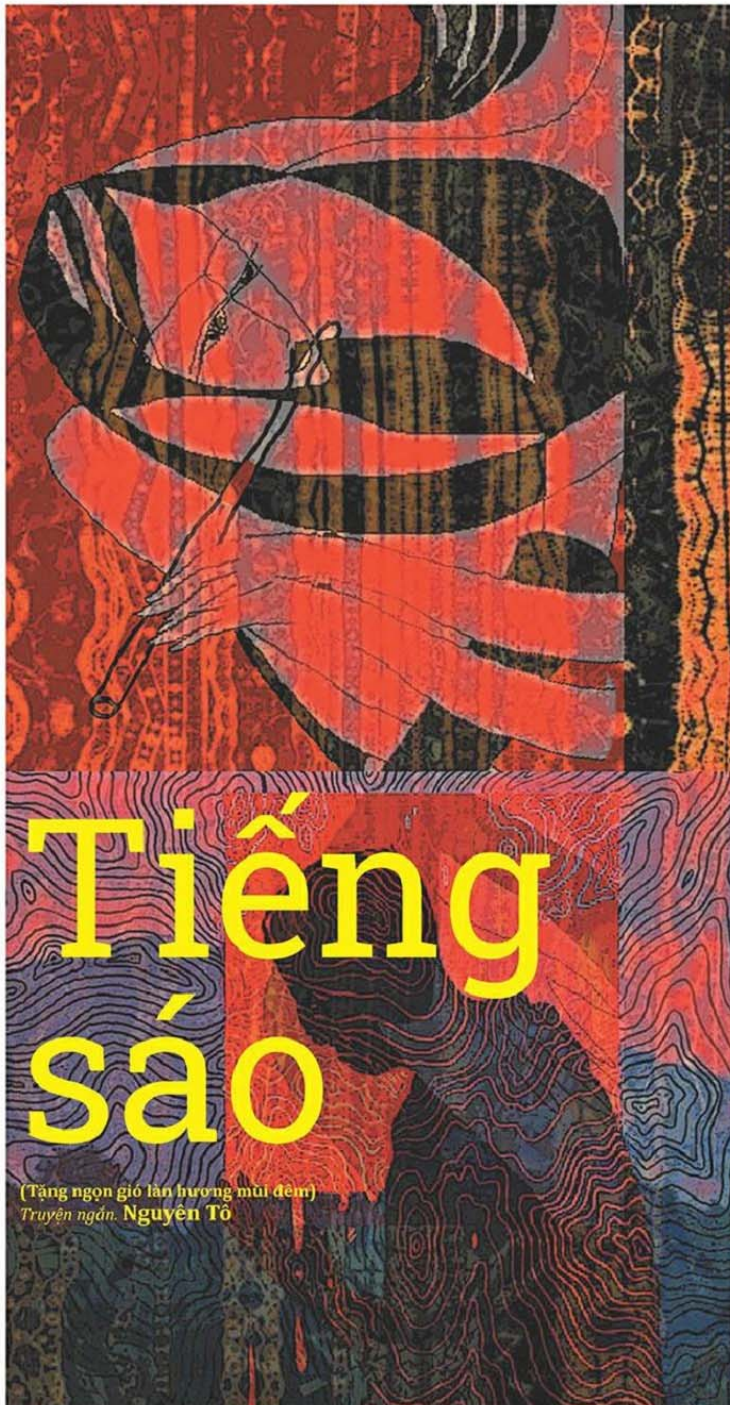
Đúng như nhà văn Trịnh Đình Nghi, thành viên sáng lập diễn đàn "Quán Chiếu Văn" rất nổi tiếng trên mạng xã hội facebook (hiện có hơn 38 nghìn thành viên tham gia) đã nhận xét: Tôi rất khâm phục những người lãnh đạo Hội Văn học nghệ thuật và Tòa soạn Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên trong việc tổ chức những hoạt động online vừa rồi. Họ đi hỏi, hỏi khắp nơi để biết cách làm, chứ nhất định không làm mò, không làm liều.

Một trong những khó khăn đầu tiên của việc tổ chức các hoạt động online là vấn đề kỹ thuật. Nói đến

"học zoom", "họp zoom"... ai cũng nghĩ là đơn giản, phần mềm có sẵn, miễn phí, đã được nhiều người ứng dụng, rất phổ biến. Nhưng thực tế không đơn giản như vậy. Mọi phần mềm đều có những mặt hạn chế của nó, như việc khó cài đặt (tạo địa chỉ cá nhân), đăng nhập phức tạp; đến tốc độ đường truyền không ổn định, hạn chế số lượng thành viên... Những khó khăn, bất cập đó đều đã được liệu tính từ trước, do đó không có sự kiện nào bị gián đoạn. Tại điểm cầu của Ban tổ chức, ngoài các thiết bị, máy móc đã có, một số thiết bị hiện đại và đội ngũ nhân viên, chuyên gia được thuê từ bên ngoài.

Công tác truyền thông trước sự kiện cũng rất quan trọng, bởi nhiều sự kiện hướng tới đông đảo công chúng. Trong những sự kiện online, số đại biểu (là đối tượng chính, có tính chất nội bộ) thường không nhiều, mà phần lớn là "cư dân mạng", những người quan tâm đến sự kiện tham gia. Hay với các lớp học, tập huấn online, có rất nhiều người ở tỉnh ngoài, thậm chí nước ngoài đăng ký tham dự. Phần nhiều trong số đó đã từng cộng tác với VNTN hoặc là những người luôn quan tâm cổ vũ, động viên đối với Tòa soạn...

(Xem tiếp trang 41)

Khi anh trở về, phố đã lên đèn. Xe lao nhanh vào hầm, loang loáng phía trước, ô để xe quen thuộc của anh đã chinh inh một chiếc xe lạ hoắc, cái biển trắng trắng nhìn anh như thách thức. Thoáng chút bực bội, anh ghé vào khoảng trống còn lại, cũng vừa đủ cho một sự chen chúc. Chiếc xe kia nhỏ, có lẽ chủ nhân là nữ. Thành phố đông người, đến chỗ đỗ xe cũng hiếm hoi, chỉ tìm anh là rộng, trống tênh đến tuềnh toàng mỗi khi đêm buông.

Uể oải bấm thang máy, những kí tự điện tử nhấp nháy vô hồn, dừng lại ở tầng 15, ra khỏi ô chữ nhật bí bách, ô vuông khác đón anh. Hành lang dài, hun hút, ánh đèn sáng choang, đến nỗi như soi tỏ cả nỗi phiền muộn của anh. Cửa mở, nhanh chóng tụt giày, treo áo vest, cởi quần dài, ngã mình trên sofa hình chữ nhật. Những khối hình học loang loáng lướt qua trí nhớ của anh. Khuôn mặt sếp, cầm bịch ra, hai mắt nhỏ, lạnh, khuôn miệng hình chữ nhật kẻ vôi, khi giao việc cho cấp dưới, khề nhếch môi trên. Anh chỉ tiếp nhận công việc qua gmail, zalo, và khoe miệng nhếch lên đều đều mà chưa bao giờ thấy một chút ám áp từ ánh mắt lạnh lạnh ấy. Cô thư kí tóc vàng hoe, váy hôm nào cũng không đủ dài, những thứ cần che đậy thì phò phàng quá đôi khiến anh chẳng còn thấy tò mò. Hồ hênh chốn công sở, phẩm giá được định giá qua loa. Hôm nào cũng thế, cô về tam giác, từ ghế mình, kéo đường chênh chếch vào phòng sếp, tạt một góc nhọn ra bàn làm việc của anh, rồi trở lại vị trí ban đầu. Hôm nào mũi anh cũng đầy mùi nước hoa Chanel. Thêm ghê gớm mùi bồ kết mỗi lần mẹ gọi về nhà.

Giấc ngủ vùi trên ghế đầu chừng 2 giờ đồng hồ, anh tỉnh dậy khi thấy tay mình ê buốt, thì ra anh tự gối để ngủ. Tự mình, không phiền hà, nhưng cũng có nỗi đau riêng. Cánh tay anh đau đầu chừng 5 năm có lẽ. Quơ vọi đôi tất chông chờ dưới sàn, đôi dép đàn ông xộc xệch chiếc trong gầm bàn, chiếc chui gầm ghế. Mặt bàn bình nước cạn đáy bên những chai vớt ca đầy ắp. Rượu là thức uống để nhậu với niềm cô độc đàn ông.

Vào bếp, rán trứng, hấp lại khoanh giò, gọt thêm hai quả dưa chuột đã héo, túi bánh mì còn sót lại vài lát. Bữa tiệc thịnh soạn để tẩy trần những mệt mỏi công sở và ngoài đường. Đưa miếng trứng rán vụng vào miệng, anh nhớ hôm thứ Bảy về quê, đĩa trứng mẹ rán vàng ruộm, ghé vào màu xanh non của lá mùi thơm dịu. Bố mẹ giờ này chắc đã ngủ rồi. Đồng hồ chỉ 22 giờ. Điện thoại chợt sáng xanh: "Mai con đi mua sách với mẹ nên không sang thăm bố được ạ". Đã sang một tháng mới, như thường lệ, mở điện thoại, chọn app bank, soạn các thao tác chuyển tiền. Thời đại số, máy thông báo và cảm ơn rầm rập: "Bạn đã chuyển tiền thành công". Chỉ vài giây sau, smartphone nổi tin: "Thanks". Kí tự ngắn gọn, tước bỏ mọi cảm xúc. Trong anh nhói nhói ánh mắt của con gái vào cái ngày cách

SÁNG TÁC VĂN HỌC

đây chừng 5 năm ở sân tòa án. Khi cái bím tóc bé teo mất hút sau cánh cửa xe màu trắng, anh cũng kéo mạnh cửa xe, ngồi thừ trên ghế, thờ đốc, quên cả thất dận an toàn. Chợt giật mình, hai chiếc xe của vợ chồng, đủ các loại bảo hiểm, chỉ hôn nhân của họ, chênh vênh đi trên bờ vực nguy hiểm. Khi chọn xe, vợ bảo: màu trắng hợp mệnh, giúp công việc của em hanh thông. Đàn bà viên mãn, hôn nhân hạnh phúc. Anh muốn chửi tục vào mặt thằng bán hàng ở gara, chủ nhân của câu nói này, nếu gặp lại. Từ ngày mua xe, vợ anh rút ngắn thời gian cho gia đình, kéo dài thêm giờ làm việc công sở. Cô ấy bảo, cô làm nốt dự án này để gom tiền mua căn hộ ở ngoại ô.

Có tối, hai bố con ôm nhau ngủ tít, khi chuông đồng hồ điểm 12 giờ đêm, mới nghe tiếng kẹt cửa, vợ về, mang theo cả mùi rượu lạ. Vào nhà tắm rất lâu, cô mới trở vào phòng ngủ. Gần sáng anh quờ tay sang, cô hắt ra, "em mệt". Đêm hôm sau cũng thế, cô về muộn, mồm mồm phân sáng hôm sau anh thở dài, đổ vào túi rác. Chừng nửa tháng như thế, cô hôm chờ mãi chưa thấy vợ về, anh đóng chặt cửa phòng cho con ngủ, mang cây sáo ra ngoài phòng khách, vu vơ thổi một giai điệu trầm buồn, từ trên cao nhìn xuống, phố đêm dập dờn ánh sáng, từng đoàn xe nối đuôi nhau vút qua, những ánh sáng đưa con buồn ngủ của anh đi lang thang chốn nào. Cảnh của bóng hé ra, vừa đủ chỗ cho người vợ lách vào, lạ như một cơn mèo. Anh nghe thấy những vẩn xoay lưng lại như chưa hề biết sự có mặt của vợ. Chỉ khi cô lên giọng: "Đêm rồi, anh không cho vợ con ngủ à?". Anh thủng thẳng: "Nửa tháng nay em có bao giờ cho anh ngủ ngon đâu, thậm chí chẳng còn biết bữa tối bố con ăn gì, con bé tôi nào cũng đòi mẹ ru, anh phải dỗ mãi". "Thì em vất vả để mua thêm căn hộ mới ở cho rộng rãi. Bạn em chồng vừa lên chức đã chuyển sang căn biệt thự rồi". Anh không nói gì, anh nhớ hồi mới cưới, ở nhà thuê, hai vợ chồng riu rít, thứ Bảy nào cô cũng mua vài bông hồng cắm trong cái lọ thủy tinh kiểu hân, những đêm trăng sáng, cô mở cửa sổ, anh ngồi thổi sáo. Cô nhìn anh âu yếm: "Em chỉ ước mơ mình có ngôi nhà nho nhỏ". Đến giờ, cô nhà to, xe đẹp, cô mơ biệt thự. Đàn bà là chúa tham lam. Ánh mắt của vợ anh đã đặt vào hạnh phúc của người biệt thự khác.

Sáng hôm sau, vợ vẫn ngủ mê mệt. Tỉnh dậy từ rất sớm, anh đặt nồi cháo xương, món ruột của vợ. Nhìn đồng hồ mới 5h30, anh pha ấm trà, ngồi gò mông lưng qua ô kính. Có con nhện màu nâu vàng ở góc tường đang mãi miết giăng tơ. Từ mấy hôm trước, anh đã lùa chổi dọn sạch tổ nhện, nay nó lại bày biện, cần cù, miệt mài, anh rời bàn uống nước, ra dọn tơ. Nhện ngo ngắc thả một đường trong suốt xuống dưới mặt đất và trốn mất. Chỉ hai đường tay anh lướt qua, nhện chưa hề xuất hiện ở nhện. Người đàn bà đã đây, nồn nà, xinh đẹp, trẻ nài, khỏe mắt như còn vương lại sự mệt mỏi quá sức, thấy chồng bên chén trà sớm, mắt cô nhủu lại. "Đấy sớm thế sao anh không mua vé tập

gym? Chồng cái Hà đạo này, ngoài tập luyện, tuần nào cũng đi Đại Lải chơi gôn anh à". Anh không trả lời vào câu hỏi của cô, hai mắt tối lại, hạ giọng: "Anh nấu cháo, hai vợ chồng ăn sáng rồi đi làm, anh còn đưa con đi học". "Lại cháo, tối qua nhóm em vừa ăn cháo cá xong, mà sáng nay, sếp em hẹn đi ăn với đối tác". Xoong cháo, tối đó được hâm lại, mâm cơm chỉ có hai bố con.

Rồi chuyện vợ đi sớm về muộn, bỏ cơm, cũng thành chuyện hàng ngày. Một sớm, khi cô vợ vừa chui ra khỏi phòng, đã thấy chồng ngồi bên ấm trà phòng khách. Anh mặc vest, tóc húi cao, vuốt chút keo nhìn kiểu hân và cô đơn. Vợ ngạc nhiên: "Gớm nay anh đi đâu mà chỉnh tề thế?". Anh đẩy về vợ tờ giấy A4, "Em đọc đi rồi kí vào đây". Giọng anh bình thản, nhưng lạnh. Cô cao giọng: "Anh điên à? Con con?". "Mấy tháng nay, chỉ có hai bố con với nhau. Anh chẳng cần biết thứ". Cô không nói gì, sửa soạn đi làm. Lát sau, ra khỏi nhà, để lại trong căn phòng một mùi hương. Anh hít sâu, lạ lắm, rồi tắc lưỡi: mùi Chanel. Chợt anh thoáng thấy cô thư kí hờ hênh ở công ty. Mà vợ thay nước hoa từ bao giờ, anh cũng chẳng còn bận tâm.

Lá đơn không làm thay đổi thời gian biểu của vợ. Nhưng đã biến anh từ người đàn ông vui vẻ, hài hước trở nên dăm chiêu, câu bản. Có hôm, đồ mại con bé không ăn, cứ đòi mẹ về để đi siêu thị. Đồng hồ đã thông thả điểm 22 giờ, con bé vẫn thi gan, vợ anh chắc vẫn mãi làm việc cùng sếp. Anh bắt con bé úp mặt vào tường, lần đầu tiên phạt con như vậy. Nó khóc dầm dướt. Anh ngồi đọc chai vớt ca. Đến khi chai cạn, chiếc cốc chồng chờ mặt bàn, là lúc cô vợ đẩy cửa bước vào. Con bé thấy vậy, dúi vào lòng mẹ thốn thức. Anh ngồi im như tượng, hai mắt đỏ sọng. Cô gào lên: "Anh ác vừa chứ, say xin, đánh con, đòi bố vợ". Anh im lặng nhưng khi cô bước qua, anh thoáng thấy một vết tròn đỏ trên bờ vai trắng nõn của cô. Đêm đó anh ôm gối ra sofa.

Và những đêm sau nữa, khi cô trở về muộn, anh chỉ chờ cho vợ vào giường. Nửa đêm còn lại, chỉ có anh cùng sofa ngoài phòng khách. Để rồi ra tòa là việc không tránh khỏi. Cô bế con bé rời sang biệt thự mới cùng cuốn sổ tiết kiệm anh đưa. Từ đó, căn hộ gia đình đã trở thành chốn đi về của người đàn ông độc thân. Chẳng còn phải chờ vợ về muộn đêm đêm, nhưng anh chờ cuối tuần con bé sang chơi. Đứa bé nỏ đùa hồn nhiên, cười tít. Anh thấy nhẹ nhõm. Sống dễ lắm, cứ nhìn vào mắt trẻ con mà sống.

Sáng dậy sớm về quê, xuống hầm xe, anh thấy người phụ nữ thông thả đến cạnh ô đồ xe của anh, nhẹ nhàng mở cửa xe. Anh nói với theo: "Sao cô lại đậu xe ở đây?". "Thôi chết, em xin lỗi, em mới chuyển về đây, chưa kịp mua chỗ, anh cho em xin lỗi nhé". Anh không nói gì, lên xe ngay, cô ghé vào cửa xe: "Em ở phòng 1518, đây là số điện thoại của em, làm ơn cho em xin số điện thoại của anh". Cô dúi vào tay anh mẫu giấy vàng, anh nhận, hứng hờ dán lên vỏ lăng. Chợt lóe một suy nghĩ: - Thì ra cô ta ở ngay cạnh phòng mình.

Thấy con trai về, mẹ ra tận cổng đón. Buổi sớm quê nhà thật dễ chịu. Mẹ tắt bật cơm nước đãi con trai. Chỉ bố là bình thản. Ngồi ở bờ ao, bên gốc sung già buông cần, bóng ông đổ dài xuống mặt ao. Gió hây hây, những cành tre lòa xòa reo vui. Anh chạy ra, thấy trên bờ một ống bơ lúc nhúc giun đất, cái nôi nhúm cũ lừng lừng cảm rang thơm phưng phức. Bố ném từng vốc thính xuống mặt ao. Cái phao trắng im lìm, bóng nhúc nhích, rồi giật giật, mất hút xuống

dưới mặt ao lênh bênh từng cụm bèo cái xanh non. Bó kéo căng cần tre ra phía sau, một con cá trắm uốn mình cong cong như muốn cưỡng lại lưới câu nhon hoắt. Bàn tay gân guốc của ông lão đã giật nó lên bờ. Nằm phơi lườn giữa đám cỏ xanh, nó vẫn trần trụi trần lại vài vòng, cái đuôi quật lên quật xuống như muốn thoát ra.

Bữa trưa đó thật vui. Bát canh cá nấu dọc mùng xanh muối, lẫn cà chua bổ múi cau, hành, răm, thìa là hái ở vườn nhà, cây sấu gốc vườn đã kết trái thưa thưa hai túi đầy trong ngăn cấp đông tủ lạnh. Mẹ thái hoa chuối trắng nõn lẫn ít húng Láng, tia tỏi, rau ngổ, đắp cá, bát nước mắm thả ớt loãng thoáng đỏ, ghé cạnh là đĩa đậu rán vàng ruộm, cá kho sung như vàng nâu như màu mật ong. Cơm trắng thơm. "Ăn đi con, ở một mình, bữa lưng bữa vực, già rồi vẫn để bố mẹ phải lo lắng", mẹ quát quang. Bố gạt đi: "Bà có để cho bố con tôi được bữa rượu ngon không?". Anh cúi xuống và cơm, thấy nghiền nghiền, sự cần đến bữa cơm tuần trước, con bé về cùng, cứ lóng ngóng cảm đùa cả xới, cơm bắn tung tóe.

Trở lại thành phố khi chiều đã tắt hẳn trên ngọn tre cao vút đầu làng, từng đàn trâu no cỏ đứng dình vác sừng kèn ngang giữa đường làng. Khuôn mặt anh giãn ra khi nhớ về một thằng bé tóc cháy nắng nằm xoài trên lưng trâu, hai tay thông xuống cái bụng ram ráp của nó... Thằng bé nay đã thành người đàn ông giữa ngồn ngang sự nghiệp, gia đình, từng trải cuộc hôn nhân dang dở. Khi xe vào hầm, chừng 8 giờ tối, mùi dầu, mùi khói bụi xộc vào mũi thật khó chịu, trước mũi xe anh lại vẫn cái xe hôm trước ăn ngủ, nhưng có vẻ biết điều, bớt ngạo ngược hơn vì khoảng trống cho xe anh rộng hơn. Mở cửa xe bước ra, mắt anh khựng lại trước mẫu giấy vàng nhạt. Là số điện thoại của anh kèm theo một cái mặt cười tình nghịch. Anh gỡ lấy, dán vào lòng tay, bước quả quyết. Đi suốt hầm xe, thi thoảng anh gặp một chiếc xe trở về. Ai cũng vội vã vì đã muộn. Chỉ có anh là bình tĩnh, vì chẳng biết căn hộ có mong chủ không.

Căn phòng đón anh bằng ánh đèn dịu dịu, quang minh lên sofa, thấy cả bầu không gian vờ ờ qua ô kính một màu sáng lấp lóa. Thu mình trong màu xanh hắt ra từ ánh huyệt quang, anh tìm cây sáo quen thuộc, thổi giai điệu quê hương. Âm thanh chan chứa lấp đầy dần khoảng trống tâm hồn, vượt ve xây xước trái tim dần ông, anh thấy mình nhẹ nhõm, thư thái, trong ngực như có một cơn gió thơm hương đưa qua. Tiếng sáo ngừng cũng là lúc chuông điện thoại reo: "Em là người đậu xe nhờ, em có chút việc muốn làm phiền anh". Anh mở cửa. Cô đã đứng sẵn ngoài hành lang. Nhìn cây sáo trên bàn, cô hỏi: "Anh vừa thổi sáo phải không? Ngày xưa bố em thổi sáo rất hay, ông còn làm sáo để bán nuôi em ăn học". Đang lơ đãng, anh bỗng ngược lên nhìn cô trần trụi, thấy một điều là lạ len vào tận sâu kín tâm tư. Cô gái ngồi giải thích việc đậu nhờ xe, tại anh đã không để tâm vào câu chuyện ấy nữa. Tiếng sáo hay tâm hồn bấy lâu tưởng như hoai mục đã bừng thức.

Anh đi Tây Bắc cùng công ty. Chuyển xe từ mờ sáng đến chiều tối thì dừng lại. Đang giữa thành phố chật chội, đến rừng sâu, núi thẳm, thiên nhiên đã thổi vào hồn người sự sáng khoái bất ngờ. Tối ấy, sau bữa ăn, cả đoàn lui tục từ nhau đi chợ đêm, còn một mình giữa căn phòng xa lạ, ngoài kia sương đã trêu trên tàng cây, tiếng nai tác bần, đội vào hoang vu những mối mong hội ngộ. Trăng đã chênh chếch treo trên bầu thính không vì đại mảng vàng rợn ngợp, những triền xa sẫm lại thành hình thù kì dị, khiến buổi tối...

(Xem tiếp trang 24)

Tiếng sáo

(Tiếp theo trang 23)

dấy lên niềm bí ẩn. Anh rút cây sáo từ trong ba lô đưa lên môi. Diu dặt, miên man, anh thấy âm thanh như một đôi cánh đưa anh đi trong niềm diệu vợi. Anh bay qua những móm đá cô đơn vợi vợi của đời mình, tìm nhói nhói luân loang. Những ngày đã qua như thước phim chậm trôi, chậm trôi.

Chợt màn hình điện thoại sáng lên. Cả đêm đó anh chat với cô gái đậu nhờ xe. Về câu chuyện, đứa bé chứng kiến mẹ rơi xuống vực khi chật trực để làm sáo. Trú ở đó ông ả, sáo bán được giá, mẹ cô cố nết chuyển trực để đủ tiền đóng học phí cho con. Từ sau cái chết của người vợ xấu số, bố cô đã đốt hết đồng trực và những cây sáo còn lại. Cả cây sáo Mèo mà ông nâng niu như bảo vật cũng cùng chung số phận với đám sáo ra trôi. Đứa bé gói đầu trên đùi bố, bàn tay bé xíu véo từng miếng xôi dẻo ngày nhai chum chim, nó chỉ lên đỉnh núi: “Tiếng sáo của bố công mặt trời lên cao kia”.

Lại có bữa vào rừng, từng vạt cây dưới trời vàng bên con suối, thăm cỏ xanh mượt, con bé đưa vào lòng bố. Ông cất lên tiếng sáo da diết mà như thương nhớ vầy quanh những tầng cây xanh xanh, xum xít u sầm. Con bé nhoeo cười: “Bố ơi tiếng sáo của bố rơi xuống suối chơi với con cá vàng kia”.

Cứ thế, tuổi thơ cô lớn lên cùng tiếng sáo của bố. Ngày cô về Hà Nội học, bố vui lắm, tiếng sáo của ông nhảy nhót khắp thung sâu... Ba ngày Tây Bắc, câu chuyện về tiếng sáo của cô gái đã náu chân anh trong homestay, thế giới xung quanh anh như cảm nín. Chỉ còn lại cô gái với người cha khắc khổ nuôi con cùng tiếng sáo bay ngang bầu trời, rơi xuống suối sâu, đậu lại trên bóng hình quen thuộc nhưng đã xa ngái vào sương chiều tím rậm của người mẹ đã khuất.

Chiếc xe bỏ chậm chậm trên đèo dốc đến tối nhọ mặt mới về đến ngoại ô. Khi chậm nội đó, thành phố đã lên đèn, từng luồng sáng rõ khiến cát bụi xi xi ban ngày cũng trở nên lấp lánh. Anh mở cửa căn hộ, đèn chờ người về sáng xanh một niềm hy vọng. Vừa xoay nắm đấm cửa, anh đã thấy cô đứng bên cạnh. Trên tay cô là một cây sáo cũ, hai đầu bịt bạc trắng óng ánh. Anh nhìn cô rồi nhìn cây sáo, câu chuyện của cô bỗng trở nên sống động hơn bao giờ hết. Trong giây lát, tiếng sáo đã len lỏi khắp căn phòng. Đêm tối bị đẩy bật ra ngoài. Qua ô kính, từng vầng sáng lấp lánh■

Một giải thưởng...

(Tiếp theo trang 38)

...đất đã từng nuôi sống, từng giúp mình vượt qua bao gian lao, vất vả, tạo cho mình niềm vui, niềm tự hào lớn. Mảnh đất ấy, chính là Nhà máy Luyện Cán thép Gia sàng” (Nhà máy của tôi - Cồ Thị Thơm); “...Tôi quay trở lại rạp Phúc Lợi vào một chiều thu năm 2021. Gió mơn man thổi từ mặt hồ Thiền Nga tràn qua con đường nhỏ vào rạp. Cách đây mấy chục năm rạp ồn ào náo nhiệt, giờ hoang vắng tĩnh mịch cô liêu. Gió lùa đám lá khô bay xào xạc, tà vạt rơi xuống những hàng ghế xi măng phủ màu thời gian bạc phếch rêu phong... Tôi lặng nghe rêu phong thấm thì kể chuyện, rêu phong cũng có hồn? Hay đó là lời từ ký ức thẩm sâu trong tôi đang lên tiếng?” (Lời của rêu phong - Trần Giáp); “Tôi nghĩ, người Việt Nam ta ở đâu thì cũng “nhiều điều phũ phàng giá gương”. Nhưng tình huống độc nhất trong đời cho đến nay của tôi chỉ gặp ở Thái Nguyên. Vùng đất với những con người nhân hậu như cụ bà chủ quán và vợ chồng bác Lai mà tôi đã gặp sẽ không bao giờ quên được” (Linh tinh của bác Lai - Đỗ Thành Đồng); “...Tôi vẫn thường trở về Lưu Xá, cái nhà ga mang màu huyền thoại tuổi thơ, đứng lặng nhìn và mơ màng tưởng thấy những chuyến tàu hơi nước hoa ngi nhẹ nhàng lướt trên sân ga xưa trong một tâm trạng đầy bồi hồi, thương nhớ. Với tôi, ga Lưu Xá cũng những chuyến tàu đã trở thành một miền tâm tưởng, một địa danh vĩnh viễn không thể phai nhòa trong ký ức tuổi hoa niên” (Những chuyến tàu đêm - Võ Thị Thu Hằng); “Cỏ nằm lại ở ven đồi, nhìn về ngôi nhà cũ gần với cô suốt mấy mươi năm... Mưa tầm tã, gạt đi nước mắt, tôi nghĩ đến cái lúc đầu của chị khi chúng tôi ngó lơ tha thiết: “Anh chị về quê sinh sống đi!”. Tôi nghĩ đến ánh mắt xanh kiền định, vững vàng như cây keo, cây chè Đinh Cá của người phụ nữ xinh đẹp, hiền lành, bé nhỏ - khi chị bước lên xe” (Miền thương xanh mãi - Dương Châu Giang); “...Niềm vui của tôi tăng lên gấp bội khi hiểu rằng, ở miền mây trắng kia, mẹ tôi dường như vẫn nhìn thấy những tà áo chàm bay bay trong gió theo các thiếu nữ lên nương, xuống chợ, vẫn nghe thấy tiếng thoi lách cách trong những ngôi nhà sàn trên núi cao. Và đặc biệt, vẫn có một niềm tin, áo chàm, trang phục chàm của mẹ vẫn mãi mãi trường tồn” (Áo chàm của mẹ - Lã Thị Thông); “...với tôi, ký ức Thái Nguyên chỉ là một ngôi nhà không số, không tên như thế. Tôi cũng dám chắc, các anh, các em tôi, dù đang công tác ở bất cứ nơi đâu, dù ở bất cứ một cương vị nào trong xã hội thì họ vẫn luôn hướng về ngôi nhà có mái tranh xiêu xiêu bên bờ suối vắng ngày xưa. Nơi ấy, có nụ cười hiền của bố, có tấm lưng còng của mẹ đã vì các con mà quên cả thân mình. Nơi ấy, có một người anh đã dâng hiến máu xương cho Tổ quốc, cho tương lai tươi sáng của các em. Ngôi nhà ấy đối với anh em tôi là tình cảm đầm ấm thân thương đến suốt cuộc đời” (Dưới mái nhà xưa - Sao Băng/ Ninh Thị Thanh Hằng). Hơi dài dòng một chút là bởi chính những áng văn trên đã góp một phần quan trọng làm nên tầm cỡ cho một giải thưởng vốn có một quy mô không mấy lớn lao này.

Vì vậy, một điều khẳng định là các bài viết trong Cuộc thi đã ít nhiều có được kĩ xảo viết văn xuôi, dù chỉ là những bước ban đầu. Cũng có nghĩa, chất lượng Cuộc thi không chỉ dừng lại ở bình diện nội dung.

Thể loại của Cuộc thi cũng là một vấn đề đáng bàn. Theo thể lệ của Ban tổ chức quy định về thể loại khá chung chung: văn xuôi tự do. Không ngờ cái khái niệm “văn xuôi tự do” hơi khác thường, ban đầu có phần làm cho nhiều tác giả hơi lo ngại nhưng xem ra đã không làm khó ai, mà ngược lại đã gợi mở ra khá nhiều hướng viết, cách viết. Hầu hết các tác phẩm đã hoàn thành “chức phận” thể loại của mình. Từ đó, cuốn sách đã tựu đủ các thể: tản văn, tạp bút, tạp văn, hồi ức, ghi chép... với đầy đủ các yếu tố tự sự, trữ tình, chính luận đan xen, hòa điệu với nhau. Một số tác phẩm có sự giao thoa giữa các thể loại. Tự sự và trữ tình, tản văn pha hồi kí, ghi chép phóng phát tùy bút... Thậm chí có đôi ba tác phẩm bản thân đã mang hình hài của một truyện ngắn như “Người soát vé tàu và những vấn đề năm ấy” của Hồ Quỳnh Châu, “Lời của rêu phong” của Trần Giáp... những tác phẩm này chỉ cần thêm vài tình tiết, có cái kết tương xứng đã có thể trở thành một truyện ngắn thực thụ. Nhưng nói cho cùng thì sự phân chia thể loại cũng chỉ là tương đối. Nhà văn có thể sáng tạo ra những thể loại mà các nhà nghiên cứu chưa kịp nghĩ tới, nâng lên thành lí thuyết chung. Thế giới đã có chuyện khó xếp thể loại cho *Đaghestan của tôi* của Raxun Gamzatop. Việt Nam cũng có những trường hợp tương tự. Nói vậy, không phải là sự khẳng định Cuộc thi đã đạt tới những tầm cao ấy, nhưng dù sao đó cũng là một đặc điểm riêng của Cuộc thi này.

Cũng có vài ý kiến nhận định đây chỉ là cuộc thi dành cho các cây bút nghiệp dư. Điều này chỉ đúng một phần. Tuy có một số bài vẫn còn tồn tại những nhược điểm rất cơ bản của người mới cầm bút như kết cấu thiếu chặt chẽ, các hình ảnh, từ ngữ còn non yếu, thậm chí một số tác phẩm còn hơi thô mộc, lủng củng... Nhưng một điều chắc chắn là đa phần các bài viết ở cuộc thi đã thực sự là những tác phẩm văn chương, có sức lôi cuốn khá mạnh mẽ.

Ngoài những tác phẩm đoạt giải, có một số bài tuy không lọt mắt xanh của Ban Giám khảo nhưng cũng đã chiếm được tình cảm của nhiều bạn đọc. Hơi tiếc đối với tác phẩm “Dưới mái nhà xưa” của Ninh Thị Thanh Hằng (Sao Băng). Đây là một trong số rất ít tác phẩm tuy hướng về những sự kiện quan trọng, những tên tuổi, nhưng địa danh lớn... nhưng bằng một giọng văn thủ thủ về cùng xúc động, văn phong mềm mại, đã mô tả một cách sinh động những hi sinh thầm lặng của người mẹ, người anh liệt sĩ cùng những đứa em cùng chung sống dưới một ngôi nhà xưa cũ, một mái tranh nghèo nhưng đầm ấm, yêu thương trên mảnh đất Thái Nguyên này. Đó là những con người mà có họ ta mới có cuộc sống tốt đẹp hôm nay. Hay “Lời của rêu phong” của Trần Giáp cũng là một trường hợp đáng tiếc. Nếu tránh được một vài chi tiết không nên có và tạo ra những điểm nhấn cho bài viết thì cũng là một tác phẩm xuất sắc.

Nhìn chung, cuốn sách rất khó tránh khỏi những nhược điểm, thậm chí những nhược điểm sơ đẳng nhưng đây là một cuốn sách khó đời tay. Nó không chỉ làm độc giả hiểu thêm đất và người xứ Thái mà điều quan trọng hơn là sự lay động tâm can, chính vào nơi sâu thẳm của trái tim, nhất là đối với những người đã lớn lên, trưởng thành hoặc đã từng đi qua mảnh đất Thái Nguyên mang màu huyền thoại này■

H.T.G

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN **26**
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

SÁNG TÁC VĂN HỌC

Vi Thùy Linh

Đan thương

Nắng hồng gió xanh đan nong một nong đôi
ngoài vườn
Đan qua giàn hoa, vòm lá
Những gì tận tâm làm bằng tay, đều quý giá
Có nhiều làng nghề thủ công, đan vật dụng
bằng tre, giang, lá, mây, cỏ, cói...
Sao không thấy làng đan len?

Thời đại mọi thứ đều cần nhanh, ưa đồ sẵn,
mấy cô nàng gen Z muốn học
đan, thêu
Cả xã hội quay cuồng thách thức khả năng
nhấn nại
Những bà lão thạo đan đã khuất gần hết cả
Lạnh ập về, mẹ mua áo khoác áo len
Có thể mẹ sẽ đan chậm hơn cả nàng Bân
Nên con không chờ được diện áo đan tay ấm
Mẹ không kịp hoàn thiện áo đẹp, hay chuyển
sang đan khăn cho dễ?
Con không thể nào bị lạnh những mùa Đông

Vi đêm đêm co người, mẹ đón chiêm bao
Bà nội trở về ấp ôm, che chở
Bà dạy mẹ đan, bài học lúc thiếu thời mãi chơi
- mẹ bỏ
Giờ mẹ chú tâm để ý cách bắt len, kiểu mũi tạo
vân, hoa
Mỗi lần chỉ học được tý chút thôi, vì Cù hiện ra
ngắn ngủi
Vừa nhìn ngón tay, lại mãi ngắm Bà
Loáng cái đã thành tan... hững

Hơi ấm tình yêu thương ấy
Mẹ truyền sang chữ cho con
Đan áo bằng chữ nhanh hơn
Mẹ đan miệt mài suốt kiếp
Mẹ sắm áo mới cho con diện khi Tết đến
Đất con đi chợ - chơi Xuân đầy, sinh thú ầy
mua qua mạng không có được đâu
Cực tuyệt giản lược những mỹ tục căn cốt,
những cảm xúc hàng loạt online
Đan từng sợi áo bằng chữ tình khôi thâm sự
lệ rơi mồ hôi ngón tay chai nẻ

Trần Kế Hoàn

Gói bánh chưng ở Trường Sa

Ngồi nghe sóng,
gói bánh chưng
Nhớ sao...

27 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

nhớ cứ rung rung...
đất liền
Trường Sơn, Tam Đảo, Điện Biên...
Lá dong xanh sắc nắng miền rừng nao?
Nếp thơm từ cánh đồng nào?
Tháp Mười hay nước sông Đào dâng hương?
Lạt giang buộc nhớ vào thương
Cho xuân dần lối về Trường Sa xa
Lời ru mẹ,
mồ hôi cha
Nâng niu con buộc vào bao la rồi.
Bánh chưng gói giữa trùng khơi
Nghìn năm gói với nắng nói tảo tần
Tình quê gói với mùa xuân
Sắt son gói với mây lần chờ mong...
Nâng niu từng tấm lá dong
Con gói gói sống vào lòng tết quê.

Nguyễn Ngọc Tung

Cái đầu đời Mẹ

Mẹ đi xa
Cái đầu cũ mòn
Cố hạt thóc vàng ở lại
Tuổi thơ con trong nỗi mẹ hời ru...

Ngày xưa
Cha leo núi rẽ rừng tìm gỗ dẻo vàng trắng
Mẹ chèo sóng vượt lũ vớt nửa uốn vành
khuyên
Cây sơn đồi âm thầm vắt từng giọt nhựa
Cắn vành khuyên với vàng trắng
Thành cái đầu
Cái đầu tình yêu của cha và mẹ.

Những năm
Cha xông pha nơi chiến trường
Mẹ lam lũ cây cấy nuôi con
Cơn gió bắc làm bông lúa lép
Nắng đốt cháy trời, khát mạ non
Trận bão lốc dề nát lúa ngậm dòng
Mùa trắng tay
Hạt cốm công củ sắn củ khoai
Cái đầu mẹ đọng
Đối no, nghèo khổ đầy vơi.

Đêm đêm mẹ thức
Cái đầu nghiêng về phương cha đánh giặc
Đổ đầy trăng sao thương nhớ lên trời
Con thương mẹ tóc thêm ánh bạc.

Cái đầu cũ mòn
Cả đời mẹ đọng
Chẳng hết mồ hôi
Chẳng vơi nước mắt
Con bùng lên nắng ấm đọng đầy
Rưng rưng tìm bóng mẹ...

Đoàn Thị Kỳ

Thuở ấy đường làng

Chân trần nhín nhường cây cỏ
Cúc dại nở hoa
Con đường bay lên có thắt

Cánh ong, cánh bướm
Cánh cửa sổ chống bằng tay tre
Lá cọ ống ngói nhà mái rợp
Vọng lời ru là cánh cò...

Hồn tôi theo cỏ lèn lạc nhà
Mẹ ra vườn hái lá thơm kinh giới
Thái dương tôi xanh lá nhiệm màu
Cánh ong chở hồn tôi về lại

Vương phần vàng cúc dại
Nở ngày chớm vị thành niên.

Lương Định

Độc ẩm giao thừa

Bàn thờ cúc rực vàng hoa
Khói nhang tỏa phía quê nhà xa xăm
Sài Gòn thoát mấy chục năm
Giao thừa độc ẩm lặng thầm đón xuân

Tạ ơn lớp lớp tiền nhân
Một thời mở cõi gian truân phận người
Nổi niềm câu hát "bầu ơi" Bản thân rượu rót
mời người hư vô
Chìm vào thăm thẳm cơn mơ
Ta trôi trong cõi đời bờ thực hư
Giao thừa năm cũ già từ
Rước xuân phôi sạch ưu tư muộn phiền

Phút trừ tịch với tổ tiên
Đăm đăm nguồn cội hiện miền núi non
Bạc đầu tiếc thuở vàng son
Ngày xuân sống chậm cho còn nụ hoa

Giao thừa ta với bóng ta
Nâng ly độc ẩm ngắm ra sự đời
Đưa chen hơn thiệt cuộc chơi
Vô thường tất thấy cõi người trần gian.

Hoa Núi

những bông hoa nghệ thuật đặc sắc của nghệ sĩ Thái Nguyên

Hạnh Quyền

Năm 2021 là một năm đầy khó khăn và biến động do chịu ảnh hưởng nặng nề bởi dịch bệnh COVID-19 đối với mọi hoạt động nói chung và lĩnh vực nghệ thuật biểu diễn nói riêng. Với mong muốn muốn hỗ trợ và tạo điều kiện tốt nhất đối với các nghệ sĩ trong tỉnh, UBND tỉnh đã giao cho Hội VHNT chủ trì, phối hợp với các đơn vị liên quan tổ chức Chương trình "Hoa Núi" nhằm tôn vinh những kết quả lao động sáng tạo, tạo động lực cho các nghệ sĩ tiếp tục cống hiến.

Chăm chút và nâng niu những sắc màu Việt Bắc

Chương trình bao gồm 10 tác phẩm ca múa nhạc với sự tham gia của gần 100 nghệ sĩ, diễn viên Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc, Trung tâm Văn hóa nghệ thuật tỉnh, Trường Văn hóa nghệ thuật Việt Bắc, dưới sự chỉ đạo nội dung của Nhạc sĩ, NGUT Đỗ Quang Đại; Tổng đạo diễn - NSUT Trần Thị Thanh.

Mặc dù đây là lần đầu tiên Hội VHNT tỉnh tổ chức, song nhờ vào sự giúp đỡ, hợp tác của các đoàn nghệ thuật, trường nghệ thuật chuyên nghiệp nên chương trình đã quy tụ rất nhiều nghệ sĩ tên tuổi, gạo cội trong tỉnh. Những cái tên như: Nông Xuân Ái, Lê Tú Anh, Vũ Văn Lực... hay biên đạo múa Hoàng Thiên Thực, Mai Thanh, Tú Nam đã rất quen thuộc với những ai dành sự quan tâm đến chuyên ngành nghệ thuật biểu diễn tại Thái

Chương trình biểu diễn các tác phẩm nghệ thuật tiêu biểu của văn nghệ sĩ Thái Nguyên với chủ đề "Hoa Núi" quy tụ toàn bộ các đơn vị nghệ thuật trên địa bàn tỉnh tham gia đã mang đến công chúng một sản phẩm nghệ thuật chuyên nghiệp, đặc sắc.

Những màn trình diễn đặc sắc mang tính nghệ thuật cao.

Tác phẩm Múa: Mầm xanh - Biên đạo: Tú Nam

Nguyên. Đi cùng với sự phát triển của nghệ thuật tỉnh nhà, bước qua những thăng trầm, đây đều là những người dành nhiều tâm huyết chăm chút và nâng niu cho mỗi đứa con tinh thần của họ.

Thường thức trọn vẹn 10 tác phẩm, chắc hẳn không ít người sẽ phải ngạc nhiên trước những màn trình diễn ca - múa - nhạc thu hút. **Hoa Núi** hấp dẫn người xem bởi nhiều tiết mục hoành tráng, công phu như: hát múa *Trăng Phú Đình*, *Việt Bắc ngàn hoa*, múa *Bài ca trên nương*, *Mầm xanh*... cùng với sự tổng hòa của âm thanh, ánh sáng, con người và đạo cụ; **Hoa Núi** đã mang đến một không gian vùng Đông Bắc với những mảnh

ghép tạo nên từ các dân tộc khác nhau; cộng cảm và cộng hưởng.

Từ màn hát múa đầu tiên đến tác phẩm cuối cùng, các nghệ sĩ đã dẫn dụ người xem đi qua rất nhiều những cung bậc cảm xúc. Mỗi tác phẩm là một sự bày tỏ niềm yêu mến, tự hào với mảnh đất Thái Nguyên theo một cách riêng. Trong đó, chúng ta bắt gặp khung cảnh thiên nhiên tươi đẹp, trữ tình gắn với những địa điểm di tích, địa danh đi vào lịch sử, thi ca đầy hào hùng như: Phú Đình, Tín Keo, Khuôn Tát, Đèo De, Núi Hồng, hay

Tác phẩm "Hoa núi", (Biên đạo NSUT Khánh Toàn) - sự tổng hòa của nghệ thuật múa đương đại và dân gian truyền thống. Ảnh: Q.K

những cảnh sinh hoạt đời thường giản dị của đồng bào dân tộc thiểu số... Tất cả đã được những người nghệ sĩ thổi hồn, nghệ thuật hóa để gửi gắm tới người xem.

Nhưng có lẽ ấn tượng nhất, công phu nhất, có sự tham gia đông đảo quần chúng diễn viên nhất là tiết mục *Hoa núi*. Không khó để gạt đầu, rằng Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc vẫn luôn là nơi đi đầu trong việc thu nạp những nghệ sĩ có độ ổn định về kỹ thuật chuyên môn và khả năng biểu diễn tốt. NSUT Khánh Toàn - Giám đốc Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc đã không làm đồng nghiệp thất vọng với phần biên đạo của mình. Tiết mục *Hoa núi* là sự tổng hòa của nghệ thuật múa đương đại và dân gian truyền thống, ở đây người ta vẫn thấy những nguyên sơ ven nguyên trong những bộ trang phục Mông không hề cách điệu, những động tác đặc trưng biểu lộ tính cách con người, văn hóa của dân tộc này nhưng vẫn phảng phất nét chấm phá mới mẻ trong những tạo hình giàu sức gợi. Tất cả những điều ấy được phô diễn trên nền âm nhạc đậm đặc thanh âm miền núi nhưng phức hợp bởi tiết tấu hiện đại, được tạo dựng bởi người nghệ sĩ tài hoa - cố nhạc sĩ Phó Đức Phương - càng khiến cho tác phẩm được nâng tầm, xứng đáng là tiết mục chủ đề của chương trình.

Bên cạnh những phút giây thăng hoa với những màn trình diễn với tiết tấu rộn ràng và âm hưởng núi rừng hân hoan; khán giả có lúc được lắng lại bởi tác phẩm múa đối: *Truyền lại cung Then*, biên đạo và chỉ đạo: NSND Lê Khinh. Rất ít người biết được ban đầu người nghệ sĩ gạo cội này đã đề xuất một tác phẩm khác có tên "Đệt

lạnh", thế nhưng vì khắt khe về một sản phẩm nghệ thuật chất lượng, cũng như thời gian hạn hẹp trong việc làm mới phần âm nhạc nên "Đệt lạnh" đành để lại năm sau.

Nhưng cũng không bởi vậy mà *Truyền lại cung Then* không được tạo dựng chín chu. Vốn NSND Lê Khinh là người luôn có những đòi hỏi cao trong việc làm nghệ, mỗi tác phẩm đến với công chúng đều phải là một tác phẩm Đẹp trong đường nét và Đẹp trong thông điệp truyền tải. Có thể đây chưa phải một tiết mục được đầu tư hoành tráng, nhưng lại là một màn biểu diễn chi tiết đến từng cử chỉ, gương mặt và biểu đạt tư tưởng phổ quát của biên đạo một cách không phô trương mà ý nhị, sâu sắc.

Cây đàn tính là linh vật và Then là linh hồn của tộc người Tày, Nùng. Với Thái Nguyên - tỉnh miền núi có rất đông những cư dân của hai dân tộc này sinh sống, thì văn hóa sli, lượn đã trở thành một nét văn hóa đặc sắc của con người nơi đây. Tỉ mỉ đến mỗi chi tiết, từng nét mặt và cách cầm đàn trên tay, NSND Lê Khinh đã sáng tạo nên một tiết mục đậm đặc linh hồn của người Tày Định Hóa: mộc mạc, chân thành và coi Then như một tín ngưỡng tôn thờ không được phép mai một.

Những lo toan thầm lặng phía sau sân diễn

Nhớ lại những ngày tháng chuẩn bị, chị Nguyễn Thị Thanh Tâm - cán bộ Văn phòng Hội VHNT tỉnh, điều phối viên của chương trình, chia sẻ: "Mặc dù nằm trong kế hoạch hoạt động năm, có thời gian bắt đầu từ lúc lên ý tưởng cụ thể cách đây cả 6 tháng nhưng mọi thứ không xuôi chèo ngay từ đầu. Khi dịch chưa bùng phát và Thái Nguyên vẫn kiểm soát tốt, chúng tôi mong muốn và hi vọng về một sân khấu trực tiếp có rất đông khán giả để họ thưởng thức trọn vẹn, nhưng tình

hình thay đổi, buộc lòng phải chuyển đổi hình thức sang ghi hình phát sóng".

Chúng kiến rất nhiều cuộc họp trong nội bộ ekip sản xuất, chúng tôi nhận ra những khó khăn lớn khi tổ chức chương trình này. Chỉ với kinh nghiệm của những người làm công tác phong trào chứ không có chuyên môn sâu, lại thêm điều kiện ảnh hưởng bởi yếu tố dịch bệnh bên ngoài, nên lãnh đạo Hội VHNT tỉnh đã rất dấn đo. Thế nhưng với sự giúp đỡ của các đơn vị nghệ thuật chuyên nghiệp và với mong muốn ghi nhận thành quả và tôn vinh những nghệ sĩ trong tỉnh đã miệt mài hoạt động trong những năm qua, Hội VHNT tỉnh vẫn quyết tâm thực hiện chương trình.

Cao điểm là ba tuần "nước rút". Lo lắng cho toàn cho tất cả mọi khâu, từ kịch bản đến đạo cụ, phục trang, con người, sân khấu. Tỉ mỉ và kỹ lưỡng không chỉ từ lãnh đạo mà cả bộ phận phục vụ. Buổi tối cuối cùng trước khi chương trình được diễn ra, các chị nhân viên Văn phòng Hội VHNT tỉnh vẫn dấn đáo đi tìm từng chậu cây xanh trang trí để tạo cảnh cho sân khấu đẹp hơn trong quá trình ghi hình.

Vất và nhất phải kể đến các nghệ sĩ diễn viên tham gia. Chị Nguyễn Thị Tinh (Nhà hát Ca múa nhạc dân gian Việt Bắc) cho biết: "Đoàn tham gia 2 tiết mục nhưng 1 tác phẩm dựng lại và 1 tác phẩm dựng mới hoàn toàn nên chúng tôi phải tập luyện ngày đêm mới theo kịp tiến độ. Trước đây chúng tôi bận với lịch thi của các đoàn chuyên nghiệp toàn quốc nên thời gian hoàn toàn không thể sắp xếp. Chạy nước rút đến ngày hôm nay mới dám thở vì chương trình đã diễn ra suôn sẻ". Trưởng Cao đẳng VHNT Việt Bắc cũng rất vướng mắc trong việc tập hợp sinh viên trong những ngày cả nước học online, rất nhiều em đã về quê, thành ra công tác chọn lựa nhân sự mất nhiều thời gian.

Vất và là thế, nhưng tất cả các diễn viên của cả 3 đơn vị đều đã miệt mài cố gắng để mang đến công chúng những tác phẩm hay nhất, mang tính giá trị cao. Biên đạo múa Mai Thanh (PGD Trung tâm nghệ thuật tỉnh), tổng đạo diễn chương trình chia sẻ: "Tất cả anh chị em nghệ sĩ rất đồng lòng và quyết tâm tập luyện ngày đêm để mang đến những sản phẩm nghệ thuật chất lượng nhất. Không những vậy, đây cũng là dịp chúng tôi được thể hiện mình, bày tỏ sự trân trọng nghề nghiệp nên không có lý do gì mà chúng tôi không nỗ lực hết sức để chuẩn bị tốt nhất".

Trong điều kiện hạn chế về việc biểu diễn trực tiếp, Hội VHNT đã nhanh chóng thay đổi cách thức tổ chức sang ghi hình phát sóng để hoạt động này vẫn được tiếp tục, khán giả trong tỉnh vẫn được thưởng thức nghệ thuật. Qua sự kiện nghệ thuật lần đầu được tổ chức này, Hội cũng có thêm tư tin để tiếp tục tổ chức vào những năm sau, áp ụ đây sẽ trở thành hoạt động thường niên nhằm đưa những tác phẩm nghệ thuật xuất sắc của văn nghệ sĩ Thái Nguyên đến với công chúng, và công chúng Thái Nguyên thêm tự hào về những nghệ sĩ tài năng của tỉnh nhà.

Tuổi thơ “đồng nát”

Nhà nông nghèo chẳng có đồ chơi. Lập thì hiếu động. Hôm đó mãi theo con chuồn chuồn, Lập ngã xuống ao. Người ta chỉ thấy khi cậu đã tím tái, nổi phềnh trên mặt nước. Một bà hàng xóm đi chợ về ngang qua, ban đầu bà cứ ngỡ nhà Lập vớt con vật gì xuống đó. Bà la toảng: Sao nhà nó vớt chó hay lợn gì xuống đây? Ui trời... trẻ con chết... Nghe bà kêu, người làng túm đến. Một ông bạo gan xuống vớt Lập lên. Lập đã tắt thở, người lạnh toát. Hô hấp dù mọi cách đều vô vọng, người ta bó chiếu mang Lập đặt ở đầu bờ tre cách chỗ cậu ngã đắm mệt để gia đình lo hậu sự.

Khi mọi người đã về hết, bà Dương Thị Lua - mẹ Lập vẫn ôm thằng em Lập mới lăm chằm tập đi khờ khạo vật vờ. Nhưng rồi lạ, bà khóc tới vài tiếng, mà chẳng thấy chảy nước mắt. Linh tính người mẹ, bà ra chỗ Lập nằm thì thấy con đang thoi thóp, ọ ọ nôn ra chút nước. Mừng quá bà thấp hương khấn gọi hồn: “Ba hồn bảy vía con ở đâu thì về nhập cảnh xoan...”. Chồng bà lập cập chạy đi mua gói kẹo về nhử. Năm đó Lập 3 tuổi.

Mút chút kẹo thì Lập sống lại, nhưng sau đàn ấy cậu không còn được bình thường. Cậu bé Lập hiếu động tươi vui, giờ ít nói cười, lăm lè và chỉ ưa phá phách. Ngày ngày Lập tại quai moi đồ đạc trong nhà. Đãi, quạt, vào tay là Lập chọc phá tung tóe để lấy nam châm... Chiếc đồng hồ đeo tay của bố phải tiết kiệm tiền mãi mới mua được Lập cũng đem dìm ngay xuống nước cho chết, rồi tháo ra “ngiên cứu”. Bố cậu giận tím mặt nhưng có đánh chửi thế nào Lập vẫn chẳng sợ. Cậu cứ dương mắt nhìn trần trần không chớp.

Nhìn, chửi là “sở thích” của Lập. Nhìn ai một lúc, kiểu gì cậu lại chửi họ rất bậy. Ông già bà cả trong làng Lập cũng chửi... mẹ bà Bào... mẹ bà Giáp... Người ở gần hiểu thì thông cảm. Còn những người nông tính hoặc không biết thì tức điên ruột. Những lúc đấy bà Lua lại phải xuống nước năn nỉ: “Bà thông cảm cho con. Cháu ngã xuống ao chết, coi như vớt đi rồi!”.

Lập thường sợ tắm, đi học người hơi như cú. Lũ bạn hay lấy cậu ra làm vật tiêu khiển. Mấy thằng nghịch ác trong trường túm vào dọa dẫm, chửi “hội đồng”, Lập vẫn nhìn chằm chằm. Ngứa cẳng chúng “tặng” Lập cái dấm, cái đập. Mắt Lập vẫn dương cóc cãnh. Lập chẳng thấy đau, mà chỉ coi như gãi ngứa. Suốt 9 năm học Lập bị “tấn” đều đặn, cậu cũng chẳng thấy buồn, chỉ thấy lòng hui hắt khi học trước quên sau. Lập thực sự mất trí, gần như chẳng nhớ thứ gì!

Tuy vậy cậu cũng không phải đồ bỏ. Lập không cãi mẹ và rất chịu làm việc. Lập biết mò cua bắt ốc hàng ngày để bán lấy tiền đóng học. Nhìn con gầy, bé như cái kẹo, oằn lưng vác nặng bà Lua xót: “Thôi con ơi, con đừng vác nặng kéo khực xương”.

Học hết lớp 9 Lập ngao ngán: “Nhà thì nghèo, học chả vào. Thôi con bỏ, ở nhà đi làm thuê, làm mướn”.

Phải làm “ông chủ”

Từ đấy Lập lang thang làm thuê đủ nghề, bưng bê, bốc vác, đi phụ xây, rồi xây dựng. Làm việc chân tay nặng nhọc, mà ráo mồ hôi đã hết tiền, Lập không muốn suốt đời như cái máy. Một lần đi xây nhà cao tầng ở Hà Nội, cậu bạn cùng làm đứng trên tời, cáp đứt dây, tời rơi từ tầng 12 xuống, ngay trước mặt

LẬP

“ĐỒNG NÁT”

Quang Khải

34 tuổi, Đặng Đình Lập, xóm Hóc, xã Hướng Thượng nổi tiếng trên mạng xã hội về buôn bán đồ xưa. Nhìn cách tiếp thị, quảng bá sản phẩm, chăm sóc khách hàng, lên đơn... đều rành rắp sẽ chẳng ai nghĩ Lập từng bị mất trí và luôn nghĩ mình như một đứa trẻ.

Lập bên lòu trù

Lập. Lập hãi, thế là bỏ việc. Cậu về nhà tự buôn ga bán cho sinh viên và bắt đầu nung nấu ý muốn làm “ông chủ”.

Làm ga cũng nặng nhọc nhưng được cái tự do, có thời gian cho thú độ xe của mình. Cậu lần mò vào các diễn đàn trên mạng và bắt đầu buôn xe cub - một dòng xe rất cũ của hãng Honda. Rồi cứ thế, Lập lạc vào thế giới của đồ xưa và bị mê hoặc.

Cậu nhận thấy những thứ bao người từng vứt đi như: chum, vại, quang gánh, quạt thóc, chạn bát, ti vi đen trắng, máy khâu, cối đá... nếu vào tay người am tường văn hóa, biết nâng niu sắp đặt thì nó chẳng khác gì những món đồ trang trí có giá trị. Những thứ đó thật có hồn, nhìn vào thấy bao nhiêu những kỉ niệm, những dấu vết của thời gian. Giờ có của ăn của để, nhiều người lại muốn tìm mà đâu dễ kiếm. Thế là một công đôi việc, vừa giao ga, Lập vừa lặn lội đến mọi hang cùng ngõ hẻm để sưu tầm tìm kiếm đồ xưa cũ.

Thấy con làm việc đã vất vả lại hàng ngày khuôn về linh kính trăm thứ đồ đồng nát chất đầy trong nhà

ngoài ngõ, bà Lua cứ chỉ chiết: Thằng này dở thật rồi! Người làng cứ thấy Lập đầu mờ lăm lăm, gọi cậu là Lập “điên”, Lập “đồng nát”. Hàng về hàng lại đi, hơn nửa lọ mọ với đám chum vại, xe cũ... tính Lập đỡ khùng lại nhanh nhẹn ra, bà Lua cũng không cần nữa.

Nhưng đấy chỉ là làm cò con. Cứ vật lộn mãi thế này cũng vất. Muốn nhiều người biết để bán chạy hàng, phải mất 2 triệu/tháng tiền thuê “mặt tiền” của nhóm Chợ Thái trên facebook. Tại sao không tự mình lập fanpage? Lập lại thử mày mò tạo các nhóm, các chợ...

Đấy là năm 2010. Giờ Lập đã nổi như cồn trên mạng. Với cái tên “Trần Lập đồ xưa”, cậu điều hành hơn 20 fanpage và có những nhóm lượng thành viên lớn.

Có tiếng tăm, Lập cũng không phải lọ mọ đi lượm đồ. Cậu chỉ việc ở nhà lướt ngón tay trên mặt điện thoại là có tiền. “Em không bao giờ ship cod anh ơi! Anh chuyển tiền ít

nhất là một nửa, em sẽ gửi hàng cho... Còn anh chị yên tâm, cứ lên mạng tìm hiểu mọi người đánh giá về em như thế nào...". Vừa tiếp khách trong không gian linh kính "trăm thứ bà dấn", Lập liên tục trả lời khách như thế. Ngoài ra Lập còn vanh vách cung cấp cho khách về nguồn gốc, giá trị, cách ứng dụng của từng món đồ. Khách đồng ý là lên đơn, tính tiền. Đơn tính xong Lập còn tỉ mỉ chép lại. Lập thú thật: Em ghi vào đây cho đỡ quên. Vì cái "tội" quên mà ngày xưa em đã mất khối khách. Còn mất mười mấy cái fanpage rồi".

Khách hàng của Lập chủ yếu là ở các tỉnh lân cận như: Hà Nội, Vĩnh Phúc, Bắc Giang, Thái Bình... và nhiều nhất là ở các tỉnh phía Nam, ở Thái Nguyên cũng có nhưng còn ít. Thành phần khá đa dạng, đông nhất là những người ưa hoài niệm, đôi ngũ kiến trúc sư, các họa sĩ, nhà sưu tập. Ngoài ra Lập còn cung cấp những đơn hàng lớn cho các khu du lịch sinh thái, các khu bảo tồn, quán cà phê phong cách vintage... Hơn 10 năm không biết bao nhiêu món đồ đã qua tay Lập, chỉ biết cậu đã từng bán nhiều đơn hàng cả trăm triệu. Có khách thiết kế khu du lịch lấy tới 400 triệu tiền hàng.

Việc kiếm đồ, cũng qua mạng xã hội, Lập xây dựng vệ tinh ở khắp nơi. Ngoài ra Lập đào tạo hẳn một đội ngũ "nhân viên" chuyên nghiệp. Đây là những bà đồng nát, những người đi mua cây cảnh, chủ hiệu thu mua sắt vụn... Đội hình này rải khắp Thái Nguyên và các tỉnh miền núi phía Bắc. Họ gom được nhiều đồ là "a lô" cho Lập. Lương Lập trả công bằng theo từng món sản phẩm. Ngày lễ, tết cậu vẫn có thưởng với những người làm tốt và đáng công khai.

"Giờ có tiếng kiếm tiền cũng dễ. Làm ăn uy tín tiền khắc đến với mình". Lập dừng đĩnh khoai hai đơn hàng khách vừa đặt, tiền đã nổi. "Chiều nay trừ mọi chi phí, em được dăm triệu tiền lãi". Thì ra vừa nói chuyện với tôi Lập vừa "in búc" bán được bộ bàn ghế tay cong thời bao cấp, và dăm cặp bánh xe bò.

Nhìn hai cô "công chúa" 4 tuổi ríu rít chơi đùa, Lập hạnh phúc: "Vợ chồng em hiếm muộn, chạy chữa tứ phương chẳng được. Cuối cùng phải xuống Hà Nội cấy trứng. Ăn chục năm chờ cả tháng trời dưới đây, chi phí hết hơn 200 triệu mới đậu hai đứa nó. Nhờ kinh doanh đồ xưa, mà em được nhiều lộc".

Một nghề thì sống mà đồng nghiệp thì "sướng"

Lập mất trí thật, nhưng điều gì Lập thích thì làm đầu ra đấy. Vợ Lập bảo, Lập bán hàng giỏi thật nhưng vô số tội. Tội ở bán, tội hay nói trống không với khách, nhiều người còn bằng tuổi cha chú mình. Họ không biết bệnh nên dễ mất lòng. Đặc biệt giao cho Lập việc nhà là hồng. Nhiều lần bận buổi sáng nhờ Lập ở nhà trông con, nấu nướng. Chiều về Lập vẫn chẳng com cháo gì, con thì đã cười trường tông ngồng, khóc váng xồm, Lập

cũng không thấy. Quát Lập như quát con, cậu chỉ âm ừ rồi đầu lại đóng đậy. Bà Lua thì phò: "Ai lại "rửa dít" cho con nó cứ đi thẳng vào với nước nóng. Có lần con bỗng phải đưa đi viện đấy! Nó như một đứa trẻ nhưng được cái thảo vát, biết nhiều việc. Hân nó cũng làm được, xây cũng tốt. Mà nó đã ham việc gì, đối ai dút ra được".

Và điều này tình cờ tôi đã được kiểm chứng. Hai tháng trước Lập tâm sự, muốn dựng cái lâu trà khung sắt và lợp tấm lợp để tiếp khách. Tôi xui, kiểm cái khung chuồng trâu hồng trên dân tộc, lợp lá hoặc ngói vào, kê cái chông tre thì "hết nước chấm". Đúng ý, Lập khoái! Tưởng chỉ nói cho vui, hôm sau Lập đã gửi cái ảnh khung chòi bằng gỗ chắc chắn! Lập khoe, chưa kiếm được chuồng trâu, mình em tự làm bằng gỗ cũ. Ngày hôm sau Lập lại gửi hình cái chòi gỗ hoàn thiện lợp lá dày dặn, ở giữa kê bộ bàn ghế bằng những chiếc cối đã xếp lại. Ngồi ở đây view chính là hàng cối đá cũ phía trên có những chậu hoa mười giờ tươi tắn. Ngoài ra còn thoải mái mà ngắm cánh đồng, hướng gió trời.

Bán đồ xưa kiếm khá tiền, nhưng cái được nhất là Lập được thỏa mãn thú chơi. "Mình phải đam mê thì đam mê với đuổi theo mình, không đam mê thì một lần! Thế giới đồ xưa thật rộng lớn. Tiếp xúc với nó cho em nhiều kiến thức. Em may mắn được nhiều anh em đi trước hướng dẫn. Làm nghề này sướng nhất là được giao du với những con người thông thái, em lớn lên rất nhiều. Mình chơi với 10 người giỏi thì mình sẽ là người thứ 11. Và em thấy mình là người có ích".

Không gian nhà Lập

Hai "công chúa" nhỏ của vợ chồng Lập

Ngồi trong không gian như một công xưởng những đồ xưa, về kinh doanh Lập chắc như đinh đóng cột: "Mình "nghề bền vững" thì mình phải chọn con đường thực tế. Mua gian bán lận thì mai giàu, ngày kia sập. Thương hiệu là trên hết. Em phải giữ làm sao để mình không bị "phốt". Hiện giờ em chỉ lo không có đồ để bán. Vì đồ cũ trong dân tìm mãi cũng hết. Mà không gom nhanh họ cũng cho vào bếp hoặc bán đồng nát, phí lắm!".

Buôn bán tốt, vợ Lập vốn là công nhân công ty Samsung giờ cũng nghỉ làm để về nhà phụ với chồng. Túc tắc buôn bán, sắp tới hai vợ chồng đang định xây thêm nếp nhà Việt bằng đá ong để có không gian chơi đồ. Nhìn chồng bằng ánh mắt long lanh, vợ Lập bảo: "Em giờ cũng chỉ mê đồ xưa. Đi cùng anh ấy nhiều giờ chỉ ước một ngôi nhà nhỏ, khu vườn to với đầy đồ xưa, đẹp lắm anh ạ!".

Gặng hỏi bà Lua, Lập được như hôm nay bà vui như thế nào? Như cười lộng, bà Lua bảo: "Thì nở mày nở mặt. Giờ đi đầu làng xóm đều khen, cái thằng cu Lập thể mà lại khôn ngoan, thảo vát...".

Về hạnh phúc, quan điểm của Lập rất rõ ràng: "Em chẳng hám xe hơi, nhà lầu, thành ông nọ bà kia. Em chỉ rau dưa, tương cà nhưng có vợ con bên cạnh thì làm gì cũng dễ hạnh phúc!".

Vạn vật tùy duyên, cuộc đời Lập có lẽ cũng như những món đồ xưa, người không hiểu thì cũng chỉ là rác, là đồng nát, còn nếu biết nâng niu, chúng sẽ cất lên bao điều gây thương nhớ.

Hàng xuất bán cho khách tập kết trước cổng nhà

Hổ trong tục ngữ, thành ngữ của người Tày, Nùng

Hoàng Thị Hiền

Hổ là một con vật được muôn loài nể phục. Trong 12 con giáp, con hổ là con vật sức mạnh, oai hùng. Sống với khung cảnh núi rừng, ngoài cây lúa trên đồng, làm rẫy trồng ngô, sắn, bà con dân tộc Tày, Nùng còn xuống sông, suối bắt cá, lên rừng săn muông thú. Trong những câu chuyện cổ tích đã có rất nhiều chuyện kể về con hổ như: "Hổ trả ơn người", "Hổ không ăn thịt mèo", "Cuộc thi giữa Hổ và Cáo Tạng", "Cốc co loóng kỳ lân" (Sự tích mùa sự từ mèo)... và hình ảnh con hổ cũng xuất hiện khác nhiều trong những câu thành ngữ, tục ngữ của người Tày, Nùng.

Hình ảnh con hổ gợi lên cho chúng ta liên tưởng về sức mạnh, sự thanh thế, oai linh, vẻ đẹp rực rỡ nhưng đầy bí hiểm, sự uyển chuyển nhẹ nhàng, nhanh nhẹn với cơ thể có những vận vận thấp thoáng lướt sóng cũng như tính hung hãn, của một dã thú sẵn mỗi hàng đầu, là một biểu tượng của đẳng cấp người quyền uy. Miêu tả hiện tượng ý thể lực, cây quyền hành của người khác, mượn oai hổ để dọa nạt, để làm người khác sợ, người Tày có câu: *Thang sưa tằm tĩ nằng*: (Lấy đuôi hổ lột chỗ ngồi).

Về bản chất tự nhiên, hổ là dã thú có sức mạnh, to khỏe, nhanh nhẹn, thuần thực về kỹ thuật chiến đấu, thành thạo về kỹ năng săn mồi, loài vật này còn đặc trưng bởi tính hung dữ, táo bạo, liều lĩnh, dám tấn công hay đối địch nhiều thú to khỏe khác cùng với tiếng gầm rống rung chuyển núi rừng gây khiếp đảm cho muôn loài và còn là động vật tinh khôn. Từ đó, hổ được người ta tôn lên vị trí Chúa tể của rừng xanh. Một số nơi, bà con còn coi hổ là con vật linh thiêng, e sợ khi nhắc đến tên. Trong đời nhân xứ thế, nhiều người chọn lối sống ngay thẳng: *Nhấn sưa gò, Bấu nhấn đa đất* (Thà chịu hổ vồ, Chứ không chịu diên đảo). Đồng thời lại phải sống cao thượng, kiên quyết không bao giờ làm điều xấu xa để rơi xuống vùng bùn tội lỗi. Nhưng có người lại: *Cầm cón sưa dằng, Cầm lằng sưa bắc* (Đi trước hổ gầm, bước sau hổ vồ). Đó là những kẻ ham sống sợ chết, không làm được việc gì. Và trong làng bản, không thiếu những người lười biếng nhưng ăn uống như hổ đói: *Hắt bạng hân. Kín bạng sưa* (Làm như cáo. Ăn như hổ). Tương

Tranh ngũ hổ, Hàng Trống

tự câu: "Ăn như rồng cuốn, làm như cá cuống lội sông". Những người có chí hướng, không quản ngại hiểm nguy luôn được đề cao trong xã hội, hình ảnh của họ được bà con xây dựng: *Tàng bốc khúy sưa. Tàng lừ khúy ngược* (Đường bộ thì cười hổ, đường thủy cười thường luồng). Ở đời, lắm kẻ bắt lương thường phao tin đồn nhảm để thực hiện mưu đồ đen tối của mình, tìm cơ hội để trục lợi: *Tồn sưa hết lắt. Tồn sấc hết puôn* (Đồn có hổ để ăn trộm. Đồn có giặc để đi buôn). Chúng ta cần nâng cao ý thức cảnh giác với hạng người như vậy. Có người lại tái phạm sai lầm, lúc nào cũng lẫn tránh như *Sưa kha tác* (Hổ chân gãy). Ở chốn sơn lâm, Hổ là chúa. Muôn loài đều sợ khi chúng đi qua. Nhưng khi sa bẫy, chân bị gãy, trông thấy bóng người, hổ rất sợ. Thành ngữ miêu tả nỗi sợ đến cực điểm về một việc gì đó khi ta phạm sai lầm. Có người không nhìn xa trông rộng đã *Pjói sưa mùa pù* (Thả hổ về rừng): Một việc làm nguy hiểm, chưa xem xét đến hậu quả.

Trong đời sống người Tày, Nùng, hình ảnh

con hổ đã ăn sâu trong tâm thức, những đặc tính của hổ được so sánh với những gì được cho là tốt, mạnh mẽ như: *Sưa lâu pjếng nằng. Càn nhằng ăn tiếng* (Hổ chết còn để lại tấm da. Người còn danh tiếng để đời). Theo nhân sinh quan của người Tày, con người khi chết đi còn lưu lại tiếng thơm cho con cháu đời sau, như chúa sơn lâm oai hùng một thửa khuất núi còn để lại tấm da quý. Trên bàn thờ của người Tày còn có bức hoành phi ghi bốn đại tự: "Tổ đức lưu phương" (Đức của tổ tiên còn mãi tiếng thơm). Người Tày, Nùng quan niệm rằng, mọi sự việc đều có nguyên nhân: *Mi sưa dằng mi ròi. Mi hoi chẳng mi má* (Có hổ mới có vết chân, có ốc mới có mồ). Tương tự như câu: Có lửa mới có khói.

Trong 12 con thú, hổ hội đủ các đặc chất như dũng mãnh, can trường, hiên ngang, dám tấn công cả những con thú to khỏe hơn nó. Nhờ những đặc chất ấy mà là một trong những loài trở thành biểu tượng của sự hùng cường và sức mạnh vô song: *Pó pên cức, lúc pên hân Lan, lân pên chôn, roóc* (Bổ là hổ, con là cáo, cháu chắt là sóc là chồn). Đây là lời người già thường nhắn nhủ con cháu, sống ở trên đời, nếu không tu chí phấn đấu thì các thế hệ cháu chắt đều tụt lùi, mất cả thế oai phong, danh tiếng và địa vị của tiền nhân. Con cháu không nghe lời khuyên của cha mẹ cũng dễ gặp khó khăn trong cuộc sống: *Ma bấu tỉnh chúa lè khi sưa. Lúc bấu tỉnh pỏ tỉnh mẽ lè sưa*. (Chó không nghe chủ hổ ăn thịt. Con không nghe cha mẹ thì ế chồng).

Đôi khi, hình ảnh con hổ còn được đúc kết trong kinh nghiệm sản xuất của bà con phù hợp với địa hình canh tác ở vùng cao: *Khinh lao ngược, phước lao sưa* (Giùng sợ thường luồng, khoai sợ sợ hổ). Thường luồng là loài sống dưới vực sâu. Hổ là loài sống trên rừng sâu núi thẳm. Người ta không bao giờ vùi giùng sâu, chỉ cần gài nông thì giùng mọc tốt. Còn khoai sợ thì vùi nông, cho nhiều củ.

Hổ cũng là đối tượng nghệ thuật hấp dẫn thể hiện trên các vật dụng sinh hoạt thường ngày, nhà cửa, nơi thờ tự.

Có một không gian siêu nhiên trong Sinh ca

Triệu Thị Linh

Sinh ca là tác phẩm thơ ca dân gian cổ của người Cao Lan được ghi chép bằng chữ Hán Nôm của Cao Lan và lưu truyền trong đồng bào từ nhiều đời nay. Đây chính là một trong những nơi lưu giữ nhiều nhất tâm thức và văn hóa của đồng bào Cao Lan. Đã từng được thưởng thức những đêm hát Sinh ca, tôi đặc biệt ấn tượng về không gian siêu nhiên trong các bài ca ấy.

Người già Cao Lan kể rằng: Theo quan niệm của dân gian xưa, khi con người được sinh ra từ quả bầu, thế giới được chia làm ba cõi: cõi trời, cõi trần và cõi âm. Cõi trời do Vua Tiên cai quản, cõi trần do Vua cai quản, cõi âm nơi của hồn ma người chết và Thủy cung do Diêm Vương và Vua Thủy Tề (Long Vương) cai quản. Trong Sinh ca, không gian ba cõi được miêu tả khá rõ nét, trong đó không gian cõi trời và cõi âm là không gian siêu thực, chỉ là thế giới thần bí do con người tưởng tượng ra. Chương hát cuối cùng của đêm hát thứ năm là chương *Kiên cáo số mệnh*. Đôi trai gái không lấy được nhau, họ kiên từ dưới đất lên chín tầng trời, Vua Tiên không phản xử. Họ lại kiên xuống chín tầng âm phủ cũng không được. Hai người yêu nhau đành phải ở vậy cho đến già không ai được lấy vợ lấy chồng.

Quan niệm vị trí không gian ba cõi của người Cao Lan cũng tương ứng một phần với quan niệm của người Việt. Cõi trời cao nhất, vì thế người ta thường nói là *đi lên trời*. Trong chương bảy của đêm hát thứ sáu có khúc ca *Hoi tau bốn* (lên mở cổng trời) để chất vấn ông trời vì sao gây hạn hán, lũ lụt... Cõi trần thấp hơn cõi trời, ở giữa cõi trời và cõi âm. Còn cõi âm ở dưới thấp nhất, thấp hơn cả mặt đất. Người Cao Lan hay nói "chín tầng trời, chín tầng âm phủ" để ví độ cao và độ sâu của hai không gian này. Họ còn quan niệm rằng, con người ở ba cõi có thể nghe, nói và hiểu được nhau. Họ hát rằng: *Dâm nhân pín cẳng đình nhân vớ* (Âm người bên nói dương người khác), *Dinh nhân cẳng vớ hay sinh thau* (Dương người nói khác từ hồn).

Ngoài ba cõi trên, trong Sinh ca còn có những câu hát nói đến cõi Phật, là nơi ở của thần, thánh như Pắc Po, Lầu Slam. Sau khi mời thần thánh về dự hội, hoặc về phò hộ cho đêm

Diễn xướng Sinh ca của người Cao Lan Tuyên Quang. Ảnh: Trang Thu

hát ví, trong Sinh ca luôn có khúc hát tiễn các vị về với thế giới của Phật.

Đất sông Lầu Slam quay phớt cục (Một tiền

Lầu Slam về Phật nước)

Ngũy slong Lầu Slam quay phớt tài (Hai tiền Lầu Slam về Phật đài)

Slong tạo Po Tô slai hái ngòn (Tiễn đến Pô Tô qua biển đảo)

Ninh đi thui lải làng thui lải (Em cùng quay lại anh quay lại).

Có thể dịch: Một tiền Lầu Slam về Phật quốc/ Hai tiền Lầu Slam về Phật đài/ Tiễn đến Pô Tô linh sơn miếu/ Hai ta quay gót về quê thôi.

Không gian siêu nhiên còn gắn với đời sống tâm linh và quan niệm tín ngưỡng của người Cao Lan. Đó trước hết là những *dou lênh* (miếu thần linh), *miu* (cái miếu)... nơi dân làng thờ *lênh sần* (thần linh). Miếu được xác định ở vị trí: *tàu lù* (đầu đường), *liu sịch pha* (qua vách đá); *hênh* (trên đường đi), *táy hừ* (gốc đa)... Người Cao Lan có lời hát Sinh ca rằng:

- *Nhân sơn táy hừ dou lênh sần* (Người lời dưới đa có thần linh = Gốc đa có miếu cúng thần linh)

- *Cụ liu sịch pha cụ miu tàu* (Qua hết đá

vách qua miếu đầu = Miếu thiêng vách đá dựng kê)

Hay một lời nữa:

- *Làng lải hênh củ miu mún sầm* (Anh lại đường qua miếu cử a tầm)

Tắc chi miu tời ạm sầm sầm (Thấy cái miếu to âm u vắng vẻ).

Có thể dịch: Đường đi qua một miếu thiêng/ Miếu đường lạnh vắng không nhang khói vờn.

Không thể phủ nhận rằng, khi mỗi lời Sinh ca cất lên, hình ảnh không gian siêu nhiên đã góp phần tạo cho những đêm hát ví một màu sắc linh thiêng, huyền thoại. Bước vào không gian này, ta hiểu rõ thêm về thế giới tâm hồn và trí tưởng tượng phong phú của người Cao Lan, qua đó, tiếp cận với đời sống tâm linh và những quan niệm tín ngưỡng đã ăn sâu vào tâm thức của tộc người này. Bước ra từ không gian cùng những lời hát ấy của Sinh ca, ta cũng trấn trở về việc làm sao để bảo tồn, "nuôi nấng" để những lời ca này mãi ngân vang vượt ra khỏi ranh giới các bản làng Cao Lan...*

Ngày mới ở Cao Biền

Sa Mộc

Anh Triệu Tiến Ngân chăm sóc vườn hồi của gia đình.

Bí thư Chi bộ Triệu Phúc Tiến bảo quản số cây thạch đã thu hoạch chờ khi được giá hơn sẽ bán đi.

Cuộc sống của người dân được cải thiện đáng kể từ khi có điện lưới Quốc gia

Nhà văn hóa xóm khang trang là nơi hội họp, sinh hoạt văn hóa, văn nghệ thường xuyên của người dân trong xóm.

Có sóng điện thoại giúp người dân Cao Biền thuận tiện trong việc tiếp nhận thông tin và liên lạc. Trong ảnh: Ông Triệu Sinh Hương, công dân xóm Cao Biền vừa kết thúc cuộc gọi với người thân.

Mặc dù dân số ít và các gia đình phân bố khá thưa nhưng công tác phòng, chống dịch vẫn được xóm thực hiện nghiêm túc. Ảnh: Chốt kiểm soát dịch COVID-19.

Khi thời khắc hết năm càng đến gần, theo một thói quen đã cũ, tôi tự hỏi mình muốn đến nơi nào nhất. Không giống như mọi lần, sẽ có vài 3 cái tên chạy xẹt qua não bộ khiến tôi phân vân. Lần này chỉ có một cái tên duy nhất: Cao Biền. Có lẽ, điều tôi muốn biết nhất là cuộc sống của người dân ở lưng chừng núi cao này thay đổi ra sao sau một năm ánh sáng của điện lưới Quốc gia về tới bản.

Bình yên trên non cao

Theo hướng xã Cúc Đường đi Vũ Chấn (huyện Võ Nhai), còn cách trụ sở UBND xã Vũ Chấn chừng 1km, tôi quật tay lái vào con đường bên phải, nhằm hướng Cao Biền. Vài hạt mưa lất phất rơi từ nền trời âm u xám xịt. Tôi bắt đầu lo lắng, bởi cách đây đúng một năm, tôi đến Cao Biền cũng trong 1 ngày mưa. Khi ấy nền đường đất như có ai đổ mỡ. Chiếc Wave "chiến" của tôi vốn đã chinh phục không thiếu cung

đường khó nào từ Mỏ Nước, Bản Tền (xã Văn Lăng, huyện Đông Hỷ) đến Lũng Cà, Lũng Hoài (xã Thượng Nung, huyện Võ Nhai)... cũng bị đường lên Cao Biền "làm khó". Cứ đi vài trăm mét, chúng tôi lại phải dừng xe để cây những tảng đất đỏ khê bám chặt vào cả 2 bánh xe. Nếu không chúng sẽ vô hiệu hóa hoàn toàn khả năng tạo ra ma sát từ những đường rãnh nhà sản xuất đã chế tạo ra cho các loại lốp xe. Lên được đến trung tâm xóm, cụm phanh từ chiếc xe phát ra mùi khét lẹt như chực bốc cháy ngay lập tức.

Nhưng rồi những lo lắng ấy của tôi chẳng mấy chốc đã tan biến khi những hừng sáng đầu tiên bắt đầu xuất hiện trên bầu trời trước mặt. Sự thay đổi của thời tiết nhanh đến mức tôi nghĩ chắc ông mặt trời vừa bị "giật mình thức giấc". Nghĩ đến đó rồi tự cười cho cái suy nghĩ quá đời trẻ con của mình.

Đi chừng gần chục cây số từ đường rẽ, con

đường đến Cao Biền bắt đầu đón khách bằng các dải cua tay áo. Các đoạn cua đây đến mức, người ngồi trên xe máy vừa kịp lấy thăng bằng sau cú "ôm cua" bên trái đã ngay lập tức phải nghiêng người để "ôm cua" bên phải. Tuy thế nhưng "người bạn đồng hành" của tôi hôm nay nhàn nhả hơn nhiều. Cả tuyến đường hơn 10 cây số là đường đất trước đây đều đã được bê tông hóa.

Nỗi lo lắng tan biến, chẳng mấy chốc tôi đã có cảm giác mình đang được đi một tua du lịch, khám phá. Hai bên đường rất những bông hoa lau phết trắng từ rìa đường lên tới tận đỉnh đồi. Chốc chốc, trong bạt ngàn màu trắng ấy có những vầng hoa màu nhung tím. Đây là những bông lau chưa kịp nở, từng ngọn lau vẫn như những

BÚT KÝ - PHỎNG SỰ

mũi tên thẳng tắp hướng lên phía bầu trời. Tôi đã lấy làm tiếc khi mình không phải thi sĩ để nảy ra được những ý thơ hay trước khung cảnh quyền rũ này.

Tết này, xóm ta có điện

Còn đang mơ màng trước cảnh vật vừa mộng manh, vừa hùng dũng. Tôi cho xe chạy thật chậm khi thấy người đàn ông trạc ngoài lục tuần đang “a lô, ừ ừ, mưa rồi, giờ thích nước nóng có nước nóng, thích nước lạnh có nước lạnh”. Tôi có chút tò mò bởi chỉ khoảng 1 năm trước, ở Cao Biền gần như không có sóng điện thoại.

Người đàn ông đó là Triệu Sinh Hương, công dân của xóm Cao Biền. Ông đang nói với người thân việc đã mua chiếc bình nóng lạnh chạy bằng điện. Thứ đồ vật mà hơn 60 năm cuộc đời lần đầu tiên ông được biết đến. Hồi về “cuộc sống mới” của bà con từ khi có điện lưới Quốc gia, ông Sinh hồ hởi: Bớt khổ nhiều rồi. Có điện rồi mới biết cuộc sống trước kia thiệt thòi thế nào.

Tôi đến nhà Bí thư Chi bộ Triệu Phúc Tiến khi anh đang một mình lui húi phủ tẩm bột to chừng nắm cái chiếu dầu để sấy đông cây thạch đen vừa thu cuối vụ. Hồi anh về vụ thu hoạch cây thạch đen năm nay, anh cho biết: Bà con thu đến đâu bán hết đến đó. Chỉ còn lại nhà anh và 2 nhà nữa có mẻ thạch thu mùa nên còn lại khoảng 2 tấn cây khô mà thôi.

Nhưng việc tưởng như “tồn hàng” này lại không khiến anh Tiến và chủ nhân của số lượng cây thạch lo lắng, bởi thông thường, thạch để bán trái vụ (thời điểm vào hè mà chưa đến vụ thạch mới) sẽ được giá cao hơn gấp nhiều lần khi chính vụ (khoảng 55 - 60 nghìn đồng/1kg).

Một điều đáng mừng là năm nay, dù đại dịch COVID-19 đã làm cho đảo khá nhiều lĩnh vực trong đó ảnh hưởng nghiêm trọng đến sản xuất nông nghiệp. Thế nhưng, cây thạch đen của người dân Cao Biền vẫn giữ giá, thậm chí có phần được giá hơn mọi năm. Giá 1kg cây thạch khô dao động từ 35 - 38 nghìn đồng. Mức giá này tuy không khác nhiều so với mọi năm, nhưng vụ thạch năm nay, người dân Cao Biền lời hơn vì không còn phải tự vận chuyển hàng xuống núi giao cho thương lái nữa. Đường bê tông đã có, những chiếc xe tải hạng nặng đã vào tận xóm bốc, xếp hàng.

Theo ước tính của Bí thư Chi bộ Triệu Phúc Tiến, bà con trong xóm đã thu được khoảng 20 tấn thạch xuất bán trong vụ này.

Ở Cao Biền, do địa hình đồi núi cao nên ruộng cấy lúa vô cùng ít ỏi. Nhà nào nhiều lắm may cũng chỉ đủ thóc ăn. Nguồn thu chính của người dân trồng cả vào cây thạch và cây hồi. Cao Biền có 48 hộ, ngoài thạch đen, hầu hết các hộ đều sở hữu vài ba trăm gốc hồi lớn, nhỏ. Cây hồi bén rễ ở Cao Biền từ đầu năm 2000. Đây là loại cây gần chục năm mới cho thu hoạch và 3 năm sau mới cho sản lượng ổn định.

Vụ hồi tháng 8 vừa qua, mỗi cân hồi tươi có giá 26 - 27 nghìn đồng. Mức giá làm hài lòng những người trồng hồi ở Cao Biền. Tôi nhẩm tính rồi hỏi lại anh Tiến như muốn khẳng định: Tính sơ sơ ra, mỗi vụ góp cả thạch và hồi, có gia đình cũng phải thu đến tiền trăm triệu chứ không ít? Bí thư Triệu Phúc Tiến đồng tình: Những hộ có diện tích lớn thì cũng có thể đạt được mức đó đấy. Còn mức vài chục triệu thì không hiếm.

Tôi đùa, vậy là bà con mình giàu “ngăm” nhỉ? Bí thư Tiến cười: Không hẳn là ngăm mà thực ra là trước đây đường sá quá khó khăn, điện không có nên dù có tiền cũng khó làm cho cuộc sống tiện nghi hơn được.

- Giờ chắc hẳn đã khác nhiều rồi? Tôi hỏi.

- Vâng, mừng cái là từ khi điện lưới Quốc gia về được đến xóm, ở đây đã có sóng 4G, không phải leo lên tận đỉnh dốc giáp địa phận tỉnh Lạng Sơn bắt sóng rồi như những năm trước. Và, hầu hết các gia đình đều mua sắm được phương tiện nghe nhìn như ti vi, đài, rồi tủ lạnh, máy giặt, bình nóng lạnh. Người dân không còn cảnh ăn thật thiếu một ngày rồi nhìn những ngày sau đó.

Chuyện Bí thư Tiến đang nói tôi hiểu, một năm trở về trước, do không có điện, không có thiết bị bảo quản thực phẩm tươi sống. Trong khi, đường đi khó nên lâu lâu bà con mới đi chợ phiên được một lần. Thường thì ngày đi chợ, gia đình sẽ được cải thiện bằng các món tươi. Nhưng cho dù có nấu chín lên cũng không bảo quản được thức ăn lâu, nên các bữa cơm có thịt rất ít. Nhiều người đã từng chia sẻ với tôi rằng, tiếc nhất là những đợt sau Tết Nguyên đán. Vài nhà “dụng” nhau một con lợn ăn Tết cho thơm tất nhưng hầu như năm nào sau Tết cũng phải đổ bỏ thịt ít nhiều vì bị hỏng.

Năm nay, bà con Cao Biền ăn Tết sẽ vui và sung túc hơn rồi!

Một thông tin nữa từ chàng trai trẻ Triệu Phúc Tiến làm bất cứ ai cũng cảm thấy ấm lòng. Tính đến hết 2021, trừ 2 hộ gia đình thuộc đối tượng bảo trợ xã hội thì ở Cao Biền không còn hộ nghèo. Tuy nhiên, xét tiêu chí mới của năm 2022, Cao Biền sẽ có 10 hộ nằm trong danh sách.

Những tín hiệu vui

Cái no ấm ấy của bà con dân tộc Dao ở rẻo cao này là phần thưởng xứng đáng cho sự chịu thương, chịu khó của họ. Tôi nghĩ vậy. Nếu như ai hay đến các xóm, bản vùng cao, ở nhiều thời điểm đều dễ dàng để bắt gặp hình ảnh không ít người, nhất là thanh niên rong chơi nhàn tản. Khi được hỏi, họ thường đưa ra lý do là đang thời điểm nông nhàn, lúa vừa cấy, gặt xong nên không có việc gì làm, chẳng hạn. Nhưng đến Cao Biền bất kể vào thời điểm nào trong năm, nếu không phải giữa trưa và buổi tối thì may chăng khách chỉ có thể gặp đám trẻ mà thôi vì người lớn đều ở trên nương rẫy.

Tôi chào tạm biệt Bí thư Triệu Phúc Tiến vì được biết, đàn trâu trên núi đang chờ anh lên thả. Đi chừng thêm hơn 1 cây số, tôi khựng lại vì dòng chữ “STOP” màu đỏ, rất to trên nền đường. Bên cạnh là chiếc lều bạt với vài vật dụng đơn sơ, một chiếc giá giường kê trên mấy thanh củi chắc nịch. Thì ra đây là chốt phòng, chống dịch COVID-19 Cao Biền. Chữ “STOP” kia là tín hiệu báo cho những ai đi từ hướng Ngã Hai, xã Vũ Lễ, huyện Bắc Sơn, tỉnh Lạng Sơn qua

xóm Cao Biền biết để dừng lại và khai báo y tế. Tình hình dịch bệnh đã được kiểm soát nên chốt tạm dừng hoạt động từ ngày 1/10/2021. Tuy nhiên, do người dân trong xóm rất có ý thức bảo quản tài sản chung nên mặc dù chốt đã để không mấy tháng nhưng vẫn sạch sẽ và sẵn sàng tái sử dụng bất cứ khi nào cần.

Loảng cái đã gần 12h trưa, các nhà cửa vẫn khóa im lìm vì trẻ con thì học bán trú tại trường còn người lớn vẫn ở trên rẫy. Xa xa một mái ngói đỏ còn mới coóng nổi bật trên nền xanh của cây lá, trông rất có sức hút. Đến gần hơn còn thấy cả một chiếc təc nước bằng inox sáng loáng. Điều tôi rất ít khi nhìn thấy ở các bản làng vùng cao.

Đang trầm ngâm ngắm nghía ngôi nhà có phần khang trang nhất nhì xóm, tôi nghe tiếng loạt xoạt gần đó. Ồ! Thì ra ngay sau lưng ngôi nhà mái đỏ có một vườn hồi rất rộng. Chủ nhân là anh Triệu Tiến Ngân đang phát cỏ xung quang từng gốc cây. Nhà anh Ngân có hơn 300 gốc hồi. Cây nhỏ, anh trồng được đám, bảy năm nay, còn phần lớn là những cây đã có tuổi đời hơn chục năm. Vụ vừa rồi, mỗi cây cho sản lượng khoảng 40kg. Từ nguồn thu này giúp gia đình anh Tết này sắm sửa được thêm nhiều đồ dùng thiết yếu khác.

Tôi hỏi anh Ngân có thấy xóm làng đổi khác gì nhiều không từ khi có điện. Anh Ngân hồ hởi: Khác nhiều chứ. Xóm vui hơn nhiều. Trước cứ bảy, tám giờ tối là nhà nào biết nhà ấy. Tối om om, không đi ngủ cũng chẳng biết làm gì. Còn bây giờ nhiều nhà sắm loa đài hát vui lắm. Khi mà dịch COVID-19 chưa phức tạp, chị em phụ nữ ở xóm thì tối đến ra nhà văn hóa tập văn nghệ. Nhà tôi ở gần nên được nghe hát “miễn phí” thường xuyên. Anh Ngân cười rồi chỉ tay ra phía nhà văn hóa xóm.

Vị trí nhà văn hóa xóm Cao Biền mới xây ngay sát đường nên đi lại vô cùng thuận tiện. Công trình được xây dựng và hoàn thiện trong năm 2021, có diện tích to gấp 2, 3 lần nhà văn hóa cũ, được sơn màu vàng chanh tươi rói. Anh Ngân bảo: Đây, cứ mỗi lần đến nhà văn hóa cũng phần nào giúp chúng tôi cảm nhận được sự đổi thay của xóm làng nên vui lắm. Tết này chắc chắn sẽ là một cái Tết vui nhất của người dân Cao Biền chúng tôi.

Tôi đưa tay vút cành hồi, hít mùi hương của hoa đã bắt đầu trở mã với những hình dung về một vụ hồi bội thu sau Tết. Song, trong lòng còn chút thắc thỏm lo âu và thầm mong các cấp quản lý, các cơ quan chuyên môn sẽ trực tiếp về lắng nghe tâm tư của bà con nhiều hơn để giúp bà con gỡ khó.

Người dân Cao Biền chỉ mong có địa chỉ nào để mua cây thạch giống đảm bảo chất lượng và giá thành ổn định. Lâu nay, cây thạch giống người dân chỉ có thể mua ở Ngã Hai nơi mình đi chợ phiên thuộc địa phận tỉnh Lạng Sơn. Nhưng cây giống giá cao và chất lượng không đồng đều, tỷ lệ chết cao. Với cây hồi cũng vậy, do không biết được địa chỉ các vườn ươm nên khi có nhu cầu cây giống người dân rất vất vả trong việc tìm kiếm nguồn cung ứng chất lượng. Thêm vào đó, điều người dân ở Cao Biền vẫn đang cần đó là kỹ thuật chăm sóc cây để có thể tăng được sản lượng hồi, bởi dự đề phát triển ở Cao Biền chắc chắn chưa dừng ở đó.

Mùa xuân đi tìm một nét môi cười trong Thơ mới

Lê Thị Hương

“Tôi yêu Bao Tự mặt sầu bi” (Xuân Diệu). Trong số các mỹ nhân Trung Quốc xa xưa, Bao Tự được mệnh danh là người đẹp không biết cười. Đến nỗi, Chu U Vương đã cho tì nữ xé bao nhiêu tờ lụa để đổi một nụ cười của giai nhân. Đến nỗi, Lý Bạch có thơ rằng: “Mỹ nhân nhất tiểu hoá thiên kim - Một nụ cười của người đẹp đáng đổi lấy nghìn lạng vàng” (Lý Bạch).

Thơ mới vắng thiếu nụ cười. Nỗi sầu buồn đã khắc dấu vào lịch sử thi ca Việt suốt một chặng đường dài. Cái buồn Thơ mới xuất phát từ nhiều nỗi, vì lãng mạn; vì tâm trạng sinh bất phùng thời; vì quan niệm buồn mới biểu hiện được chiều sâu tâm hồn, những dẫn vật nội tâm, những ngăn cách, đang dở mới làm nên cái đẹp đích thực của thơ. Nỗi buồn lan rộng trong Thơ mới và trở thành cảm xúc thẩm mỹ một thời. Tuy vậy, giữa những tiếng thở dài, những giọt lệ lãng mạn làm “xôn xao” thì dần thời đó, vẫn có một mảng thơ e ấp nét môi cười làm nên một vết thẩm mỹ khác, lưu dấu trong thơ Việt vốn xưa nay hiếm nụ cười.

1. Mùa xuân yếm thắm môi cười là tứ thơ nổi bật của “mảng thơ đồng quê” trong phong trào Thơ mới. Nó lưu giữ những nét đẹp văn hóa nghìn xưa. Đoàn Văn Cừ chấm phá giữa bức tranh chợ Tết đầy sắc màu ngổ nghĩnh một nét cười thủy mị: “Cổ yếm thắm che môi cười lạng lẽ” (Chợ Tết). Giữa cái rộn ràng của sắc xuân, ngày tết, nét môi cười cổ giấu đi vẫn ngời lên bên màu yếm thắm, ngời như chìm khuất mà sáng bừng giữa cảnh quan văn hóa làng quê. Yếm là một hình tượng thẩm mỹ khơi gợi nhiều cảm hứng trong sáng tạo nghệ thuật xưa nay. Trong Thơ mới, ý nghĩa thẩm mỹ của biểu tượng-rất-nữ này thay đổi qua cảm xúc, qua ngẫu hứng của nhà thơ. Bằng Bá Lân nồng nàn trong tiếng gọi quen thuộc của ca dao - “Hỡi cô yếm thắm hái dâu ơi”. Anh Thơ phối ghép những màu sắc tương phản làm nổi bật vẻ đẹp rạng ngời của cô thôn nữ ngày xưa, “Yếm hồng thôn nữ tươi đường lúa, / Chua lợt ngàn hoa đại trắng tinh”. Bên cạnh nụ cười, dải yếm trở thành cầu nối giữa trái tim và trái tim, giữa cái đẹp hữu hình với cái đẹp vô hình. Trong thơ Đoàn Văn Cừ, sắc thắm của yếm cứ rực lên làm thêm duyên nồng cho một nét môi e ấp thanh xuân. Nụ cười giấu đi mà sáng cả một góc hình. Đây là câu thơ tình nhất trong bức tranh chợ Tết động náo và nhiều màu sắc. Kể cả khi phiên chợ đã tàn thì nét môi lạng lẽ ấy vẫn động lại dư ba. Nụ cười đậm thắm điểm một nét duyên, như một điểm sáng thẩm mỹ của bài thơ. Nó sáng ngời cái cười tỏa nắng sau này trong thơ Hoàng Cầm: “Em mặc yếm thắm, / Em thắt lụa hồng, / Em đi

Hình minh họa, nguồn: internet

trầy hội non sông, / Cười mê ánh sáng muôn lòng xuân xanh” (Bên kia sông Đuống).

Lưu Trọng Lư lưu lại với thời gian một “nét cười đen nhánh sau tay áo” với hình bóng mẹ trong hồi ức. Mẹ gắn liền với văn hóa Việt Nam. Mẹ cũng là hình ảnh xuyên suốt thi ca Việt. Trong nguồn cảm hứng bất tận đó, hình ảnh mẹ luôn gắn kết với lời ru. Mẹ - lời ru trở thành phổ biến, nhưng Mẹ - nụ cười là hình ảnh hiếm trong thơ. Trước Lưu Trọng Lư, chưa có hình ảnh mẹ hồn hậu, chân quê mà lãng mạn đến vậy. Câu thơ tượng hình và tượng tạc cả tâm hồn. Âm thanh màu sắc tương ứng. Đen nhánh, áo đỏ, tiếng gà trưa, nắng mới... làm nên một hình ảnh “me tôi” tươi trẻ. Bài thơ nói về nỗi nhớ mẹ đẹp và lạ, nụ cười náu giữ hình bóng mẹ, náu giữ hồi ức về một thời thơ ấu: “Tôi nhớ me tôi thiếu thời, / Lúc người còn sống tôi lên mười, / Mỗi lần nắng mới reo ngoài nội, / Áo đỏ người đưa trước đậu phơi” (Nắng mới). Đã có bao nhiêu hình ảnh về mẹ, chắt thành một dòng thơ nối kết truyền thống và hiện đại, nhưng hình ảnh mẹ trong thơ Lưu Trọng Lư vẫn lan tỏa cảm xúc qua thời gian.

Trong Thơ mới, Nguyễn Nhược Pháp là một trong số những nhà thơ “biết cười”. Chỉ với một tập thơ nho nhỏ *Ngày xưa*, Nguyễn Nhược Pháp đã góp vào “một thời đại thi ca” một giọng riêng đến lạ. Thiếu nữ trong thơ ông trong trẻo, yêu kiều như người trong tranh, dấu là trong lịch sử hay trong cuộc đời thường: “Cúi đầu nàng tha

thurót, / Yêu kiều như mây qua, / Mắt xanh nhìn man mác, / Mím cười về cảnh hoa...” (Tay ngà); “Mỵ Nương, xinh như tiên trên trần, / Tóc xanh viền má hây hây đỏ, / Miệng nàng hé thắm như san hô, / Tay ngà trắng nõn, hai chân nhỏ...”. Lại, những người đẹp trong thơ Nguyễn Nhược Pháp đều có số phận buồn, sắc đẹp gắn liền với nước mắt và bi kịch mỹ nhân (*Mị Châu, Mị Ê, Mị Nương, Nguyễn Thị Kim khóc Lê Chiêu Thống*), nhưng thấp thoáng trong thơ Nguyễn Nhược Pháp vẫn là cái cười tình nghịch. Nụ cười khiến ngày xưa trong thơ ông vừa trắng lợt, quý phái vừa gần gũi. “Hay dấu thần tiên đi lấy vợ, / Sơn Tinh Thủy Tinh lòng tơ vương... / Nhưng có một nàng mà hai rế, Vua cho rằng thể cũng hơi nhiều”. Nụ cười kết nối hôm qua và hôm nay, lịch sử và hiện đại làm sống lại những trang sử bi thương. Ẩn sau những “dải yếm đào”, “thắt lưng dài đỏ hoe”, những “em tuy mới mười lăm, mà đã lắm người thăm”... là môi cười thiếu nữ hòa cùng nụ cười di dóm của nhà thơ khiến thơ Nguyễn Nhược Pháp đi một lối riêng, khác, giữa điệu buồn sâu của Thơ mới.

2. Ở một phía khác, khi làn gió phương Tây thổi lộng vào xã hội Việt Nam thì nét cười yếm thắm nhạt dần, thay thế bằng lãng lờ khuy bấm. Khi Nguyễn Bính thăng thốt “Nào đâu cái yếm lụa sồi?; / Van em em hãy giữ yên quê mùa” thì môi cười Thơ mới

chẳng còn e ấp. Đến khi Xuân Diệu để cho kỉ nữ "mắt run môi kỉ nữ thấy sông trôi"; và Thái Can lên tiếng về đôi buồn gái nhảy thì nụ cười trở thành diễn ngôn sắc đẹp lợi hại. "Em nên điểm phấn tô son lại, Ngao với nhân gian một nụ cười" (*Cánh đoan trường*). Ảnh hưởng phương Tây, các nhà Thơ mới tiếp nhận một quan niệm mới về con người, về nghệ thuật, thậm chí, cái đẹp thân xác trở thành nguồn cảm hứng. Nét cười cộng hưởng với "da thịt trời ơi trắng rợn mình" đẩy Thơ mới theo một hướng mỹ cảm khác.

Mỹ học tượng trưng làm nên những nụ cười gợi cảm. Cảm quan tượng trưng lưu dấu vết trong thơ các nhà Thơ mới chẳng đường sau. Mỗi cười trong thơ Xuân Diệu, Hàn Mặc Tử, Bích Khê, Đinh Hùng v.v. quyên hòa với hương thơm, màu sắc và hương vị. Khao khát sống và yêu, nhà thơ được mệnh danh là "ông hoàng thơ tình" đã điểm vào bức tranh buồn Thơ mới một nụ cười mang hơi xuân của đất trời và xuân của lòng người: "Giữa vườn ươm ươm tiếng cười vui,/ Thiếu nữ nhìn sương chói mặt trời,/ Sao buổi đầu xuân em ái thiếp!/ Cánh hồng kết những nụ cười tươi/ (...) Mùa xuân chín ửng trên đôi má,/ (...) Thiếu nữ làm duyên, đứng mỉm cười" (*Nụ cười xuân*). Từ cái "che môi cười lặng lẽ" đến thiếu nữ "đứng mỉm cười", cái duyên con gái không còn lặn vào trong: "Em vui đi, rặng nơ ánh trăng rằm,/ Anh hút nhụy của mỗi giờ tình tự" (*Giục gió*). Nhảy cảm với sự trôi chảy của thời gian, Xuân Diệu hồi hải vỹ vàng và cũng băng khuông buồn, hoài tiếc. Giữa lòng mùa xuân nhà thơ đã có cảm giác hoài xuân, thì nụ cười thiếu nữ cũng chỉ còn là mơ tưởng và hoài niệm. Bước vào lĩnh vực thơ tượng trưng, nụ cười trong Thơ mới biến ảo hơn. Nụ cười xuân thì mới gợi nhục cảm đan xen trong những vần thơ vốn mang nỗi sầu vạn kỉ của Huy Cận - "Ngực trắng giòn như một trái rừng,/ Mắt thì bằng rượu, tóc bằng hương,/ Miệng cười bùng nổ hàm răng lưu,/ Sáng cả trời xanh mấy dặm trường" (*Hồn xuân*). Đặc biệt, trong thơ Bích Khê, nụ cười ẩn nhưng đầy sắc thái. Nhà thơ thổi bùng bùng cảm xúc vào những thi liệu quen thuộc khiến hình ảnh thơ mờ ra những lớp nghĩa có sức gợi - "Nụ cười ai trắng như hoa lê" (*Nghê thương*); "Đêm u huyền ngủ mơ trên mái tóc,/ Vài chút trắng

say động ở làn môi" (*Tranh lòa thế*); "Những môi son phản ánh một trời chiều,/ Một trời chiều mà muôn hoa nín thở" (*Sắc đẹp*). Với tính gợi cảm của thơ tượng trưng, "làn môi, môi son" là biểu tượng đầy nữ tính, hiện thân của cái đẹp nhục thể. Sắc đẹp hòa với cái đẹp của cây cỏ, mây gió, trăng sao, trong những vần thơ siêu cảm giác - "Trên hôn độn khóa thân,/ Đạp tí mi, hơi rung động truyền thần" (*Duy tân*).

Chạm vào cõi siêu thực, thơ Đinh Hùng là thế giới của đau thương huyền bí. Trong *Mê hồn ca*, hình ảnh Em, Gái-thiên-nhiên, Gái-muôn-dời, kỷ nữ, thần nữ, nữ sắc... thực mà ảo, có mà không, "gần nhau, còn lạ nét môi cười"; vì thế nụ cười dùng dằng giữa chiêm bao và khát vọng, có khi trượt sang trạng thái vô thức - "Nàng nằm mộng suốt đêm hè dưới nguyệt,/ Nụ cười buồn lay động ánh trăng sao" (*Tím bóng từ thần*); "Một độ tôi ngồi thương khóc hoa,/ Cửa chiều hiu hắt nắng xuân tà/ Nhớ người năm ngoái, năm xưa mãi,/ Nhớ nụ cười xuân thấp thoáng qua" (*Duyên phương hoa*); "Vết son loáng nét môi cuồng vọng, Lặng tiếng xuân cười, chết mỗi đêm" (*Gặp em huyền diệu*).

Trong số các nhà thơ mới, Hàn Mặc Tử là người đi sâu vào cõi siêu thực. Cõi thơ "càng đi sâu càng ớn lạnh" của Hàn Mặc Tử thật hiện một nét cười dấu thừa hình ảnh thiếu nữ-đồng-trinh-em-con-gái-nường và sống sảng dục tình. Ở giai đoạn đầu, những bài thơ xuân của Hàn Mặc Tử còn thoáng nét trong trẻo với hình ảnh *gái quê*, thiếu nữ *mùa xuân chín*... Một đôi lần, nhà thơ vẽ thoáng một nét cười soi bóng nước, "Ổng quần vo xắn lên đầu gối,/ Da thịt, trời ơi! trắng rợn mình (...)/ Cô gái ngày thơ nhìn xuống hồ,/ Nước trong nổi bật hình dung cô,/ Nụ cười dưới ấy và trên ấy,/ Không hẹn, đồng nhau nở lẳng lơ" (*Nụ cười*). Những câu thơ đầy cảm giác và gợi liên tưởng. Qua hình ảnh thiếu nữ hồn nhiên, hình ảnh bóng nước nụ cười gợi liên tưởng đến cái cúi lặng ngẫm bóng mình của chàng Narcissus đắm say mà đơn độc. Bài thơ *Nụ cười* còn phân rõ ranh giới giữa thực và ảo, dưới ấy và trên ấy, đối hình đối ảnh. Ngày càng chìm đắm trong mê sảng, hoang loạn, vườn thơ "rộng rinh không bờ bến" của người thơ chỉ còn hồn-trắng-máu ngự trị, nỗi đau ngự trị. Nụ cười có chăng cũng chỉ là khát vọng - "Anh đứng cách xa hàng thế giới,/ Lặng nhìn trong mộng miệng em cười" (*Lưu luyến*); "Cả miệng ta trắng là trắng!/ Cả lòng ta vô số gái hồng nhan;/ Ta nhả ra đây một nàng/ (...) Bóng ai theo dõi bóng mình,/ Bóng nàng yêu tình,/ Dịp cười như tiếng vỡ pha lê". Từ chỗ phân thân *nường - bóng*, đến *ai - mình* và *tôi - bóng*, cười trở thành tiếng nói của vô thức, "Bây giờ tôi đại tôi điên,/ Chắp tay tôi lay cả miền không gian (*Một miệng trắng*). Tắt nụ cười cũng là lúc thơ Hàn Mặc Tử chìm vào thế hư ảo, chấp chờn vô thức. Trong thế giới *đau thương* đó, trắng phủ trên đây âm ảnh, "Không gian đây đặc toàn trắng cả/ Tôi cũng trắng mà nàng cũng trắng" (*Huyền ảo*). Từ đó, nhìn chung, Thơ mới cũng vắng bóng tiếng cười. Thơ mới mang hơi thở thời đại. Trong một thi giới lê thê buồn, nụ cười cũng trong manh. Tuy vậy, một nét cười, dấu thực đầu mộng, khiến Thơ mới càng thêm đa dạng sắc màu.

Năm 2021...

(Tiếp theo trang 9)

...sẽ góp phần cung cấp các hoạt động hỗ trợ nhân đạo, giúp các phái bộ gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc thực hiện nhiệm vụ, góp phần vào công cuộc gìn giữ hòa bình, tái thiết đất nước, mang lại cuộc sống hòa bình, ổn định cho các quốc gia bản địa, đồng thời góp phần bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa, ngay từ trong thời bình. Cùng với đó, Việt Nam đang tích cực làm công tác chuẩn bị cho Bệnh viện dã chiến cấp 2 số 4, sẵn sàng thay thế Bệnh viện dã chiến cấp 2 số 3 sau khi hoàn thành nhiệm vụ trở về nước.

Tại Hội thao Quân sự Quốc tế 2021 (Army Games 2021), đoàn Quân đội nhân dân Việt Nam không chỉ tham gia với quy mô lớn nhất từ trước đến nay, với 15/34 môn thi, mà còn là lần đầu tiên đăng cai tổ chức hai môn thi "Xạ thủ bắn tia" và "Vùng tai nạn" tại Việt Nam, để lại dấu ấn tốt đẹp đối với bạn bè quốc tế. Đặc biệt, công tác tổ chức được bảo đảm an toàn tuyệt đối trong bối cảnh đại dịch COVID-19 vẫn diễn biến phức tạp tại nhiều quốc gia đăng cai và tham dự Hội thao.

Tuy là lần đầu tiên tham gia các môn thi "Cúp biển", "Kinh tuyến", "Thợ quân khí giỏi", "Xạ thủ chiến thuật", "Đội quân văn hóa", nhưng đoàn Quân đội nhân dân Việt Nam đã giành được thành tích cao. Ở môn "Cúp biển", lần đầu tiên, Quân đội nhân dân Việt Nam cử Biên đội Tàu 015 - Trần Hưng Đạo và Tàu 016 - Quang Trung tới tham gia thi đấu ở thành phố Vladivostok. Đội tuyển Hải quân nhân dân Việt Nam đã giành Huy chương Bạc toàn đoàn, đặc biệt có một số nội dung thi đấu có kết quả hơn hoặc bằng đội chủ nhà Liên bang Nga. Đội "Kinh tuyến" đoạt Huy chương Đồng, Đội "Xạ thủ chiến thuật" xếp hạng 4/10, trong đó nhiều nội dung thi xếp thứ 2/10 hoặc 3/10.

Ở môn thi "Đội quân văn hóa", Đội tuyển Văn hóa - Nghệ thuật Quân đội nhân dân Việt Nam xếp thứ 4/13 với 8 giải thưởng lớn. Đặc biệt, Đội tuyển đã đoạt hai cúp đặc biệt duy nhất của Cuộc thi do khán giả quốc tế bình chọn là "Cúp cho đội tuyển có video clip tự giới thiệu thu hút lượng người xem và yêu thích nhiều nhất" với hơn 159.000 lượt xem, hơn 26.000 lượt yêu thích và "Cúp cho đội tuyển được khán giả bình chọn cao nhất" với điểm số 3,55/5 điểm.

Đối với các môn thi khác, đoàn Quân đội nhân dân Việt Nam cũng đạt được thành tích cao: Đội tuyển Công binh đạt Huy chương Đồng ba năm liên tiếp; Đội tuyển Bếp dã chiến và Đội tuyển Thông tin đoạt Huy chương Đồng; Đội tuyển Pháo binh xếp thứ nhất trong 5 đội tuyển không thuộc các nước trong khối Cộng đồng các quốc gia độc lập (SNG)...

Kết thúc Cuộc thi, đoàn Quân đội nhân dân Việt Nam đã giành được một Huy chương Vàng, hai Huy chương Bạc và bốn Huy chương Đồng, cùng nhiều giải thưởng cá nhân ở từng bộ môn thi đấu; xếp thứ 7/43 đoàn tham dự Army Games 2021. Đây được coi là dấu ấn lớn của Quân đội nhân dân Việt Nam trong quá trình tham gia Army Games.

Nhận xét về công tác tổ chức thi đấu môn thi "Vùng tai nạn" và "Xạ thủ bắn tia" và nỗ lực thi đấu hết mình của các đội tuyển Quân đội nhân dân Việt Nam tại Army Games 2021, Thiếu tướng Aleksandr Peryazev, Phó Cục trưởng Cục Quân huấn các lực lượng vũ trang Liên bang Nga, Trọng tài chính Army Games 2021 nhấn mạnh: "Tôi đã xem lễ khai mạc được phát sóng trực tiếp từ Việt Nam. Thật đáng ngưỡng mộ. Đó là niềm tự hào lớn của Việt Nam và Liên bang Nga khi là chủ nhà nước và chủ Army Games cũng được kéo lên ở Việt Nam. Ai cũng vui trước những nỗ lực Việt Nam đã thể hiện". Các đội tuyển Việt Nam đã đạt thành tích tốt, các quân nhân của Quân đội nhân dân Việt Nam được huấn luyện ở mức chuyên nghiệp cao, tuân thủ kỷ luật và các quy định thi đấu.

V.K

Một giải thưởng và một cuốn sách

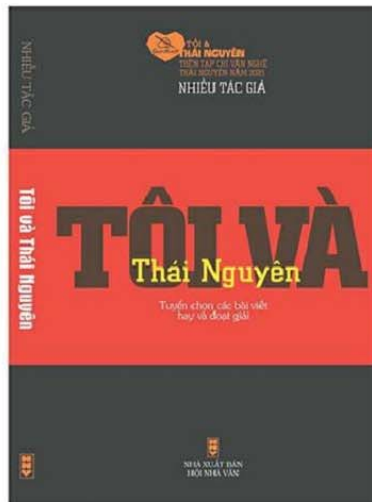
(Nhân đọc cuốn "Tôi và Thái Nguyên", tuyển tập chọn lọc từ Cuộc thi viết "Tôi và Thái Nguyên", Nhà xuất bản Hội Nhà văn, năm 2021)

Hồ Thủy Giang

"Tôi và Thái Nguyên" là tập sách được xuất bản từ sự tuyển chọn các tác phẩm đoạt giải, các tác phẩm vào chung khảo cùng một số bài hưởng ứng trong Cuộc thi viết mang tên "Tôi và Thái Nguyên" năm 2021 do Hội Văn học nghệ thuật tỉnh tổ chức. Tác giả chủ yếu của tập sách là các cây bút đang sinh sống tại Thái Nguyên cùng một số cây bút ngoài tỉnh, những tác giả đã từng có thời gian công tác ở Thái Nguyên, đi qua Thái Nguyên hoặc chỉ là sự yêu quý mảnh đất trung du này qua sách báo, qua tường tượng như Hồ Thị Thu Hằng (Hà Nội), Dương Châu Giang (Hưng Yên), Đỗ Thành Đồng (Quảng Bình), Lê Trung Cường (Hải Phòng), Nguyễn Thành Nam (TP Hồ Chí Minh), Mai Chí Vũ (Hà Nội), Nhất Mạt Hương (Bắc Ninh), Nguyễn Văn Loan (Bắc Giang)... Có những tác giả đã thành danh như Nguyễn Đức Hạnh, Lưu Thị Bạch Liễu, Phan Thái, Minh Hằng... có những tác giả mới toanh như Lê Thị Thông, Tiết Thị Minh Hà, Cồ Thị Thơm, Võ Thị Thu Hằng, Hồ Quỳnh Châu, Sao Băng...

Thời gian Cuộc thi vẹn vẹn hơn một tháng mà có tới gần 100 tác phẩm của gần 100 tác giả tham gia, hơn 60 bài vào chung khảo, 16 bài vào giải, có thể nói đây là một cuộc thi có sự thành công khá bất ngờ. Có được điều này, trước hết, có lẽ bắt đầu từ cái tên Cuộc thi do Ban tổ chức đặt ra: "Tôi và Thái Nguyên". Cái tên đã như một gợi ý, một khai mở, khích lệ tinh thần người viết. Và cũng từ đây mà Cuộc thi đã tự do các thành phần, từ các hội viên Hội Nhà văn Việt Nam, hội viên hội văn học nghệ thuật của địa phương đến các tác giả lần đầu tiên cầm bút.

Một điều đáng nói, nội dung Cuộc thi tuy có chung một đề tài, một chủ đề lớn là viết về những kí ức sâu sắc, đáng nhớ trên vùng đất Thái Nguyên, nhưng các tác phẩm gần như không hề có sự trùng lặp. Mỗi tác phẩm đều mang một vẻ riêng, 70 bài viết trong cuốn sách đã tạo ra một bức tranh toàn cảnh, đa màu sắc từ truyền thống lịch sử, văn hóa, cách mạng lớn lao... đến cuộc sống đời thường cùng những tình cảm, kỷ niệm riêng tư... Đọc cuốn sách, ta như được nhìn thấy, cảm thấy, hình dung thấy những vùng đất, những địa danh, những gương mặt, những cảm xúc buồn vui đã bị lấp bụi thời gian bao phủ, gọi nhắc lại những gì ta đã vô tình lãng quên. Không hề quá khi nói rằng cuốn sách giống như một biên niên sử, một địa chí, một từ điển về Thái Nguyên

(thu hẹp) bằng văn chương.

Điểm nổi bật nhất, cũng là điểm mạnh nhất của cuốn sách là tính chân thực. Nói một cách khác, chính tính chân thực của các tác phẩm đã thuyết phục được độc giả. Nói cho cùng thì tính chân thực bản thân nó đã là một yếu tố làm nên giá trị thẩm mỹ. Qua cuốn sách độc giả sẽ được hiểu một Thái Nguyên không chỉ bằng thời gian, không gian vật lý, địa lý mà còn là một Thái Nguyên tâm hồn... Không phải bất cứ một tác phẩm báo chí, văn chương nào cũng làm nổi điều này.

Nếu tác phẩm "Điều Then của cha tôi" của Hồ Thị Thu Hằng (giải Nhất) giống như một phác thảo về lịch sử, văn hóa, cách mạng một thời ở xứ Thái thì các tác phẩm khác, mỗi bài một vẻ đã tạo ra một cái nhìn toàn cảnh hết sức chân thực về mảnh đất Thái Nguyên.

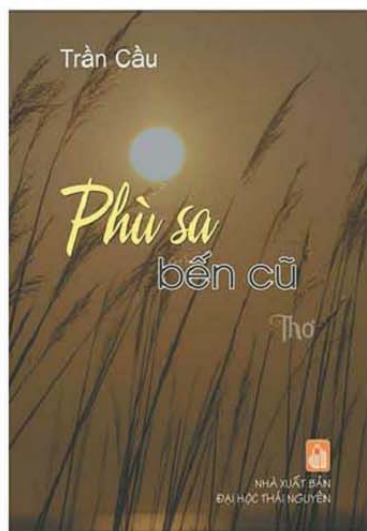
Tuy nhiên, thiếu nghị, giá trị chân thực không phải là giá trị duy nhất của cuốn sách. Đọc "Tôi và Thái Nguyên", đặc biệt là loạt bài đoạt giải, ta nhận thấy khá rõ một giá trị thẩm mỹ của không ít các bài viết. Có một nhà phê bình có lẽ lí do vì sao một số tác giả rất mới (có người viết văn xuôi lần đầu) nhưng đã đoạt giải, thậm chí cao hơn các tác giả chuyên nghiệp. Nhà phê bình họ cho rằng

có được thành công ấy là bởi các tác phẩm của họ đã thuyết phục độc giả bằng những kỉ niệm thật, những cái thật của chính bản thân mình chứ không phải ở nghệ thuật, kỹ thuật văn chương. Đó là một nhận định chính xác. Nhưng thấy cũng cần nói thêm cho đầy đủ. Trong các tác phẩm đoạt giải, ta dễ dàng nhận thấy điểm mạnh của các bài viết không chỉ dừng lại ở "cái thật" mà còn nổi lên một yếu tố vô cùng quan trọng, đó là năng lực sáng tạo của tác giả. Tuy số chữ của Cuộc thi quy định không quá 1.500 chữ, có sự gò bó về dung lượng nhưng không ít tác phẩm đã có cấu trúc khá chặt chẽ. Nhiều bài viết sử dụng những chi tiết mang tính vật liệu vừa đủ, đặc biệt đã biết cách "tung ra" những chi tiết mang tính nghệ thuật cao. Đó là biểu hiện của một lối viết có nghề. Đơn cử như trong bài "Ký ức về một trận bom" của Tiết Thị Minh Hà (giải Nhì). Sự xuất hiện nhân vật bé Thảo ở đầu bài viết với đức tính hiền lành, nhút nhát, dễ thương (đến mức không dám lấy trộm một mảnh giấy vụn của nhà máy)... đã có sự ứng dụng nghệ thuật "gài mìn" cho phần sau của tác phẩm trong cảnh cô bé chết thảm bởi bom Mỹ. Nhất là hình ảnh Thảo sau đó được tác giả hóa thân thành một ngôi sao đầy thương cảm trên bầu trời nhà máy. Những chi tiết nghệ thuật, những điểm nhấn ấy đã cộng hưởng tạo ra những cảm xúc mãnh liệt ở phần cuối: "Đêm đêm, tôi vẫn thường ngước lên những vì sao ở phương trời ấy, mà tưởng nhớ hình bóng nhà máy của tuổi thơ, nơi có mùi giấy kraft thơm thơm, hăng hắc trong những giấc ngủ vui. Và Thảo ơi, tôi biết, trong những vì sao trên bầu trời đầy thương nhớ kia, có một vì sao nhỏ bé hiền lành như cô - vì sao ấy là Thảo, người bạn thân thiết của tôi, người đã vĩnh viễn về nơi thiên cổ nhưng cũng vĩnh viễn hóa thành một vì sao lấp lánh trong tâm hồn tôi". Cách viết ấy cũng được áp dụng ở các bài "Điều then của cha tôi" của Hồ Thị Thu Hằng (giải Nhất), "Nhà máy của tôi" của Cồ Thị Thơm (giải Ba), "Miền thương xanh mãi" của Dương Châu Giang (giải Ba), "Hương vị người Thái Nguyên của Hoàng Việt Hằng (giải Ba); "Linh tính của bác Lai" của Đỗ Thành Đồng (giải Tư), "Những chuyến tàu đêm" của Võ Thị Thu Hằng (giải Tư), "Áo chàm của mẹ" của Lê Thị Thông (Tặng thưởng của Ban tổ chức). Người viết bài này cũng rất coi trọng các tác phẩm như "Sống Cẩu tuổi thơ tôi" của Kim Ngân (giải Nhì), "Giờ này chị ở đâu" của Trần Đình Vinh (giải Tư), "Chị tôi" của Minh Hằng (giải Tư), "Người soát vé tàu và những vãn cổ năm ấy" của Hồ Quỳnh Châu (giải Tư)... Đó là những bài viết đã ít nhiều mang tính chuyên nghiệp. Hầu như các bài đoạt giải không chỉ dừng lại ở những kỉ ức, những kỷ niệm mà đã nâng lên thành những hình tượng nghệ thuật. Trong tập sách, có thể dễ dàng dẫn ra những chi tiết, những đoạn, những câu văn bình dị nhưng chừng chặc và đẹp không thua kém những cây bút chuyên nghiệp. Xin được dẫn ra những ví dụ:

"...Cho đến tận bây giờ, gia đình tôi vẫn sống một cuộc sống đạm bạc nhưng vô cùng vui vẻ và hạnh phúc. Bởi vì, trong tôi luôn có một niềm tin mãnh liệt, rằng hạnh phúc thực sự chính là biết gửi gắm cuộc đời mình, tâm hồn mình cho mảnh...

(Xem tiếp trang 24)

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN **38**
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

Nặng gánh yêu thương cõi người

(Độc tập thơ *Phù sa bến cũ*, Nxb Đại học Thái Nguyên, 2021)

Nguyễn Kiến Thọ

mắt mình cay (Xem ảnh). Nhất là khi nó được neo giấu trong thâm sâu tâm hồn một người con xa xứ, thấm thía niềm đau, nỗi dằn vặt: *Tôi là chiếc lá xa quê/ Chông chênh tuổi đời nặng gánh/ Nẻo về hoài cảm nỗi ưu tư* (Cội nguồn).

Không nương mình vào kỉ niệm một cách yếu đuối, không vật vã những tâm tình ủy mị, nhà thơ dành phần lớn tâm trạng và cảm xúc cho những khoảnh khắc của hiện tại, để lưu giữ những trải nghiệm làm giàu hồn thơ qua muôn nẻo đường đời. Người thơ trong veo một nỗi niềm, hồn nhiên cả trong cách nhìn, cách cảm, cách suy tư, chiêm nghiệm: *Đòng đòng trong, đục, nông, sâu/ Phong trần đất nắng qua cầu thời gian* (Thơ tặng tuổi mình). Ngập tràn trong tập thơ là những dấu ấn thời gian gắn liền với những địa danh: La Bằng, Phúc Trìu, Lư Xá, Nà Tu, Thịnh Đán,... mỗi vùng đất là một kỉ niệm khó quên. Thơ như lời tự sự của chính tác giả, không bóng bảy màu mè, không cầu kì gọt giũa, nhưng lại rất ám ảnh. Có khi chỉ là một kỉ niệm nhỏ vụn: *tôi bỏ quên ở Phúc Trìu mấy mùa rét cũ/ Chiếc áo bông cổ lông xanh cũng lạc tôi rồi* (Về nơi sơ tán). Có khi, tác giả ngoái nhìn trong vọng tưởng, để thấy *gió chuyển mùa thấp thoáng một con đường/ Đồng Lau Sau mịt mù sương trắng/ Đóm lửa hồng thấp sáng La Bằng* (Ngọn lửa bên). Cũng có khi là cảm xúc bằng khuâng của *một chiều Lư Xá*, để những câu thơ buông rơi một nỗi ngậm ngùi: *Nắng chanh nhuộm tán lá vàng/ Xuân Quang - Lư Xá chiều sang cuối ngày/ Thân thơ nhìn dài mây bay/ Nô-en đêm ấy, nơi này bạn đi...* (Một chiều Lư Xá). Hay nỗi niềm trãi trải hồn nhiên được khơi gợi trong lần "trở lại Nà Tu", để nhà thơ nhận diện chính mình trong hành trình *ngược thời gian lật tìm trong kỉ ức/ Áo lính một thời bảo vệ Nà Tu* (Trở lại Nà Tu)...

Cảm xúc và tâm trạng trước ngày mới là biểu hiện tâm thế của một người luôn lạc quan, tin tưởng và kì vọng vào sự đổi thay của đất nước, quê hương. Mảnh đất Thái Nguyên giàu tình nghĩa là nơi nhà thơ an hưởng tuổi già, vui cùng con cháu và chia sẻ niềm thơ với những người bạn tâm giao. Cảm hứng về một quê hương mới đang ngày càng khởi sắc nhưng đó là sự khởi sắc đổi thay mang tính lịch đại, phải là người gần bó

sâu nặng với mảnh đất ấy mới có thể nhận ra, những dấu hiệu mà nếu không có tâm hồn và bản năng thi sĩ, khó có thể cảm nhận được. Sự trưởng thành và nội lực sung mãn của thành phố không hiện ra trong thơ ông một cách xô bồ, mà đôi khi, nó được ẩn giấu ngay trong nhịp sống đời thường. Cảm hứng về một "thành phố ngày mới" được bộc lộ qua điểm nhìn đa diện và tinh tế của nhà thơ, từ hình ảnh *những em bé tung tăng bóng bay/ Cười vang quảng trường Võ Nguyên Giáp/ Lớp lớp sinh viên/ Ùa ra từ cổng trường Sư phạm/ Như sóng cuốn tôi đi suốt một đoạn đường*, nhà thơ chiêm nghiệm về hình ảnh thành phố trong hiện tại và tương lai, với trùng trùng lớp lớp những đổi thay, kiến tạo: *Trục thời gian ken chặt những công trường/ Những cây cầu gánh thành phố qua sông/ Mờ ra một chân trời mới/.../ Những tòa nhà cao vút đùa với gió/ Hoa tươi trên đường nắng ngọt trong cây* (Thành phố ngày mới). Khép lại quá khứ với những lo toan vất vả, những đắng cay tủi cực, những gian khổ hy sinh để nhận lấy niềm vui đông đầy là thái độ sống tích cực của một nhà thơ, một công dân tiêu biểu, mẫu mực và bình dị của thành phố Thái Nguyên anh hùng. *Phù Sa bến cũ* chính là để góp phần cho cuộc sống sinh sôi, cho hạnh phúc ngập tràn đó.

Thơ Trần Cầu chân thực mà hồn hậu, tuyệt nhiên không thấy có chút dõm dắng, màu mè của những người coi thơ là trang sức cho tâm hồn, cũng không có cái đáng về ngạo nghễ phong trần của một người đã đọc ngang từng trải, thơ ông lành hiền như con người ông. Điểm mạnh ở thơ Trần Cầu là thi tứ. Ông có cái tài quan sát của người luôn nghiền ngẫm về sự đời, tình đời. Từ thơ làm nền cho cảm xúc chuyển tải những thông điệp tư tưởng, thường là rất nhẹ nhàng, của nhà thơ. Thơ ông là những câu chuyện đời thường, dù không mang tính thời sự nhưng cũng chưa bao giờ là cũ. Ở tuổi xấp xỉ cửu tuần, ông vẫn khá nhanh nhẹn, khỏe mạnh và trẻ trung trong thơ, không bị đắm vào quá khứ như một căn bệnh của tuổi già. Ông yêu đời nên sống khỏe và sống khỏe để yêu đời, đúng như một câu thơ ông viết:

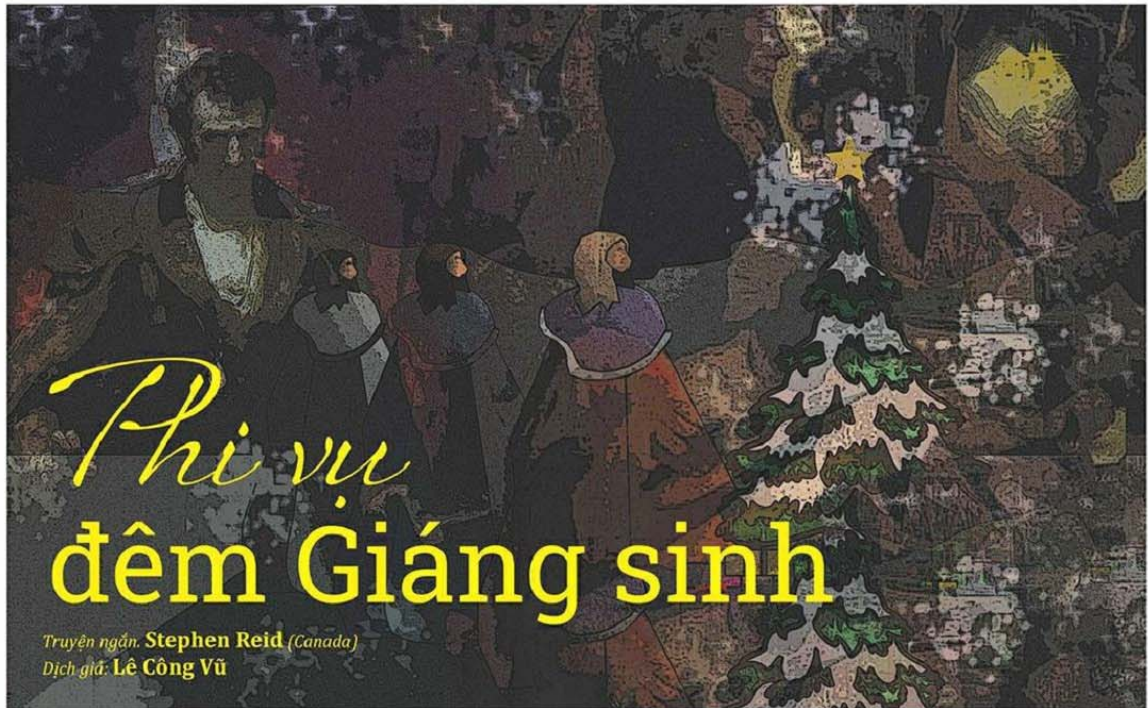
"Thơ - Đời tình nghĩa ngàn năm
Khúc du lục bát phía thăm thẳm chiều..."*

Thái Nguyên, những ngày cuối năm 2021

Có thể coi "Lấp lánh hồn quê" và "Những nẻo đường hồn sâu kí ức" là hai cảm hứng chủ đạo trong *Phù sa bến cũ* - tập thơ mới nhất của nhà thơ Trần Cầu, một người thơ trưởng thành và gắn bó sâu nặng với "thành phố thép gang", nơi ông đã công tác từ thời "thanh niên sôi nổi" cho đến lúc nghỉ hưu. *Phù sa bến cũ* có thể hiểu như những mạch nguồn cảm xúc và trí tuệ nuôi dưỡng tâm hồn nhà thơ, đồng thời cũng là những gì được lắng đọng lại trong tâm thức hoài quê da diết.

Xuyên suốt tập thơ là những hồi ức, kỉ niệm của tác giả về "hồn quê" và "đường đời". Những dấu ấn về nguồn cội, nơi ông sinh ra, nuôi ông lớn thành người và cả những dấu ấn trong hành trình cuộc đời của ông. Những miền đất đã qua, những con người đã gặp, những ân tình cuộc đời được ông ghi lại bằng thơ, hồn hậu chân thật như con người ông, da diết, mãnh liệt như tâm hồn ông được khúc xạ trước cái đẹp, cái nhân văn trong cuộc sống...

Ông sinh ra ở một làng quê ven sông Hồng, một ngôi làng nằm giữa ngã ba sông đã trở thành "bến cũ trở mầm xanh miền kí ức". Nơi đó, có người mẹ "tảo tần nuôi ẵm tuổi thơ", có cả một tuổi thơ êm đẹp đầy ắp kỉ niệm. Một tuổi thơ với "những bước chân tung tẩy đường làng", một tuổi thơ *hồn nhiên mắt lá/ Khúc đồng dao kéo dân nắng chiều*; có người con *gái giọng cười trong vắt nguyên sơ/ Mãi trong nhung nhớ đến giờ chưa nguôi* (Bến cũ). Những kỉ niệm của một thời hoa niên, của một thời trẻ trắng vắn vẹn nguyên trong kí ức, để đến khi tóc bạc da mồi nhìn lại, mới thấy thấm thía và thiêng liêng đến độ nào: *Trăm tư chạm vào hoài niệm/ Rung rưng khóe*

Truyện ngắn: Stephen Reid (Canada)
 Dịch giả: Lê Công Vũ

Albert uốn ngược nói với Mac: "Tớ là diễn viên chuyên nghiệp chứ có phải mấy thằng người ta thuê chờ quả đêm Giáng sinh đâu!".

Bất ngờ có ai gõ cửa văn phòng của Mac. Anh ngó qua lỗ nhòm và nhìn thấy đôi mắt màu xanh của Gallagher, người yêu Albert. Mac liền cất tiếng hỏi: "Gallagher, cô làm gì ở đây vậy?".

Cô gái đẩy cửa vào phòng và nói: "Tôi biết là anh Albert ở đây...". Còn chưa nói hết câu đột nhiên Gallagher im bật khi thấy bạn trai mình đang loay hoay mặc vào người bộ đồ ông già Nô-en.

"Anh Albert!" - Giọng Gallagher chợt rung rung - "Em không thể tin được! Bọn trẻ thế nào cũng vui lắm! Chúng chờ đợi bữa tiệc này mấy tuần liền rồi!".

Albert hướng ánh nhìn cầu cứu về phía bạn mình. Hiểu được cái nhìn của bạn, Mac nhanh trí đáp lại: "Đó là ý tưởng của tôi đấy! Albert từng đóng vai chính trong một vở kịch của Shakespeare. Bởi thế, việc làm ông già Nô-en một đêm chẳng có gì là khó với anh ấy cả!".

Gallagher liền có vẻ bán tín, bán nghi: "Tôi không biết là anh lại quan tâm đến lũ trẻ mồ côi đến vậy đấy Mac!".

"Đôi khi tôi cũng phải làm người tốt chứ!" - Mac thủng thẳng đáp.

"Albert, bữa tiệc này quan trọng lắm!" - Mac nói - "Nếu chúng ta không gây ấn tượng tốt với ngài Thị trưởng thì năm sau trại mồ côi sẽ không có ngân sách hoạt động đâu đấy!".

Gallagher tạm yên lòng khi nghe Mac và Albert nói chuyện với nhau.

Sau khi bạn gái đi rồi, Albert mới quay ra nói với Mac: "Bây giờ cô ấy biết rồi, cậu có muốn hoãn lại vụ này không?".

"Không có gì thay đổi cả! Cậu vẫn đóng vai ông già Nô-en để kéo sự chú ý về mình. Những việc còn lại cứ để tớ lo!".

Mac để Albert lại một mình trong xe và bước xuống con phố vắng tanh. Không người từ tế nào có đủ lá gan to để dám đi lại trên đoạn đường này sau khi mặt trời lặn. Chỉ trong nháy mắt Mac biến mất vào một con hẻm bé tẹo giữa hai tòa nhà.

Như đã hẹn từ trước, Solly đứng chờ anh ở mảnh sân nhỏ sau một tòa chung cư xuống cấp. Kề hai bên hẻm là vài gã cõng đồ cao lớn, hung dữ.

"Mặc đẹp đấy, Mac!" - Solly mỉm cười qua cặp môi ếch.

Mac đặt phịch cái túi trên vai xuống đất rồi liếc nhìn đồng hồ để tờ vớ mình đang rất vội.

"Đây là tiền cho mày và bạn mày. Còn cái này..."

- Solly dúm xấp tiền cùng một cái gói vào tay Mac - "... thì cho vào đằng sau quyển Kinh Thánh trong thư viện!".

Mac vội vã nhét hết mọi thứ vào túi. Đã lâu lắm rồi anh mới cảm nhiều tiền đến như vậy trong tay.

"Tao thích làm ăn với mày, Mac à." - Solly lên giọng đe nẹt - "Nhưng nếu mày làm hỏng chuyện này thì đừng trách tao cặn tính. Hiểu chứ?!"

Mac gật đầu rồi bước thật nhanh ra khỏi con hẻm. Ngay khi đã yên vị trên ô tô, anh lập tức nhấn

chân ga phóng xe một mạch về phía biệt thự của Thị trưởng.

"Mac này, thế cậu nghĩ thằng Solly liên quan gì đến ông Thị trưởng?" - Albert rụt rè hỏi.

"Chịu!" - Mac dài giọng - "Tớ chỉ mong xong vụ này là không bao giờ phải gặp nó nữa!".

"Vụ này" chỉ có Mac tự trách bản thân mình. Nếu như thứ Bảy hôm vừa rồi anh đủ tỉnh táo để đứng dậy tránh xa đám xóc đĩa thì đã chẳng nợ nhà cái cả trăm đô la. Đúng lúc Mac tưởng mình sắp bị ăn đòn thì Solly bắt ngờ xuất hiện trả hết nợ cho anh, rồi lại còn kéo Mac đi ăn sáng nữa. Bằng lời lẽ nửa dụ dỗ, nửa đe dọa, tên cho vay nặng lãi hứa hẹn không những sẽ xóa nợ cho Mac mà còn cho anh thêm tiền nữa miễn làm được việc hẩn cần.

Trước khi đi vào biệt thự của ông Thị trưởng, Albert phàn nàn: "Ngay cả lần đầu lên sân khấu tớ cũng không sợ như thế này!".

"Tớ cũng thế!" - Mac thừa nhận.

Nhưng ngay sau khi bước qua cửa căn biệt thự, Mac cảm thấy mình khá hơn hẳn. Khi đó ở phòng tiệc có khoảng 200 vị khách, chưa kể số nhân viên phục vụ. Khách khứa toàn những người nổi tiếng. Sẽ không ai chú ý đến hai diễn viên hết thời như anh và Albert.

Theo kế hoạch, Albert bắt đầu làm trò với mấy đứa trẻ con đang quây lại bên cây thông Nô-en. Còn Mac lui về góc phòng để quan sát. Anh bất chợt bắt gặp Gallagher đang "đánh vật" với lũ trẻ mồ côi. Cô vừa xoa đầu một đứa trẻ

VĂN HỌC NƯỚC NGOÀI

đang ngồi trong lòng, vừa luôn mồm nói: "Dona, Pablo lại đây nào! Gordo! Guillermo!"

Mac lại gần Gallagher và chỉ tay vào đứa bé trong lòng cô: "Ê, Gallagher, chàng trai này là ai hả?". Đứa trẻ bật ra một tràng tiếng Tây Ban Nha. Mac không hiểu gì cả, nhưng cứ nhìn mặt thằng bé anh cũng biết rằng nó đang không vui.

Gallagher trả lời: "Jaime chỉ mới đến Canada được một tháng. Cậu bé nói muốn được trở về và giải phóng Tổ quốc!"

Mac chợt nhớ ra rằng, hầu hết những đứa trẻ mà trại mồ côi nhận gần đây đều đến từ một mảnh đất bị bom đạn cây cối thay người. Mac bèn với lấy đĩa bánh quy trên mâm của một người hầu bàn đi ngang qua. Anh bỏ một chiếc bánh ra làm đôi, một nửa đưa cho Jaime, một nửa cho vào miệng mình để làm thằng bé hiểu rằng bánh ăn được. Khuôn mặt thằng bé tươi tỉnh hẳn lên.

Nhờ có Mac chơi với Jaime mà Gallagher mới được rảnh tay quay lũ trẻ còn lại thành một hàng chờ được chơi với Albert. Cô quay lại cầm ơn Mac: "Anh có tài chơi với trẻ con đấy!"

"Chỉ được một lúc thôi. Mà cô lại chỗ Albert đi, kéo lũ trẻ vui quá lại làm loạn lên đấy!"

Ngay khi Gallagher đã đi khuất hẳn, Mac lên tầng hai để đi tìm thư viện. Vì Solly không nói cho anh biết thư viện ở chỗ nào nên Mac phải đi dò tìm một lúc. Thật không may cho anh là ông Thị trưởng đã ngồi sẵn trong phòng phi phèo điều gì đó.

"Xin chào!"

"Chào ngài Thị trưởng. Solly xin gửi lời hỏi thăm ông!"

Vừa nói Mac vừa lấy từ trong túi cái gói. Bên trong gói này theo lời Solly là năm chục nghìn đôla.

"Solly, Solly..." - Đôi mắt mờ của ông Thị trưởng bắt đầu sáng lên sau khi nhận ra cái tên - "Ồ không, chúng tôi không làm ăn với nhau hơn chục năm nay rồi. Cái gói trên tay anh không phải dành cho tôi đâu. Tiền cũ là tiền bẩn!"

Nói xong ông Thị trưởng vội vã bước ra ngoài thư viện như thể sợ ở lại thì sẽ bị liên đới. Mac chết đứng tại chỗ. Chẳng phải số tiền này là quà dứt lốt của Solly cho ông Thị trưởng sao? Nhưng cứ nhìn cách xử sự của ông ta thì có lẽ không phải. Vậy thì cái gói quý này để làm gì?

Trong đầu Mac nảy ra ý tưởng chạy trốn khỏi thành phố cùng gói

tiền. Anh bước ra ngoài hành lang để có thêm không khí mà suy nghĩ. Mac bất ngờ bắt gặp cảnh tượng anh bạn Albert và Gallagher cùng đám trẻ đang rờn rờn nổi đuôi nhảy điệu Conga. Chỉ cần liếc nhìn thôi Mac cũng biết rằng bạn mình vui đến thế nào. Một ý tưởng táo bạo, nếu không muốn nói là điên cuồng nảy ra trong đầu anh.

Mac chạy xuống dưới cầu thang rồi ghé vào tai Albert nói thầm: "Có thay đổi trong kế hoạch..."

"Câu điên à?! Solly nó sẽ giết cậu lấy nội tạng đem bán đấy!"

"Mặc kệ! Cứ làm theo lời tớ nói!" - Mac cúi vào tay bạn mình gói tiền.

Albert chần chừ một lúc mới lấy đủ dũng khí bước lên bàn tiệc: "Thưa các quý ông, quý bà. Tôi có thể xin mọi người nghe tôi nói không?". Albert nhìn thẳng vào con mắt của những người dự tiệc. Không ai bảo ai, tất cả bọn họ đều ánh lên vẻ hào hứng, chờ đợi xem ông già Nô-en sẽ đem lại bất ngờ gì. "Một điều kỳ diệu đã xảy ra đêm nay!" - Albert nói - "Một nhà hảo tâm giấu tên đã quyên góp cho trại trẻ mồ côi 50 nghìn đôla. Vàng, thưa quý vị, NĂM MƯƠI NGHÌN ĐÔ LA!"

Tiếng vỗ tay nổ lên khắp phòng. Các vị khách ôm nhau, hôn nhau hay nhảy nhót vì vui mừng. Bản thân Mac cũng mỉm cười. Anh cố tìm Gallagher trong đám đông để xem phản ứng của cô như thế nào. Là làm sao, Gallagher lại đang đi vào phòng thư viện. Mac vội vàng đi theo cô. Anh hơi ngó đầu qua cánh cửa mà nhìn vào phòng. Gallagher đang cúi lấy quyển Kinh Thánh từ trên giá sách xuống rồi mở ra.

"Cô sẽ không tìm thấy gói tiền đâu!" - Mac bước vào phòng.

Gallagher chỉ tỏ ra hơi ngạc nhiên một chút trước sự xuất hiện đột ngột của Mac. Rồi bắt ngờ cô nhỏ giọng: "Anh biết chuyện này đến đâu rồi?"

"Cô có quan hệ gì với Solly?" - Mac nhìn Gallagher soi mói.

"Vào dịp Giáng sinh cách đây vài năm, Solly gọi điện cho tôi bảo hãy tìm cái gói anh ta giấu trong hàng giậu trại mồ côi. Trong cái gói đó là 50 nghìn đô. Từ đó cứ hàng năm anh ta lại bỏ một đóng góp tiền cho trại trẻ!"

Mac đã hiểu hết mọi chuyện. Không gả cho vay nặng lãi nào muốn người ta biết mình tốt bụng đến mức quyên góp tiền cho trẻ mồ côi cả. Cứ thông qua những người trung gian như anh là tốt nhất.

"Chẳng lẽ anh là nhà hảo tâm giấu mặt đã đưa gói tiền cho Albert?" - Gallagher dò hỏi.

Trước khi Mac kịp trả lời, Albert xộc vào phòng với một người phụ nữ. Mac nhận ra cô ta là Giám đốc một đài truyền hình địa phương. "Mac! Cậu nhớ Virginia chứ! Cô ấy nói là đài truyền hình muốn tài trợ một tour diễn kịch cho trẻ em khó khăn. Thế là chúng ta lại tập hợp đoàn kịch được rồi!"

Albert nói đúng. Quả là một điều kỳ diệu đã xảy ra đêm nay. Trong khi Albert còn đang nhảy nhót vì vui mừng, Gallagher nói thầm với Mac: "Tôi xin lỗi vì đã hiểu lầm anh bấy lâu nay!"

"Không hề chi! Tôi đã nói với cô rồi! Đôi khi tôi cũng phải làm người tốt chứ!"

Biến "nguy" thành...

(Tiếp theo trang 21)

...Do vậy, với mỗi sự kiện, phải có chiến lược, biện pháp để truyền thông mạnh mẽ trên các nền tảng điện tử, cả trước và sau khi tổ chức. Tạp chí VNTN đã quan tâm, làm tốt nội dung này.

Ứng dụng công nghệ 4.0 chủ yếu đáp ứng về mặt hình thức (cách làm) trong tình hình dịch Covid bùng phát mạnh mẽ. Nhưng, điều quan trọng mang đến thành công trong mỗi chương trình, chính là ở nội dung của sự kiện. Hội VHNT và Tạp chí VNTN trước nay vẫn chú trọng tổ chức hoạt động theo hướng thực chất, không làm "hình thức" theo kiểu qua loa cho xong. Điển hình như, Trại sáng tác văn học thanh thiếu nhi 2021 với sự góp mặt của 4 giảng viên là những nhà văn, nhà thơ nổi tiếng của trung ương: Lê Phương Liên, Văn Thành Lê, Phong Diệp, Nguyễn Thụy Anh; cuộc "Tập huấn nghiệp vụ báo chí" với sự góp mặt của nhà báo Đỗ Đoàn Hoàng và Thạc sĩ Vũ Thế Cường (Học viện Báo chí và Tuyên truyền). Các cuộc thi online cũng có sự tham gia làm giám khảo của nhiều gương mặt "đỉnh đám": NSUT Hà Phương (Cuộc thi "Đọc từ Trái tim"); nhà văn Nguyễn Bình Phương, MC Hà Thu Nga (Cuộc thi viết "Tôi và Thái Nguyên")...

Cách tổ chức khoa học, đầy trách nhiệm với những nội dung sâu sắc, thiết thực đã thu hút đông đảo học viên, độc giả tham dự, theo dõi đã nhận được nhiều ý kiến đánh giá, khen ngợi. Mới đây, trước thông báo của Tòa soạn về việc tiếp tục duy trì chuyên mục "Tôi và Thái Nguyên", một độc giả có nickname Hoanggiang Jangduynguyen đã không giấu nổi xúc động: "Thật lòng mà nói, không biết nói gì luôn. Chỉ biết trân trọng cảm ơn BTC + Người đưa ra ý tưởng này. Tất cả mọi người gần xa, yêu Thái Nguyên đều được thoải mái nỗi lòng. Có cơ hội bày tỏ "các chiều" cũng như xả hết nỗi lòng. Thật là thú vị và ý nghĩa!"

Kết quả mới chỉ là sự khởi đầu

Nói rằng: "Áp dụng 4.0, tổ chức online là một xu thế tất yếu, không có gì mới" cũng đúng; nhưng nói: "4.0 sẵn đó, ai chẳng biết; nhưng người đứng đầu không áp dụng, thì nó chỉ nằm trên lý thuyết" cũng hoàn toàn xác đáng! Trong trường hợp này, những người lãnh đạo Hội VHNT và Tòa soạn Tạp chí VNTN đã có sự năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, biến "nguy" thành "cơ", mang lại hiệu quả rõ rệt, tạo tiền đề cho các hoạt động tiếp theo.

Chủ trương của Chính phủ chuyển từ "không Covid" sang "thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát có hiệu quả dịch COVID-19" đã tạo thuận lợi lớn cho mọi hoạt động phát triển kinh tế - xã hội. Tuy vậy, cũng không có nghĩa rằng, mọi hoạt động sẽ quay trở lại như trước đây. Bởi vậy, những kinh nghiệm thu nạp được qua gần một năm hoạt động "trong tình hình mới" sẽ giúp Tòa soạn VNTN tiếp tục vận dụng vào hoạt động một cách chủ động. Theo lãnh đạo Hội VHNT tỉnh: cuối tháng 12 vừa qua, Chương trình *Giới thiệu, biểu diễn tác phẩm văn học nghệ thuật tiêu biểu của văn nghệ sĩ Thái Nguyên* đã được xúc tiến ghi hình và phát trực tuyến trên nền tảng điện tử của Tạp chí VNTN. Xa hơn chút nữa, Lễ hội Thơ Nguyên tiêu Thái Nguyên 2022 cũng sẽ được tổ chức với hình thức trực tiếp kết hợp trực tuyến vào Rằm tháng Giêng...

Mặc dù với thời gian rất ngắn, chưa đủ để đánh giá một cách toàn diện, song những hoạt động có tính chất đổi mới, sáng tạo và kết quả bước đầu mang lại rất đáng ghi nhận nêu trên đã cho thấy: Tạp chí VNTN đã thực sự có bước chuyển đáng ghi nhận, khẳng định mình ngay trong những ngày khó khăn của đại dịch Covid.

T.V.T

THƠ CHÂM

Trực tuyến!

Bỗng đâu dịch bệnh tràn qua
Bao nhiêu cuộc họp phải là dừng ngay
Bởi dịch Covid dễ lây
Hội họp đông đúc có ngày lại gay
Trong gian khó, nấy ý hay
Hội nghị trực tuyến, tối, ngày "ô kê"
Chỉ cần kết nối mạng về
Ngồi họp trực tuyến bốn bề đều yên...
Thế nhưng đôi lúc cũng phiền
Rằng là hiệu quả chưa liền ước mong
Nhiều người ngồi họp cho xong
Góp mặt cho đủ trong phòng "on lai"
Dịch bệnh thì chắc còn dài
Thích ứng công việc ai ai góp cùng
Tất cả là vì việc chung
Ngồi họp nghiêm túc ta cùng dựng xây
Chuyển đổi số thật là hay
Bạn ơi xin nhớ hăng say luyện rèn
Tâm trong, trí sáng cho bền
Đẩy lùi Covid, ngoài thêm nắng lên...

Mèo @

Hỏi có còn lương tâm?

Giữa lao đao dịch bệnh
Nhiều biện pháp cấp kỳ
Nhằm kiểm soát thật tốt
Ngăn chặn bệnh truyền đi...

Phòng bệnh hơn chữa bệnh
Khẩu xét nghiệm đứng đầu
Người dân chấp hành tốt
Mong đại dịch qua mau!

Lợi dụng khi "nước đục"
Nhiều kẻ đã "buồng câu"
Thối bùng lên giá "kit"
Dân đau chồng lên đau!

Trực lợi trên lưng người
Là hành vi dơ bẩn!
Là táng tận lương tâm
Không thể nào chấp nhận!

Vì đồng tiền nhor nhóp
Mà làm hại bao người!
Hỏi lương tâm còn, mất
Tiểu thanh danh, cuộc đời...

Cần trừng trị nghiêm khắc
Những chiêu trò bất nhân!
Để ven nguyên còn đó
Niềm tin của nhân dân!

Lê Đức Đồng

Ý KIẾN BẠN ĐỌC

Bất cập từ những trụ bê

Tuyến đường tại xóm Cũ xã Hà Châu, huyện Phú Bình được người dân lắp đặt hai trụ bê tông từ lâu khiến nhiều ô tô gặp khó khăn mỗi khi đi qua

Thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới, hiện nay trên địa bàn tỉnh, với chủ trương Nhà nước và nhân dân cùng làm, nhiều tuyến đường liên xóm, nội xóm được bê tông hóa. Tuy nhiên, sau khi làm đường, một số địa phương đã lắp những trụ bê tông đầu tuyến đường để ngăn xe tải trọng lớn. Điều này, gây nên nhiều khó khăn cho người và phương tiện tham gia giao thông.

Có việc đi qua một số vùng quê của huyện Phú Bình, chúng tôi không khó để bắt gặp hình ảnh những trụ bê tông dựng hai bên đường làng. Những cột trụ này không chỉ làm mất mỹ quan mà còn trở thành vật cản, tiềm ẩn nguy hiểm cho

người tham gia giao thông.

Anh Nguyễn Viết Thiện, xóm Sỏi xã Hà Châu chia sẻ: "Tôi làm nghề vận chuyển vật liệu xây dựng nên thường xuyên đi trên các tuyến đường làng. Một số xóm tự dựng trụ cột bê tông đầu đường nên đi chuyển xe khá khó khăn. Với nhiều người chưa quen đường, hoặc điều khiển phương tiện vào lúc trời tối, mưa gió, tầm nhìn bị hạn chế, sẽ rất dễ bị giật mình, mất tay lái đâm phải trụ bê tông dẫn đến tai nạn hoặc hư hỏng xe. Mong sao chính quyền xã thống nhất cách lắp đặt hệ thống

GÓC BIỂM HỌA

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 42
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

ê tông trên đường làng

cảnh báo tại các tuyến đường vừa tạo sự thông thoáng vừa an toàn cho người và phương tiện qua lại".

Không chỉ ở xã Hà Châu mà tại một số xã của huyện Phú Bình, các trụ bê tông cũng được người dân dựng lên để hạn chế tác động của phương tiện trọng tải lớn gây ảnh hưởng chất lượng đường giao thông. Ngay từ đoạn đầu rẽ vào xóm Ca, xã Kha Sơn, người dân đã cho dựng 2 trụ bê tông cao khoảng 30cm ở trên đường. Các loại phương tiện phải giảm tốc độ, thận trọng đi chuyển vào giữa nếu không dễ bị đâm va vào 1 trong 2 trụ, nhất là đối với xe ô tô. Đặc biệt, đây không chỉ là đoạn đường vào xóm dân sinh mà còn lối vào Di tích Lịch sử Văn hóa quốc gia Chùa Ca. Hằng năm Chùa thu hút đông đảo nhân dân trong vùng và khách thập phương đến văn cảnh, thực hành các nghi lễ. Chị Nguyễn Thị Lan, xã Kha Sơn cho biết: "Tôi đi làm công nhân nên thường qua đoạn đường này. Tuy nhiên mỗi lần ô tô qua, tôi phải hết sức cẩn thận điều khiển mới qua được. Sợ nhất vào buổi tối, hạn chế tầm nhìn nên càng khó khăn đi chuyển hơn. Việc tồn tại 2 trụ bê tông như vậy không chỉ làm mất mỹ quan mà còn tiềm ẩn nhiều nguy cơ tai nạn không đáng có".

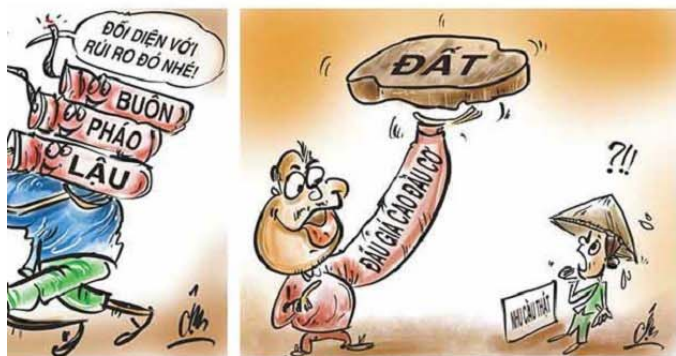
Không riêng gì anh Thiện, chị Lan mà nhiều người dân khác cũng cảm thấy bất tiện bởi những trụ bê tông mọc lên trong quá trình xây dựng nông thôn mới bởi không chỉ gây nguy cơ tai nạn giao thông,

những trụ bê tông này còn khiến cho các xe cấp cứu, xe cứu hỏa và các loại xe chở nông sản khác khó vào được làng. Tuy nhiên cũng có ý kiến cho rằng, người dân đóng góp tiền làm đường bê tông, do đó đổ cái trụ bê tông đầu đường làng là cần thiết, để hạn chế xe ô tô vào đường làng, làm hư hỏng đường. Vì lý do đó, tuy không phổ biến, nhưng hiện vẫn còn nhiều địa phương tồn tại những cái trụ bê tông ngay đầu làng. Điều này gây khó khăn cho người tham gia giao thông, tạo nên hình ảnh không đẹp mắt, đặc biệt là đối với khách ở xa khi về làng.

Chương trình xây dựng nông thôn mới đang được ví như làn gió mát lành, thổi vào đời sống của người dân nông thôn trên địa bàn tỉnh. Trong đó, điểm dễ nhận thấy là các tuyến đường ngày càng được mở rộng hơn, vững chắc hơn, tạo điều kiện thuận lợi cho người và các phương tiện giao thông. Ngày nay con em đi làm ăn xa, mua sắm được xe ô tô, những ngày lễ tết, lượng xe ô tô về quê nhiều, nên trụ bê tông là một chướng ngại vật, rất dễ xây xước xe đối với những lái xe mới; hoặc có khi lại gây tai nạn cho người tham gia giao thông bằng xe máy, xe đạp.

Thiết nghĩ, việc giữ gìn, bảo vệ tuyến đường của người dân là chính đáng nhưng chúng ta cũng có thể thực hiện bằng nhiều cách khác nhau. Chẳng hạn như thay trụ bê tông bằng cắm biển báo giao thông về tải trọng của con đường; đề cao ý thức tự quản của người dân... Bởi với những cách này, khi xảy ra những trường hợp khẩn cấp còn có thể kịp thời ứng phó, xử lý.

Minh Khôi (huyện Phú Bình)

Tranh: Nguyễn Dũng

43 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN
SỐ 1 - RA NGÀY 10 THÁNG 1 NĂM 2022

NGŨ NGÔN

Chuyện cây sồi

Chuyện kể rằng cách đây hàng triệu năm, khi sa mạc Sahara vẫn còn là những khu rừng xanh tốt, cây cối um tùm đến mức từ trên cao, bạn phải cực kỳ cố gắng mới có thể nhìn thấy lối xuống phía dưới mặt đất để lắng nghe cuộc trò chuyện giữa một đám cây con. Trong khi cả khu rừng đang tự thỏa mãn và vui sướng với nguồn nước mát lạnh chảy qua rễ của mình thì một cây sồi bé nhỏ cất tiếng nói:

"Ông tổ bảo rồi quy luật cuộc sống là không có cái gì tồn tại mãi, nên rồi sẽ có ngày nguồn nước cạn kiệt" - Sồi con quả quyết - "Nếu chỉ biết tận hưởng mà không cố gắng phát triển rễ mạnh mẽ thì chúng ta sẽ tuyệt chủng!"

"Tuyệt chủng ư? Tổ có nghe làm không đấy. Ha ha ha..." - Một cây béo ú cười thông cảm, "Thôi đi ông cụ non, đừng có dọa bọn này. Bỏ tổ bảo nguồn nước tình khiết này đã nuôi dưỡng khu rừng này hàng ngàn năm rồi đấy! Không đời nào có chuyện đó đâu!". "Đúng rồi, đúng rồi!" - Cả đám cây tán đồng.

"Nhưng...", sồi con không còn biết nói gì nữa. Nó cúi đầu ngẫm nghĩ một mình, mặc kệ lũ bạn đang cười đùa bần tẩn ầm ĩ. Nó phát hiện ra rễ mình vẫn còn yếu và ngắn quá!

Thế là từ hôm đó, trong khi bạn bè tập trung phát triển thân cành lá thật to, thật khỏe, thật xanh để vươn cao đón ánh mặt trời, để khoe sức mạnh, khoe hình thể thì sồi con dùng phần lớn chất dinh dưỡng để chăm sóc phát triển bộ rễ để vươn xa và sâu hơn. Cứ mỗi lần tìm ra được nguồn nước mới, nó lại cảm thấy rất vui mừng và không ngừng cố gắng, cho đến khi đã trưởng thành, nó vẫn giữ vững mục tiêu của mình. Thậm chí khi các con của sồi ra đời, chúng cũng thừa hưởng sự nhẫn nại của bố trong việc phát triển bộ rễ để tìm nguồn nước mới.

Cuối cùng đến một ngày, một chấn động ngầm trong lòng đất khiến cho nhiều mạch nước ngầm nuôi sống khu rừng bị chặn lại. Hàng loạt cây lớn gục ngã, héo hon đi vì thiếu nước. Chỉ có gia đình nhà cây sồi là vẫn đứng vững, họ vẫn quyết tâm đi chinh phục những độ sâu mới để tìm nguồn nước cứu sống mình.

Bài học: Có những người chỉ sử dụng thời gian để lớn lên, hưởng những thú vui đời thường, và rồi những thách thức cuộc đời sẽ đánh gục họ, khiến họ phải đau khổ, giống như những cây chỉ biết "hút và tận hưởng". Nhưng cũng sẽ có những người có sự chuẩn bị tốt, họ học cách sử dụng thời gian hiệu quả, họ đầu tư cho sự phát triển của bản thân cũng giống như cây sồi đầu tư cho bộ rễ của mình.

Sự tử và sống

Một con sóc muốn quyết đấu với sư tử nhân một ngày đẹp trời nọ. Sư tử liền từ chối thẳng thừng. Sóc khiêu khích: "Sư tử hùng mạnh như ngươi mà lại sợ ta?".

Sư tử thủng thẳng trả lời: "Đầu kết quả trận đấu có ra sao đi nữa, sau này muốn thú sẽ biết đến người như kẻ đã dám thách thức với Chúa tể sơn lâm. Còn ta suốt đời sẽ mang danh tên Chúa tể sơn lâm lại đi luận võ với hạng sóc chồn tiều tử!".

Bài học: Câu trả lời dí dỏm của vị vua chốn rừng xanh thực chất lại vô cùng thâm thúy: Đừng vì những lời nói khiêu khích của thiên hạ mà tự hạ thấp danh dự bản thân mình.

Chiếc bát vỡ

Một người đàn ông đang gánh chạn bát qua đường. Đi qua đoạn dốc, quang gánh nghiêng, làm một chiếc bát trượt xuống đường và vỡ nát. Ông lão cứ thế đi tiếp mà không hề ngoảnh đầu lại nhìn. Thấy lạ, người đi đường bên nói: "Ông lão ơi, sao bát rơi vỡ mà ông chẳng hề hay biết?". Ông lão trả lời: "Ta biết chứ, nhưng đầu sao nó đã vỡ rồi, có tiếc nuối hay không cũng có được gì đâu!".

Bài học: Hãy học tập thái độ lạc quan của ông lão trước những sự việc rủi ro không mong muốn. Dù có tồi tệ đến mức nào, mọi chuyện rồi cũng sẽ qua. Cứ thế tiến lên phía trước và đừng nghĩ ngợi về quá khứ đau buồn nữa.

A.T (sưu tầm)

